

Notulen -vastgesteld-

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum Statenvergadering	:	2 oktober 2023
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Vicevoorzitter	:	dhr. J.P. Hollebeek
Griffier	:	mw. K. Bolt
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig:

5 mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), mw. G. Bakker (VVD), dhr. M. Becker (BBB), dhr. D.J. van den Berg (JA21), mw. L.C.M. Berkvens (D66), mw. I.A. Bezaan (PVV), mw. G.W. de Boer (PvdA), mw. A. den Boer (BBB), dhr. J. Boer (VVD), mw. Bouhlel-Lascaris (SP), Statenlid R.I. Bwefar (GL), dhr. M. Deen (PVV), dhr. R.J. Dekker (FvD), Statenlid W.J. Freeman (GL), Statenlid A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), mevrouw. I.M. Haas (PvdD), mw. M.C.T. ten Ham (PvdA), dhr. D.G. Heijnen (CDA), mw. M.P. van der Helm-Chandansingh (50PLUS), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), mw. K.M.A. Jansen (D66), mw. E.M. Jorna (PvdD), dhr. E.B. Kanik (D66), dhr. A. Karar (PvdA), dhr. M.C.A. Klein (ChristenUnie), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Statenlid P.P. Korzelius (GL), Statenlid I. Kostić (PvdD), Statenlid P.J. Laport (GL), dhr. G.L.J. Leerink (PvdA), dhr. I.J.M. Mantel (JA21), dhr. H.S. Mulder (D66), dhr. R. Nijkamp (BBB), mw. F. Oulad Hadj (PvdA), mw. M.C.G. Poot (VVD), dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD), mw. G.M. de Sain (BBB), mw. J.M. Schneemann (Volt), mw. I.D. Sijbenga (BBB), dhr. H.J.F.X.P. Stulemeijer (50PLUS), dhr. P.G. Teeuwen (BBB), dhr. K.J. Terwal (VVD), dhr. R. van Tiggelen (PVV), mw. K. Uiterwijk (JA21), dhr. V.H. Valk (BBB), dhr. G.J. Vendrig (BBB), dhr. C.H. Vonk (PvdA), Statenlid N.M. van der Waart (GL), dhr. T. Wagelaar (PvdA), Statenlid M. de Weerd (Volt), Statenlid T.K. van Wijnen (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD).

20 **Afwezig:** dhr. J. Dessing (FvD) en dhr. Dijkman (VVD).

Agenda

1.	Opening vergadering en mededelingen.	(2)
2.	Vastelling agenda en regeling van werkzaamheden.	(2)
2.a	Beëdiging en installatie Statenlid fractie D66.	(3)
2.b	Beëdiging en installatie duo-commissielid fractie D66.	(4)
2.c	Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).	(8)
3.	Lijst geheimhouding PS.	(41)
4.	Vaststelling notulen en besluitenlijst van de Statenvergaderingen van 10, 17 juli en 11 september 2023.	(41)
5.	Vaststelling Strategische Statenagenda.	(41)
6.	Vaststelling lijst ingekomen stukken.	(41)
7.	Vaststelling voortgangslijst van moties.	(41)
8.	Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.	(41)
8.a	Aanwijzing E.A.S. Rommel als lid van Algemeen Bestuur recreatieschappen en Plassenschap Loosdrecht (VD-51).	(41)
8.b	Vergaderschema Provinciale Staten en Statencommissies 2024 (VD-50).	(41)
8.c	Plassenschap Loosdrecht e.o. ontwerpjaarrekening 2022 en ontwerpbegroting 2024 (VD-48).	(41)
9.	Tweede begrotingswijziging 2023 (VD-47).	(42)
10.	Eindrapport Circulaire Economie Noord-Holland Randstedelijke Rekenkamer (VD-49).	(48)
11.	Vragenuur.	(68)
12.	Indien aan de orde: advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.	(74)
13.	Gebundelde stemming van alle motie(s), amendement(en) en voordrachten.	(75)

Paginanummer:

14.	Sluiting	(83)
-----	----------	------

Opening om 13.02 uur.

25

1. Opening en mededelingen.

30

De **VOORZITTER**: Ik open de vergadering. Ik verzoek u uw mobiele telefoons op stil te zetten. Ik zal het goede voorbeeld geven. Welkom aan de Statenleden en natuurlijk ook aan de leden van Gedeputeerde Staten. Ook een hartelijk welkom aan alle belangstellenden die of live of via de website deze vergadering gaan volgen. En natuurlijk ook de ambtelijke ondersteuning die hier aanwezig is.

35

Misschien voor de mensen die het online volgen, is het misschien goed om te weten dat er op de website van de provincie bij vergaderingen Provinciale Staten sinds kort een vergader-ABC te vinden is en daar kunt u een uitleg vinden. Nee, ik wil het niet zeggen: voor sommige Statenleden ook handig. Maar daar kunt u een uitleg vinden over vaktermen en speciale woorden die gebruikt worden tijdens de Statenvergaderingen.

40

Er is bericht van verhindering ontvangen van de heer Dessing van Forum voor Democratie en de heer Dijkman van de VVD. Daarmee heb ik denk ik de opening gehad. Ik zie verder geen andere afwezig.

45

2. Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.

De **VOORZITTER**: Dan komen we bij agendapunt 2. Dat is de regeling van de werkzaamheden.

Daar stellen we de primus vast mocht het tot een hoofdelijke stemming komen. Dat doen we op basis van ons Reglement van Orde, artikel 18. De primus is nummer 22. Dat is de heer Stulemeijer. Ja, u hoeft nu nog niks te doen, hoor, maar mocht het zo ver komen, dan beginnen we bij u.

50

55

Gaan we naar het vaststellen van de agenda. Op de agenda staat een hamerstuk, 8.a. Dat is een voordracht waarbij een gedeputeerde in functie wordt gekozen. Per mail is door de Statengriffie gevraagd of u bij acclamatie kan instemmen en daar heeft u positief op gereageerd. Dus daarmee is ook 8.a en hamerstuk geworden. Ik neem aan dat u daarmee akkoord kunt gaan. Dank. Dan zal dat plaatsvinden bij de hamerstukken.

60

Dan gaan we naar de actualiteit. De fracties van Partij voor de Dieren, GroenLinks, PvdA, D66, JA21, SP, ChristenUnie, 50PLUS en CDA hebben een verzoek tot het houden van een actualiteit ingediend. Het presidium heeft positief geadviseerd. We hebben aangegeven dat het niet nodig is daarover te stemmen. Dus ik weet niet of iemand er nog het woord over verlangt? Maar in principe hebben we afgesproken dat de actualiteit akkoord is. En daarmee is het verzoek aangenomen en die zal behandeld worden bij agendapunt 2.c.

65

Er zijn drie sets mondelinge vragen ingediend door de fracties CDA, GroenLinks en ChristenUnie met betrekking tot de natuurvergunning van Schiphol. Die zijn ook gepubliceerd. We zullen eerst de drie indieners, want het gaat over één onderwerp, alle vragen laten stellen, zodat daarna in één keer ook door GS kan worden beantwoord, maar dat komt later in de vergadering.

70

Dan gaan we de moties Vreemd aan de Orde van de Dag. Even kijken.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Voorzitter?

75

De **VOORZITTER**: Ja. De heer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dank u wel, voorzitter. Wij hebben een probleem met de ICT al enkele uren. Ik word nu geholpen door een medewerker van Fujitsu. Ik zal toch echt de motie Vreemd ondertekend moeten hebben. Dus dan bent u daarvan ook via deze wijze op de hoogte.

80

De **VOORZITTER**: Wat ze zullen doen, is dat ik u straks naar voren haal om hem toe te lichten. Dan dient u hem later bij mij getekend in en dan maakt hij gewoon onderdeel uit van deze beraadslagingen.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik heb mijn spreektekst nodig.

De **VOORZITTER**: Maar die heeft u niet digitaal in uw iPad of-

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dat zou ik nog kunnen doen, maar ik ga het nog een keer proberen.

De **VOORZITTER**: Dan begin ik met de motie van de Partij van de Dieren, SP en 50PLUS over de geluidswal A1. Mevrouw Haas, u gaat hem toelichten? Ja, mevrouw Haas Partij voor de Dieren gaat namens SP en 50PLUS de motie Vreemd aan de Orde van de Dag toelichten.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. Ook ik heb nog geen printje, dus ik doe het even van het scherm. Motie Vreemd aan de Orde, geluidswal A1 Naarderbos zonder bomenkap. Bomen houden geluid tegen. Bomen slaan CO₂ op. Bomen bieden schaduw. Bomen bieden beschutting en een leefgebied voor vele dieren. Dassen en roofvogels bijvoorbeeld. Beschermde diersoorten. In het Naarderbos langs de A1 ook reeën en otters, die er een natuurlijke corridor in vinden. Verbindingen die de provincie met de NNN nog steeds tot stand moet brengen. En wat doet de gemeente Gooise Meren? Drieduizend bomen kappen voor een betonnen geluidswal. Beton en CO₂ uitstoten voor de kap en het aanbrengen van een wal met vervuilde grond. Natuurvernietiging voor een geluidswal, die alleen maar tot deze ellende leidt, omdat financiering alleen haalbaar is door middel van zonnepanelen. En dan heb ik nog niet gesproken over de gevolgen voor de unieke Unesco Erfgoedwaarden van Naarden Vesting. Of extra geluidsoverlast voor een woonwijk aan de overkant.

Twee van de crises waarin we ons momenteel bevinden, komen hier samen. Klimaatcrisis en natuurbescherming moeten we in samenhang zien. Vernietiging van natuurwaarden voor zonnepanelen doet dat duidelijk niet. Zonnepanelen kunnen een oplossing bieden voor de energie- en klimaatcrisis zeker, maar niet ten koste van die andere oplossing, te weten natuur en biodiversiteit. Natuurwaarden die hier in de randzone van Natura 2000-gebied liggen. De provinciale opdracht in het PPLG is juist om deze randzones in stand te houden en de kwaliteit te verhogen. Niet om ze te vernietigen. Wellicht is de samenhang van klimaat en natuurbescherming voor een gemeente complex. Dus laten we vooral actief in gesprek gaan met gemeenten die een bijdrage aan alle crises willen leveren. De opgave van deze tijd vergt samenwerking ook tussen overheden. Heel fijn dat we dankzij de sprekers en actieve bewoners met brieven op de hoogte worden gebracht van dit soort plannen. Dan kunnen wij als provincie in onze taak als natuurbeschermers en grondeigenaar in dit geval meedenken. Meedenken vooraf. In een laat stadium plannen afschieten, omdat ze niet voldoen aan de randvoorwaarden die de provincie voor ogen heeft in deze complexiteit, is voor niemand goed. Laten we met onze gedeputeerde op zowel natuur als klimaat hier in Noord-Holland vooral laten zien hoe het wel kan. De technische innovaties voor zonnepanelen op geluidsschermen stapelen zich op. Net als de wetenschappelijke onderzoeken over het belang van gezonde randgebieden rond Natura 2000-gebied. Net als de ecologische onderzoeken, die bevestigen dat dit gebied een natuurlijke corridor is. Daarom, deze motie geluidswal A1 Naarderbos zonder bomenkap met het dictum: Provinciale Staten vraagt het college van Gedeputeerde Staten om in het vooroverleg van de ruimtelijke procedure met de gemeente Gooise Meren de mogelijkheden te verkennen voor het realiseren van een zonne-geluidswal langs de A1 bij Naarden binnen de randvoorwaarden van de Omgevingsverordening Noord-Holland 2020 en de wet Natuurbescherming, en Provinciale Staten te informeren voordat een definitief ontwerp wordt ingediend. Dank u wel.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 112-2 oktober 2023
Geluidswal A1 Naarderbos zonder bomenkap

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.
Constaterende dat:

- *In 2020 Gedeputeerde Staten een reactie heeft gezonden op het toen voorgelegde ontwerp geluidswal langs de A1 Naarderbos en er nog geen vooroverleg in het kader van de benodigde ruimtelijke procedure is opgestart tussen provincie en gemeente over een nieuw ontwerp van de geluidswal;*

- De gemeente Gooise Meren in de planvorming voor het plaatsen van een geluidswal langs de A1 bij Naarden geen ecologische toets gedaan heeft noch op een andere wijze heeft vastgesteld of het voorlopig ontwerp van 2023 voldoet aan de provinciale regelgeving (OVNH2020) met betrekking tot natuur, de Natura-2000 gebieden er direct aan grenzend en de voorwaarden van Unesco Werelderfgoed, maar de gemeente wél het voorlopig ontwerp en de financiering in de gemeenteraad heeft vastgesteld;
- Uit ecologisch onderzoek is te concluderen dat beschermde diersoorten in het gebied leven of het gebied benutten als laatste aanwezige natuurlijke corridor tussen NNN-gebieden.

Overwegende dat:

- De beoogde locatie van de zonnegeluidswal ligt in een randzone bij Natura-2000 gebied, terwijl deze randzones van belang zijn om de kwaliteit van de Natura-2000 gebieden te garanderen en ze bovendien al onder druk staan;
- De ontwikkeling van een geluidswal of het plaatsen van zonnepanelen geen kernkwaliteiten mogen aantasten, terwijl zowel natuurwaarden als erfgoedwaarden (Unesco) in het geding zijn;
- Een deel van het plangebied dat gemeente Gooise Meren op het oog heeft voor de geluidswal in eigendom is van de provincie Noord-Holland en alleen tot verkoop overgegaan kan worden indien er een ruimtelijk aanvaardbaar plan ligt;
- De gedeputeerde in Commissie Landelijk gebied van 11 september 2023 heeft aangegeven zelf geen initiatief te nemen om samen met de gemeente Gooise Meren de provinciale randvoorwaarden voor een ontwikkeling op de betreffende locatie te verkennen.

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- Om in het vooroverleg van de ruimtelijke procedure met de Gemeente Gooise Meren de mogelijkheden te verkennen voor het realiseren van een (zonne)geluidswal langs de A1 bij Naarden binnen de randvoorwaarden van de Omgevingsverordening Noord-Holland 2020 en de Wet natuurbescherming en Provinciale Staten daarover te informeren, voordat een Definitief Ontwerp wordt ingediend.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ilona Haas (Partij voor de Dieren), Heidi Bouhlef-Lascaris (SP) en Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS).

De **VOORZITTER**: Ja, dank u wel. U kunt het nog even niet indienen, geloof ik. U heeft hem al wel? Dank u wel. Hij is ook ondertekend, dus maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen.

En ik zag de heer Van den Berg van JA21 heen en weer lopen, handtekeningen ophalen.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Is er nog iemand voor mij, voorzitter?

De **VOORZITTER**: Nee, GroenLinks heeft een motie Vreemd aangekondigd, maar wordt niet ingediend. Dus dat betekent, meneer Van den Berg, dat ik u de gelegenheid ga geven om uw motie Vreemd met als onderwerp Stop houtige biomassa, in te dienen. Ik had niet op mijn lijstje staan of u het ook namens andere partijen doet, maar ik zag u een aantal handtekeningen ophalen. Dus dat zult u ongetwijfeld bij uw inleiding even aangeven.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, goedemiddag, voorzitter, goedendag, leden van de Staten. Wat een bijzondere dag om hier vandaag te staan. We hebben het vandaag over het onderwerp biomassa. Biomassa is een onderwerp dat we al vier jaar in deze Staten bespreken. Het is een van de voordelen voor onze inwoners als je een tweede periode mag dienen. Want in de vorige periode, 2019 tot 2023, was er weinig draagvlak voor de vele moties die wij hebben ingediend op dit onderwerp. Ergens wel begrijpelijk natuurlijk. Er was een coalitieakkoord en er waren al afspraken gemaakt voordat het coalitieakkoord tot stand kwam in de periode daarvoor: 2015 tot 2019. Ja, en voorzitter, vandaag is dan eindelijk de dag aangebroken dat we voldoende steun gevonden lijken te hebben om een einde te maken aan toekomstige biomassacentrales. Een keiharde overwinning voor het gezonde verstand. JA21 is hier ontzettend trots op. En ik persoonlijk ook.

Ik wil dan toch iets gezegd hebben over het waarom dat wij het zo mooi vinden als vandaag deze motie het wel zo halen. En dat is niet gewoon zomaar van nou, hoera, onze motie heeft het gehaald. Het heeft denk ik ook te maken, voorzitter, met dat dingen kunnen veranderen. En dat heeft waarde. Mening en beleid kunnen dus veranderen. Je kan jarenlang met mensen te maken hebben in deze Staten die het een of het ander vinden. En daarom is het ook goed, voorzitter, en ik spreek dus niet per se in mijn eigen belang – zeg met een kleine glimlach – maar dat de Staten er af en toe een frisse wind doorheen krijgen. Even de bezem erdoor. Of dat mensen hun ego klein genoeg kunnen maken om te zeggen: nou, ik verander van inzicht. Of beter gezegd: bij nader inzien. Ik denk dat het goed is als we dat allemaal eens een keer ervaren, voorzitter.

Een kleine anekdote. Ik heb het zelf ook gehad. De mensen die mij kennen, weten van de hoed en de rand, maar er was een dag dat ik geloofde in de idealen van partijen aan de linkerkant. Hoewel ik dat geloofde, kwam ik bij nader inzien tot een ander inzicht. Overigens, net als bij mijn geloof, het krijgen van kinderen, trouwen. Nou ja, het kan verkeren. Bij nader inzien kom je tot andere conclusies. En zo hoop ik dat vandaag te mogen meemaken met andere collega's. Bij nader inzien een overwinning voor het gezonde verstand. Ik dank u wel.

En ik sluit af met het dictum van de motie. Wij verzoeken Gedeputeerde Staten onderzoek te doen naar juridische mogelijkheden om toekomstige vergunningen voor biomassacentrales, gebruikmakend van houtige biomassa en samengesteld uit hiervoor gekapte bomen, te verbieden, zoals door het opstellen van een biomassastrategie en/of het aanpassen van de Omgevingsverordening, en hierover te rapporteren aan Provinciale Staten. Deze motie is mede ingediend, waarvoor dank, door de BoerBurgerBeweging, de VVD, het CDA, de Partij voor de Vrijheid, de Partij voor de Dieren en Forum voor Democratie. Hartelijk dank daarvoor.

Dan heb ik hier de getekende motie. Dat is het belletje voor het indienen.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 113-2 oktober 2023
Provinciale Staten trekt een grens: stop met houtige biomassa

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Constaterende dat:

- Een deel van de energie in Noord-Holland wordt opgewekt door biomassacentrales;
- Er bij de verbranding van hout allerlei stoffen, zoals fijnstof en zwavel, vrijkomen;
- Biomassa wordt gekwalificeerd als hernieuwbare energie;
- De Raad van State de vergunningsaanvraag voor de biomassacentrale van Vattenfall in Diemen heeft vernietigd wegens onvoldoende duidelijkheid over de herkomst van het hout;
- Vattenfall de ontwikkeling van de biomassacentrale in Diemen heeft gepauzeerd en nu de versnelde ontwikkeling van alternatieve warmtebronnen overweegt.

Overwegende dat:

- Deze motie voortvloeit uit de discussie in de commissie Leefomgeving van donderdag 21 september 2023;
- Het gebruik van houtige biomassa in biomassacentrales tot een verslechtering leidt van de luchtkwaliteit in de omgeving;
- Het niet circulair is om hout, dat voor andere, hoogwaardigere doeleinden gebruikt kan worden, te verbranden in een biomassacentrale;
- Het kappen en stoken van bomen niet als een duurzame oplossing gezien kan worden en het terug planten van bomen niet volledig compenseert.

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- Onderzoek te doen naar (juridische) mogelijkheden om toekomstige vergunningen voor biomassacentrales, gebruikmakend van houtige biomassa en samengesteld uit hiervoor gekapte bomen, te verbieden, zoals door het opstellen van een 'Biomassastrategie' en/of het aanpassen van de omgevingsverordening, en hierover te rapporteren aan Provinciale Staten.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Daniël van den Berg (JA21), Pieter Teeuwen (BBB), Bas de Wit (VVD), Dennis Heijnen (CDA), Ronald van Tiggelen (PVV), Ines Kostić (Partij voor de Dieren) en Ralph Dekker (Forum voor Democratie).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Hij is getekend en hiermee maakt hij onderdeel uit van onze beraadslagingen. O ja, de handtekeningen staan achterop. Dank je wel.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dan heeft u nog deze versie nodig? De ongetekende. Die niet? Nee. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Goed. Ik kijk even of er nog meer partijen zijn die wellicht nog een motie Vreemd willen indienen. Zo niet, dan zal aan het eind van de vergadering, vlak voor de stemming, het college haar advies over de moties uitbrengen.

2.a Beëdiging en installatie Statenlid fractie D66.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we verder met agendapunt 2.a en dat is de installatie en beëdiging van het Statenlid van de fractie van D66. Ik heb conform ons reglement een Commissie van Onderzoek en Geloofsbrieven benoemd met daarin mevrouw De Sain van de BBB, de heer Terwal van de VVD en de heer Deen van de PVV, met de heer Terwal als voorzitter. Ik nodig graag de voorzitter nu uit en ik geef hem het woord om ons kon te doen van het besluit van de Commissie van Onderzoek.

De heer **TERWAL** (VVD): Ja, voorzitter, dank. Voorzitter, ter voldoening aan uw opdracht hebben wij onderzocht de geloofsbrieven en de daarbij behorende bescheiden die het benoemd verklaard lid mevrouw Jansen aan uw vergadering heeft toegezonden. Dat onderzoek heeft aangetoond dat blijkens het in gevolge artikel W7, tweede lid Kieswet, aan PS toegezonden afschriften van de besluiten van de voorzitter van het Centraal Stembureau voor de verkiezing van leden van Provinciale Staten van Noord-Holland van 2 oktober 2023 tot lid van Provinciale Staten benoemd is verklaard mevrouw K.M.A. Jansen, fractie D66. Wij stellen u dan ook voor mevrouw Jansen als lid van Provinciale Staten van Noord-Holland toe te laten. Verder heeft de commissie kennisgenomen van de nevenfuncties van de kandidaat. De combinatie van het Statenlidmaatschap met een nevenfunctie is altijd een punt van aandacht. Het is de verantwoordelijkheid van het Statenlid zelf om de integriteit te bewaken.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De commissie adviseert dus Provinciale Staten mevrouw Jansen toe te laat als lid van uw Staten. Verlangt iemand daarover het woord? Zo niet, dan is unaniem besloten mevrouw Jansen als lid van Provinciale Staten toe te laten. Dan ontbind ik de Commissie van Onderzoek voor de Geloofsbrieven en ik dank natuurlijk de leden voor hun verrichte werkzaamheden. Dan gaan we nu over tot het beëdiging van mevrouw Jansen.

Mevrouw Strens van D66 heeft mij verzocht haar ontslag te verlenen op grond van de Kieswet. Ik heb dat natuurlijk verleend. We hebben ook al van haar afscheid genomen in de vergadering voor het reces. Ze zal nu worden opgevolgd door mevrouw Jansen van de fractie D66. En haar installatie is nu aan het orde. Ik verzoek mevrouw Jansen in het midden van de zaal te komen staan en ik verzoek u allen te gaan staan.

Mevrouw Jansen, ik ga u thans in de gelegenheid stellen om de verklaring en belofte in mijn handen af te leggen en ik verzoek u straks, als ik uw naam uitspreek, met de woorden "dat verklaar en belof ik" de eed af te leggen, maar ik ga nu eerst de formule van de verklaring en de belofte voorlezen.

Ik verklaar dat ik om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en belof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik belof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen. Mevrouw Jansen.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Dat verklaar en beloof ik.

320 De **VOORZITTER**: Dan wens ik u alle geluk met uw lidmaatschap. Ik ga u nu alvast persoonlijk feliciteren. U krijgt ook een prachtige bos bloemen. Ik wil even wachten met schorsen, want ik ga hierna nog een duo-commissielid installeren en dan zou ik dat graag tegelijk doen. Maar eerst ga ik u natuurlijk feliciteren. Welkom in deze prachtige Staten van Noord-Holland.

325 *[Applaus]*

2.b Beëdiging en installatie duo-commissielid fractie D66.

330 De **VOORZITTER**: Want, dames en heren, we zijn nog niet klaar. We gaan over tot het installeren en beëdigen van het duo-commissielid van de fractie van D66, want de fractie heeft verzocht de heer Van der Heijden als duo-commissielid bij mij voor te dragen. En uiteraard gaat ook de heer Van der Heijden in deze Provinciale Staten op basis van ons Reglement van Orde de eed of de verklaring afleggen. Dus ik wil de heer Van der Heijden verzoeken ook naar voren te komen, in het midden van de zaal te gaan staan.

335 Meneer Van der Heijden, Weer ik ga u thans in de gelegenheid stellen om in mijn handen de verklaring en de belofte af te leggen en ik verzoek u straks, als ik uw naam uitspreek, dat te doen doet met de woorden "dat verklaar en beloof ik". Maar ook voor u zal ik natuurlijk eerst de formule van de verklaring en belofte voorlezen.

340 Ik verklaar dat ik, om tot lid van een commissie van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk onder welke naam of voorwendsel ook enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enig belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik
345 belooft dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van een commissie van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen. De heer Van der Heijden.

De heer **VAN DER HEIJDEN** (D66): Dat verklaar en beloof ik.

350 De **VOORZITTER**: U heeft aangegeven deze keer geen bloemen te willen ontvangen. U heeft al zo vaak bloemen ontvangen, dat u denk ik- Maar ik ga u toch feliciteren. En als ik dat heb gedaan, dan schorsen we even de vergadering, zodat zowel het nieuwe Statenlid als commissielid kan worden gefeliciteerd door de Staten.

355 *[Applaus]*

Schorsing 13.22 tot 13.29 uur.

2.c Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).

360 De **VOORZITTER**: Mag ik de Statenleden verzoeken te gaan zitten? Dan hervatten wij de Statenvergadering van 2 oktober. Wij zijn aanbeland bij agendapunt 2.c. Dat is de actualiteit. De actualiteit is aangevraagd door verschillende fracties. Straks zal Statenlid Kostić de actualiteit aan de orde stellen. Ook voor onze kijkers en luisteraars, er is sprake van een actualiteit wanneer er
365 een spoedeisendheid is en wanneer beraadslaging op besluitvorming in de volgende Staten niet meer aan de orde zou kunnen zijn of dat dat niet op zichzelf laat wachten. Vandaar dat we vandaag een actualiteit hebben die we, als het goed is, in zestig minuten gaan afronden. Dat betekent dat de aangemelde sprekers allemaal drie minuten spreektijd hebben, GS vijftien minuten. En dat is inclusief interrupties en antwoorden daarop. Uiteraard wordt bij het indienen
370 van moties de klok stilgezet.

De fracties Partij voor de Dieren, GroenLinks, SP, D66, JA21, SP ChristenUnie, 50PLUS en CDA hebben het verzoek tot het houden van een actualiteit ingediend. En de volgende sprekers hebben zich bij mij gemeld, uiteraard Statenlid Kostić, die straks de actualiteit aan de orde zal stellen. De heer Laport van GroenLinks, de heer Wagelaar van de PvdA, mevrouw Jansen van D66
375

- het zal haar maidenspeech zijn - mevrouw Uiterwijk van JA21, mevrouw Alberts van de SP, de heer Klein van de ChristenUnie, mevrouw Van der Helm van 50PLUS, de heer Heijnen van het CDA, de heer Roosendaal van de VVD, mevrouw Schneemann van Volt, de heer van Tiggelen van de PVV, de heer Teeuwen van de BBB en de heer Dekker van Forum voor Democratie. Ben ik
380 iemand vergeten? Ik denk het niet, want alle partijen hebben zich aangemeld. En dan verzoek ik nu Statenlid Kostić om de actualiteit aan de orde te stellen.

Eerste termijn Provinciale Staten

385 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, dank u wel. We willen allemaal hier voorkomen dat omwonenden, waaronder kinderen, ouderen en werknemers, doodziek worden van Tata Steel. Toch laten we de top van Tata Steel al jarenlang onze inwoners ziek maken. Ik benoem vandaag eerst twee problemen en vervolgens de oplossingen die we daarvoor hebben.

390 1, burgers zijn het vertrouwen kwijt. De provincie is aantoonbaar nalatig geweest door jarenlang niet eens te zorgen dat Tata aan de Europese regels voldoet. Inwoners zijn genegeerd en hun zorgen gebagatelliseerd. De provincie laat sinds 2020 zien dat ze beter gezondheid willen beschermen, maar heeft steeds aansporing van ons hier nodig, en van burgers. Van het onderzoek naar het verzorgingsbeginsel tot het onderzoek naar de sluiting van de kooksfabrieken. Dus wat is daar nodig om dat vertrouwen weer terug te winnen? Nou, daar zijn heel duidelijke
395 excuses voor nodig. Verantwoordelijkheid nemen begint bij diep door het stof gaan. Dan pas kan de provincie het vertrouwen terugwinnen en vervolgstappen nemen. Ook de Nationale Ombudsman zegt: onderzoek wijst uit dat het aanbieden van excuses en het aanvaarden ervan veel kan betekenen voor het herstel van contact. Dit speelt al heel lang en de provincie heeft reflectie getoond, alleen nog geen excuses. Daarom de volgende motie met het dictum:
400 Verzoeken GS om namens de provincie binnenkort officieel excuses aan te bieden aan de omwonenden van Tata Steel voor het in het verleden niet tijdig optreden tegen de gevaarlijke uitstoot van het staalbedrijf om de gezondheid te beschermen. Deze motie wordt mede-
ingediend door 50PLUS.

405 **Motie 115-2 oktober 2023**
Excuses aan omwonenden van Tata Steel

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Constaterende dat:

- 410 • *Opnieuw een rapport vaststelt dat er ernstige gezondheidsrisico's bestaan voor het leven in de omgeving van Tata Steel. Definitief is nu door het RIVM vastgesteld dat de uitstoot van Tata Steel omwonenden, waaronder kwetsbare kinderen en ouderen, ziek kan maken en hun kans op overlijden groter wordt;*
- 415 • *Een rapport uit 1975, gemaakt in opdracht van de provincie, is opgedoken waaruit al te herleide is dat Tata Steel een grote bron van gevaarlijke stoffen is in het IJmond-gebied. Daar wordt al vastgesteld dat kooksovenmedewerkers een verhoogd gezondheidsrisico lopen;*
- 420 • *De provincie in 2007 een ruime revisievergunning gaf aan het staalbedrijf, waarbij veel ruimte werd geboden voor uitstoot van kankerverwekkende stoffen, ondanks bezwaren van omwonenden en milieuorganisaties;*
- *Tata al jaren regels overtreedt wat betreft o.a. rauwe kooks (waar gevaarlijke stoffen bij vrijkomen) en dit pas door inzet van omwonenden door de provincie is opgepakt, na jaren van meldingen waar niets mee is gedaan;*
- 425 • *O.a. de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) concludeert dat de provincie de verplichting had om Europese regels uit 2012 (BBT-conclusies IJzer en Staal) toe te passen in de vergunningen van Tata Steel en dus de vergunningen uiterlijk in 2016 had moeten aanscherpen, maar dit niet had gedaan. Dat proces is pas recent afgerond;*
- *De OV ook concludeert "dat bij de provincie en de omgevingsdienst lange tijd geen aandacht voor signalen van de omwonenden dat de uitvoering van VTH beter kon teneinde hun gezondheid te beschermen." De OVV laat zien dat er al zeker sinds 2007 redenen waren voor de provincie om zich intensiever in te zetten voor beperking van uitstoot van Tata Steel, maar dat de provincie dat niet deed;*
- 430 • *Hierdoor omwonenden van Tata Steel langer dan nodig blootgesteld zijn aan gevaarlijke stoffen.*

435 Overwegende dat:

- De huidige GS niet betrokken was bij de keuzes die in het verleden door de provincie zijn gemaakt. Maar de provincie als instituut draagt wel verantwoordelijkheid voor de eerder gemaakte keuzes en dit college is aan zet is om recht te doen aan de slachtoffers van die keuzes;
- GS voor het zomerreces in de commissie en op televisie heeft aangegeven na te denken over het aanbieden van excuses aan omwonenden van Tata Steel.

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- Om namens de provincie binnenkort officieel excuses aan te bieden aan de omwonenden van Tata Steel voor het in het verleden niet tijdig optreden tegen de gevaarlijke uitstoot van het staalbedrijf om de gezondheid te beschermen.

445

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren) en Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS).

450

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Het tweede deel van het probleem, de meest vervuilende onderdelen van Tata draaien gewoon door. De provincie verwijst naar de EU en het Rijk. En deze Provinciale Staten laten zich gewoon jarenlang aan het lijntje houden. Ik heb daar voor de geïnteresseerde krantenartikelen uit de jaren dertig, vijftig, zestig, zeventig, die allemaal aantonen dat er toen al zorgen waren over de gezondheid. Arbeiders, mensen die riepen om hardere maatregelen. Maar de provincie deed niets. Dan moeten we dus vervolgstappen nemen. Experts zeggen: eigenlijk is het al veel te laat, maar er moeten snel maatregelen komen. Daarom komen wij met een aantal emoties. Een eerste motie met het dictum: verzoeken GS om samen met de Omgevingsdienst te zoeken naar alle mogelijke innovatieve methoden om minder afhankelijk te zijn van informatie van Tata Steel zelf en die zo snel mogelijk toe te passen.

460

Motie 114-2 oktober 2023 Onafhankelijk toezicht Tata Steel

465 Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Constaterende dat:

- Opnieuw een rapport vaststelt dat er ernstige gezondheidsrisico's bestaan voor het leven in de omgeving van Tata Steel. Definitief is nu vastgesteld dat de uitstoot van Tata Steel omwonenden, waaronder kwetsbare kinderen en ouderen, en werknemers ziek kan maken en hun kans op overlijden groter wordt;
- De Onderzoeksraad voor Veiligheid concludeerde dat Tata Steel zelf doorgaans niet genoeg doet om de uitstoot tot een voor de gezondheid acceptabel niveau te verlagen en dat van lokale overheden en omgevingsdiensten een beter kennisniveau nodig is om een gelijkwaardige gesprekspartner van de industrie te zijn;
- De provincie voor een deel afhankelijk is van informatie Tata Steel zelf;
- In de zaak over camera-inzet door de Omgevingsdienst de rechter vaststelde dat er een breed in de maatschappij levende roep is om krachtiger op te treden tegen de gezondheidsschadelijke uitstoot van stoffen van Tata Steel;
- Diezelfde rechter vaststelde dat het ongewenst is als de Omgevingsdienst als toezichthouder afhankelijk is van de overtreder voor het verzamelen van gegevens omtrent de naleving en het daarom logisch is als de Omgevingsdienst stappen onderneemt om dat te veranderen.

470

475

480

Overwegende dat:

- Er op dit moment één camera door de Omgevingsdienst wordt gebruikt en beelden van omwonendenorganisaties;
- Zulke stappen door de Omgevingsdienst steeds pas na inbreng van ideeën van de omwonenden zijn genomen, maar de Omgevingsdienst ongetwijfeld zelf ook nog meer ideeën heeft;
- Het belangrijk is om het toezicht en de handhaving zo veel mogelijk te baseren op objectieve gegevens.

485

490

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Samen met de Omgevingsdienst te zoeken naar alle mogelijke (innovatieve) methoden om minder afhankelijk te zijn van de informatie van Tata Steel zelf en die zo snel mogelijk toe te passen.*

495 *En gaan over tot de orde van de dag.*

Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren), Remine Alberts (SP), Julia Schneemann (Volt), Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS), Michel Klein (ChristenUnie), Ralf Dekker (Forum voor Democratie) en Kelly Uiterwijk (JA21).

500

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Voorzitter, dan de volgende motie. Onderzoek of Tata Steel aan de emissie- en immissiegrenswaarden van zeer zorgwekkende stoffen uit de Omgevingswet voldoet. Roepen GS op om een verkenning te doen in hoeverre Tata Steel voldoet aan de emissie- en immissiegrenswaarden uit het Besluit activiteiten leefomgeving en de resultaten daarvan zo snel mogelijk aan PS toe te sturen, en gaan over tot de orde van de dag.

505

Motie 116-2 oktober 2023

Onderzoek of Tata Steel aan de emissie- en immissiegrenswaarden voor ZZS uit de Omgevingswet voldoet

510

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Overwegende dat:

- *De Omgevingswet vooralsnog per 1- januari 2024 in werking zal treden;*
- *Paragraaf 5.4.3 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)2 gaat over de gevaarlijke Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS);*
- *Art. 5.25 de bepaling is dat met het oog op het beschermen van de gezondheid en het milieu de concentratie van ZZS op leefniveau als gevolg van emissies door de activiteit niet de grenswaarden mag overschrijden. Deze grenswaarden staan in bijlage Vla van het Bal;*
- *Het RIVM in haar laatste rapport de jaargemiddelde concentraties van o.a. ZZS in de lucht heeft aangegeven en tevens in dit rapport is ingegaan op de herkomst van de stoffen en de bijdrage van Tata Steel daarin;*
- *Een snelle berekening oplevert dat wanneer de helft of meer van de PAK's afkomstig is van Tata Steel de immissienorm voor PAK's in Wijk aan Zee al wordt overschreden.*

520

525 *Verzoeken Gedeputeerde Staten:*

- *Om een verkenning te doen in hoeverre Tata Steel voldoet aan de emissie- en immissiegrenswaarden uit het Bal;*
- *En de resultaten hiervan zo snel mogelijk naar PS te sturen;*

530

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren), Remine Alberts (SP), Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS), Krista Jansen (D66) en Kelly Uiterwijk (JA21).

535

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dan de volgende motie, voorzitter. Onderzoek parallellen met uitspraak Chemours met de dictum: verzoeken GS om te onderzoeken of er enige parallellen zijn tussen de zaak Tata Steel en Chemours en van daar mogelijkheden te verkennen om maatregelen te treffen die het milieu en de gezondheid van omwonenden beschermen, en gaan over tot de orde van de dag.

540

Motie 117-2 oktober 2023

Onderzoek parallellen met uitspraak Chemours

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Constaterende dat:

545

- *Opnieuw een rapport vaststelt dat er ernstige gezondheidsrisico's bestaan voor het leven in de omgeving van Tata Steel. Definitief is nu door het RIVM vastgesteld dat de uitstoot van Tata Steel omwonenden, waaronder kwetsbare kinderen en ouderen, en werknemers ziek kan maken en hun kans op overlijden groter wordt;*

- De Onderzoeksraad voor Veiligheid dit jaar concludeerde dat Tata Steel zelf doorgaans niet genoeg doet om de uitstoot tot een voor de gezondheid acceptabel niveau te verlagen;
- De rechter afgelopen week het bedrijf Chemours aansprakelijk heeft gesteld voor milieuschade door PFAS.

Overwegende dat:

- Er mogelijk parallellen zijn in de uitspraak Chemours met de situatie bij Tata Steel;

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- Te onderzoeken of er enige parallellen zijn tussen de zaak Tata Steel en de Chemours-uitspraak en vandaar mogelijkheden te verkennen om maatregelen te treffen die het milieu en de gezondheid van omwonenden beschermen.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren), Remine Alberts (SP), Julia Schneemann (Volt) en Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS).

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dan nog een motie over maximaal juridische ruimte pakken om gezondheid te beschermen. Verzoeken GS om een notitie op te stellen over hoe de inzichten uit het rapport Schone lucht dankzij resultaatgerichte grenswaarden voor industriële emissies kunnen worden toegepast op Tata Steel, bijvoorbeeld in eerste instantie op de kooksfabrieken, met als doel de gezondheid beter te beschermen, daarbij uit te gaan van het nieuwe instrumentarium uit de Omgevingswet en de notitie zo snel mogelijk, maar uiterlijk begin 2024, naar PS te sturen, en gaan over tot de orde van de dag.

Motie 118-2 oktober 2023

Maximale juridische ruimte pakken om gezondheid te beschermen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Consterende dat:

- ;

Overwegende dat:

- In opdracht van het ministerie van I&W het rapport "Schone lucht dankzij resultaatgerichte grenswaarden voor industriële emissies; Advies in het kader van de Pilot Industrie vanwege van het Schone Lucht Akkoord (2021)" is opgesteld;
- Dit rapport gaat over de juridische mogelijkheden om resultaatgerichte emissiegrenswaarden te stellen om tot een zo hoog mogelijk niveau van bescherming van milieu en gezondheid te komen;
- Het rapport laat zien dat er juridisch meer mogelijk is om de vervuiling van de industrie verder te beperken dan wat al jaren gebruikelijk is. Zeker nu de nieuwe Omgevingswet in aantocht is;
- Dit rapport een denkwijze omvat waarvan de kern is dat de provincie veel meer beslisruimte heeft dan alleen BBT om tot schonere lucht te komen;
- De uitkomst o.a. kan leiden tot scherpere emissiegrenswaarden.

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- Een notitie op te stellen over hoe de inzichten uit het rapport "Schone lucht dankzij resultaatgerichte grenswaarden voor industriële emissies" kunnen worden toegepast op Tata Steel, bijvoorbeeld in eerste instantie op de kookgasfabrieken, met als doel de gezondheid beter te beschermen;
- Daarbij uit te gaan van het nieuwe instrumentarium uit de Omgevingswet;
- De notitie zo snel mogelijk, maar uiterlijk begin 2024, naar PS te sturen.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren), Remine Alberts (SP), Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS) en Michel Klein (ChristenUnie).

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Voorzitter, tenslotte, we hebben niet alles willen gieten in een motie, maar ik wil wel graag een belangrijke toezegging van GS. We vroegen in 2022 al om te kijken naar een voorzorgsbeginsel om de gezondheid van omwonenden te beschermen. De provincie heeft dat nu laten uitvoeren door Pels Rijcken. Het probleem is dat Pels Rijcken niet uitblinkt in

zoeken naar juridische rekruimte. Ze verloren de klimaatzaak van Urgenda juist omdat ze zich beriepen op fraudedenkwijzen en jurisprudentie. GS zegt dat ze iedere advocaat graag om tips vragen. Daarom is ons voorstel om te kijken naar Paulussen Advocaten met onder andere Roger Cox die de zaak tegen het Rijk won, en dus ook tegen Pels Rijcken. Is GS bereid om Cox en zijn team uit te nodigen voor een verkennend gesprek over de verschillende mogelijkheden die de provincie heeft om de uitstoot van Tata sneller te beperken. En anders zouden wij daar natuurlijk ook een motie voor willen indienen. Tot zover, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Precies binnen uw spreektijd. Ik had een paar seconden extra, want ik hou de klok nauwlettend in de gaten. Dus ik zie dat er hier en daar wat seconden doorlopen. U heeft als het goed is één, twee, drie, vier, vijf moties ingediend.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dat klopt.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Die zijn alle vijf ondertekend en maken daarbij onderdeel uit van onze beraadslagingen.

Dan geef ik nu achtereenvolgens het woord aan de sprekers op de sprekerslijst en de volgende is de heer Laport van GroenLinks.

Statenlid **LAPORT** (GL): Dank u wel, voorzitter. Als mensen mij vragen wat mijn portefeuille is bij de provincie, dan zeg ik niet 'leefomgeving', maar dan zeg ik 'Tata Steel'. Over Tata Steel is er bijna elke dag nieuws, meestal negatief nieuws helaas. Het ene rapport is nog niet uitgelezen of het andere wordt alweer opgesteld. Het laatste RIVM-rapport was voor ons, voor GroenLinks, reden om dit actualiteitendebat aan te vragen, samen met veel andere partijen. Het is daarbij voor ons belangrijker dat we dit in grote gezamenlijkheid doen dan weer als eerste indiener te worden genoemd. Twee weken geleden werden we verrast hoe een rapport uit 1975 plotseling opdook. Daar zijn door anderen schriftelijke vragen over gesteld, en wij lopen ook met vragen rond. Waar komt dat rapport opeens vandaan? Wat is er destijds met het rapport gebeurd? Het rapport was een aanvullend PAK's-onderzoek dat lijkt erop te duiden dat er ook al een eerder rapport was. Klopt dat? En wat staat erin? En een belangrijke vraag is ook: waren de Staten in de jaren zeventig al op de hoogte van deze gezondheidsrisico's? Want wie het Chemours-nieuws volgt, weet dat dit een belangrijke vraag is in verband met de mogelijke aansprakelijkheid.

Anderhalve week geleden volgde dan het langverwachte nieuwe RIVM-rapport dat zwart op wit bevestigt wat al jarenlang werd vermoed: Wonen in het IJmond is slecht voor je gezondheid. Dat begint al meteen na de geboorte. Jonge kinderen hebben een verhoogde kans op astma en scoren vaak minder qua IQ-scores. Dat komt vooral door de uitstoot van verschillende soorten fijnstof, stikstofdioxide, dus PAK's, en lood in de leefomgeving. Het leidt ertoe dat de gemiddelde levensverwachting lager is. Tussen de regels door lezen we dat het aantal gezonde levensjaren ook lager ligt. Aandoeningen als COPD, astma en hart- en vaatziekten komen vaker voor. En bezorgdheid daarover leidt bovendien tot de cumulatie van negatieve factoren: stress, slapeloosheid, onrust, hoofdpijn. Wat nu niet onderzocht is, maar wel in de jaren zeventig, is het negatieve effect op medewerkers van Tata Steel. Het kan haast niet anders dan dat zij grote gezondheidsrisico's hebben gelopen en ook nu nog lopen op de werkvloer van de staalfabriek. Het is ontluisterend dat het overheden regelmatig niet lukt om aan grote vervuilers een halt toe te roepen. Landelijke wet- en regelgeving moet daarom worden aangescherpt, zo adviseert de Onderzoeksraad voor Veiligheid. Zij adviseren bijvoorbeeld om de regels rondom BBT, de best beschikbare technieken, aan te passen. Nu lijken de regels voor een oude fabriek minder streng dan die voor een nieuwe. De oudste kooksfabriek stamt uit 1924 en is dus bijna een eeuw oud. Met een oude Bugatti uit 1924 kom je geen milieuzone meer in. Er zit iets fout in ons VTH-systeem als een even oude fabriek nog wel gewoon mag doordraaien. Daarom roepen wij, samen met onder andere de PvdA, het Rijk op om meer in actie te komen. De Onderzoeksraad pleit daarvoor en ook de Omgevingsdienst heeft in een brief duidelijk aangegeven dat zij meer instrumenten nodig hebben om hun taak optimaal uit te voeren. Wij als Provinciale Staten kunnen veel en soms kunnen wij misschien zelfs meer dan dat we doen, maar we kunnen het niet alleen. Vandaar onze duidelijke en prangende oproep richting Den Haag.

665 De **VOORZITTER**: Een interruptie van Statenlid Kostić. Maar ik moet u wel zeggen dat u door uw spreektijd heen bent. Dus dat betekent een kort antwoord. Statenlid Kostić.

670 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, een oproep aan het Rijk, dat hebben we vaker gedaan natuurlijk ook vanuit de GS, maar is GroenLinks het met ons eens dat we hier vooral maatregelen moeten nemen, omdat we hier snellere maatregelen kunnen nemen? En zo ja, welke ideeën heeft GroenLinks daarover?

675 Statenlid **LAPORT** (GL): Ik denk dat het einde van mijn bijdrage duidelijk was. We kunnen het niet alleen. Dus we zullen ook met andere overheden samen moeten werken om dit op te lossen.

De **VOORZITTER**: Ik moet u erop wijzen dat u ook door uw spreektijd bent. Dus dat betekent geen interruptie meer. En dank, Statenlid Laport, voor uw bijdrage. Dan gaan we verder met de heer Wagelaar van de PvdA.

680 De heer **WAGELAAR** (PvdA): Voorzitter, het is deze week exact een halfjaar geleden dat onze nieuwe Provinciale Staten geïnstalleerd werden. Dat betekent dat ik nu een halfjaar bezig ben met het onderwerp Tata Steel. Eerlijk gezegd heb ik een beetje het gevoel dat ik nu minder goed weet wat ik over dit onderwerp moet zeggen dan toen ik er een halfjaar geleden mee begon. Wat is het af en toe een frustrerend dossier. Enerzijds blijkt uit elk rapport weer hoe schadelijk die fabriek is voor de omgeving. Tegelijkertijd blijkt ook vaak weer dat we daar als provincie eigenlijk weinig
685 aan kunnen doen, omdat gezondheid niet voldoende beschermd wordt binnen ons stelsel. Zo komt dit rapport enerzijds met de schokkende boodschap dat mensen gemiddeld korter leven, vaker kanker krijgen en meer gezondheidsklachten ervaren. En tegelijkertijd blijkt dat gewoon binnen de wettelijke grenswaarden te kunnen gebeuren. En dat betekent natuurlijk niet dat we als provincie op onze handen kunnen gaan zitten. Sterker nog, we moeten proberen om de grenzen van het stelsel op te zoeken. En we zijn daarom blij dat Gedeputeerde Staten momenteel bezig zijn met het actualiseren van de Beleidsnota Uitvoering en Handhaving, en natuurlijk zijn we ook benieuwd naar het onderzoek naar mogelijk intrekken van de vergunning van kookgasfabriek 2. Tegelijkertijd zouden we ook wel tegen de landelijke politiek willen zeggen: doe iets en doe het
690 snel. Want het is goed dat we het hier in de Staten en de commissies steeds uitgebreid Tata hebben, maar het wordt ook wel frustrerend om steeds tot ongeveer dezelfde conclusie te moeten komen. Want, voorzitter, met elk rapport wordt het weer moeilijker uit te leggen aan onze inwoners dat we als provincie weinig extra kunnen doen.

700 Daarom dienen we nu de motie in met het volgende dictum: roept alle Tweede Kamerleden en het kabinet op om gezondheid op de eerste plaats te zetten door zo snel en ambitieus mogelijk aan de slag te gaan met strengere milieunormen en meer instrumentarium, zodat de provincie haar inwoners beter kan beschermen tegen de negatieve gezondheidseffecten van Tata Steel en andere industrie. En verzoekt Gedeputeerde Staten om deze motie te verspreiden onder de
705 relevante Kamerleden en kabinetsleden. Die motie wordt mede ingediend door GroenLinks, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt, VVD, SP, BBB en de PVV.

Motie 119-2 oktober 2023
710 **Landelijke politiek, maak ter bescherming van onze inwoners betere wet- en regelgeving voor de industrie**

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Constaterende dat:

- 715 • *Het RIVM in zijn recente rapport constateert dat Tata Steel de wettelijke grenswaarden niet overschrijdt, maar wel zorgt voor extra gezondheidsrisico's voor bewoners van de IJmond;*
- *De Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) in zijn recente rapport concludeert dat er verbeteringen mogelijk zijn in (de uitvoering van) het VTH-systeem en dat de wettelijke normen gezondheidseffecten niet altijd voldoende voorkomen;*
- 720 • *Tijdens het rondetafelgesprek over het OVV-rapport alle deelnemers (Provincie Noord-Holland, OD NZKG, Gemeente Nijmegen, ODRN en de Provincie Zuid-Holland) hebben aangegeven dat strengere wetgeving noodzakelijk is om de gezondheid van hun inwoners te kunnen beschermen.*

Overwegende dat:

- 725
- *Het letterlijk van levensbelang is dat de gezondheid van de omwonenden van Tata Steel zo snel mogelijk beter beschermd wordt;*
 - *We als Provinciale Staten al vaak over dit onderwerp gesproken hebben, waarbij de conclusie altijd overeenkomt met die van bovenstaande rapporten: de wettelijke mogelijkheden om als provincie de gezondheid van inwoners te beschermen zijn*

730 *onvoldoende.*

 - *We als Provinciale Staten continu zullen blijven zoeken naar mogelijkheden om binnen het huidige stelsel gezondheid maximaal te borgen, bijvoorbeeld door het lopende onderzoek naar het mogelijk intrekken van de vergunning van kookgasfabrieken.*
 - *De regering en Tweede Kamer aan zet zijn om het stelsel te verbeteren door met*

735 *strengere milieunormen en meer instrumentarium te komen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Gezondheid op de eerste plaats te zetten, door zo snel en ambitieus mogelijk aan de slag te gaan met strengere milieunormen en meer instrumentarium, zodat de provincie haar inwoners beter kan beschermen tegen de negatieve gezondheidseffecten van Tata Steel en*
- 740 *andere industrie.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Tim Wagelaar (PvdA), Paul Laport (GroenLinks), Ines Kostić (Partij voor de Dieren), Michel Klein (ChristenUnie), Julia Schneemann (Volt), Nick Roosendaal (VVD), Remine Alberts (SP), Pieter Teeuwen (BBB) en Ronald van Tiggelen (PVV).

745

De heer **HEIJNEN** (CDA): Dank u wel. U zegt “gezondheid op één” en “daarvoor hebben we aanvullende maatregelen nodig”. Maar het meest gezond is namelijk als er geen enkele uitstoot meer is. Wilt u daarmee eigenlijk zeggen dat u gezondheid op één wil zetten en Tata wil sluiten?

750

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Nee. Daarom is, volgens mij, de rest van die bijzin wel belangrijk, want er staat ‘gezondheid op één is bedoeld als koers’. We zeggen dat we gezondheid belangrijker vinden dan de industrie. Dat is ook in andere bewoordingen wat in ons coalitieakkoord staat, dat er alleen plek is voor industrie als die schoon en groen is. Maar vervolgens staat er dat we dat doen door te kijken naar strengere normering en meer instrumentarium. Dus daar wordt niet gerept over industrie sluiten.

755

De heer **HEIJNEN** (CDA): Dank u. Bent u het dan met mij eens dat om Tata groen te maken, gezond te maken, stappen nodig zijn? En we weten allemaal – dat kondigt Tata zelf ook aan – dat dat nog enkele jaren gaat duren. Dat betekent dus ook dat we de komende jaren ook industrie en werkgelegenheid nog wel degelijk mee laten wegen, want als we gezondheid op één zouden zetten, zouden we dus morgen al maatregelen moeten zien. Dus nogmaals de vraag: hoe weegt u dan gezondheid ten opzichte van de andere belangen die Tata ook heeft in de regio?

760

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Volgens mij hebben we het hier vaak over gehad, dat we vinden dat de industrie te lang tijd veel ruimte heeft gekregen. En dat we vinden dat nu de gezondheid van die inwoners zwaarder moet wegen dan eventuele economische belangen. Natuurlijk snapt iedereen denk ik wel dat dat niet betekent dat we de fabriek vandaag op morgen sluiten, maar dat betekent wel, als koers gegeven aan het kabinet, van hé, die gezondheid is wat ons betreft heel erg belangrijk; dus maak daar werk van door die wet- en regelgeving. En de sluiting van de fabriek valt daar volgens mij niet onder, ook als je die andere rapporten leest.

765

770

De **VOORZITTER**: Dank. U was aan het einde gekomen van uw betoog?

775 De heer **WAGELAAR** (PvdA): Nee.

De **VOORZITTER**: Nee, gaat u verder.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Ik heb nog drie zinnen. Deze motie bedoelen wij niet als afschuiven naar een andere overheid, want we zullen in dit huis kritisch blijven kijken wat we als provincie extra kunnen doen. Maar het is wel een welgemeende oproep aan het kabinet en de Tweede Kamer.

780

785 De **VOORZITTER**: Een moment. De tijd moet even stilgezet worden, want de motie wordt ingediend.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Nee, dit was de rest van mijn bijdrage. De motie was af. Mijn bijdrage nog niet.

790 De **VOORZITTER**: Oké.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Mag ik doorgaan, voorzitter?

795 De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Heel goed. Dan pak ik het weer even opnieuw op na-

De **VOORZITTER**: Het was ter bescherming van u. Ja.

800 De heer **WAGELAAR** (PvdA): Dat wordt gewaardeerd. En dit bedoelen we niet als afschuiven naar een andere overheid, want we zullen in dit huis kritisch blijven kijken wat we als provincie extra kunnen doen. Er wordt weer extra spreektijd gegund, zie ik. Maar het is wel een welgemeende oproep aan het kabinet en de Tweede Kamer om die wetgevende verantwoordelijkheid die zij hebben bij dit dossier serieus te nemen en waar te maken, zodat de provincie haar eigen taak
805 goed uit kan voeren, namelijk de gezondheid van onze inwoners beschermen door de wetten en regelgeving zo scherp mogelijk uit te voeren. En dat was hem nu echt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: En dan gaat u nu nog die motie indienen.

810 De heer **WAGELAAR** (PvdA): Ja.

De **VOORZITTER**: Dat bedoel ik. Dank u wel. Even kijken. Hij is ondertekend en maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Jansen van D66 en dat is uw maidenspeech. Dat betekent dat ik niet zozeer op de klok zal letten en u mag niet
815 geïnterrupteerd worden conform de mores van Noord-Holland. Succes.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Dank u wel. Voorzitter, het is me een eer hier nu te mogen staan als Statenlid en ik kijk ernaar uit om met jullie allemaal te gaan werken. Als dochter van twee huisartsen, opgegroeid in Friesland, maar nu alweer vijftientwintig jaar wonend in Amsterdam en
820 werkend in de welzijnssector, is gezondheid altijd een rode draad in mijn leven geweest. Het is ook daarom dat ik nu graag het woord voer over de ontwikkelingen voor de gezondheid met betrekking tot Tata. De D66-fractie is verrast over de recente berichtgeving. Nu pas duikt een rapport op dat in 1975 al verslag deed van de uitstoot van de schadelijke stoffen van Tata. Tevens deelt het RIVM een zorgelijk bericht dat onze vermoedens bevestigd. Onderzoek wijst uit
825 dat bewoners uit de omgeving IJmond extra kans hebben om ziek te worden door de uitstoot van Tata Steel. En door de uitstoot is de verwachte levensduur daar tweeëneenhalve maand korter. Voor D66 is deze berichtgeving wederom een aansporing voor het plan Groen Staal als enige mogelijke oplossing voor Tata. D66 wil graag dat Tata staal blijft produceren, zodat we zelfvoorzienend zijn en niet afhankelijk zijn van andere landen. Maar een voorwaarde is wel dat
830 Tata in snel tempo duurzamer gaat werken.

In het licht van deze berichtgeving hebben wij aan GS de volgende vragen. Vraag 1, het rapport over schadelijke stoffen uit de hoogovens is in 1975 verdwenen om na vijftig jaar weer op te
835 duiken. Waarom zijn de resultaten van dit rapport niet gedeeld met de Provinciale Staten? Vraag 2, als in 1975 al bekend was dat de staalfabriek te veel PAK's uitstoot, waarom heeft de provincie en later de Omgevingsdienst hier geen actie op ondernomen? Vraag 3, hoe verhoudt dit rapport uit 1975 zich tot het onderzoek naar de mogelijke sluiting van KGF2? En vraag 4, wat is de reactie van de gedeputeerde op het rapport van het RIVM? Tenslotte vraag 5, het RIVM stelt dat de meeste gezondheidswinst in de regio behaald kan worden door de uitstoot van Tata omlaag te
840 brengen. Staatsecretaris Vivianne Heijnen voelt een zorgplicht. Welke kansen ziet de gedeputeerde om sneller gezondheidswinst te behalen voor de IJmondregio? Dank u wel.

[Tafelgeroffel]

845 De **VOORZITTER**: Gefeliciteerd.

Mevrouw Uiterwijk, JA21.

850 Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Voorzitter, dat RIVM-onderzoek wat vorige week uitkwam, is eigenlijk na jaren van onderzoek wel een zekere doorbraak te noemen. Met wat we eigenlijk allemaal wel al wisten met alle losse onderzoeken werd er nu eindelijk een verband gelegd tussen de huidige uitstoot van Tata Steel en de gezondheid van omwonenden. Het is zeker niet het eerste rapport, want in dezelfde week dook er ook een rapport uit 1975 op. En dat laat eigenlijk wel zien dat het al heel lang een kwestie is die speelt in de provincie en ook specifiek in de IJmondregio. Daarom zullen wij vandaag ook een motie indienen om een overzicht te krijgen van alle onderzoeken. Het dictum luidt als volgt: verzoekt het college van Gedeputeerde Staten Provinciale Staten een overzicht te sturen van alle onderzoeksrapporten rond hoogovens slash Corus in relatie tot gezondheid en milieu, die sinds de oprichting van Hoogovens in opdracht van de provincie zijn uitgevoerd. Daarbij toe te lichten wat GS steeds met deze resultaten heeft 860 gedaan. Dit overzicht uiterlijk in Q1 2024 aan Provinciale Staten te verstrekken. Deze motie is mede-ingediend op Partij voor de Dieren en de ChristenUnie.

Motie 121-2 oktober 2023

Overzicht gezondheidsonderzoeken Tata Steel

865

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Constaterende dat:

- *Er onlangs via EenVandaag een onderzoeksrapport uit 1975 bekend werd, waarin een verband werd gelegd tussen de Hoogovens en gezondheid;*
- 870 • *Dit rapport afsluit met een nabeschuiving, waarin wordt aangegeven dat het onderzoek wordt voortgezet.*

Overwegende dat:

- *Tot op heden deze (eventuele) vervolgrapporten niet vindbaar zijn voor Provinciale Staten;*
- 875 • *Deze rapporten een goed beeld geven van de uitstoot van de Hoogovens sinds de jaren '70;*
- *Deze rapporten al in de jaren '70 een verband leggen tussen de Hoogovens en gezondheid.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- 880 • *Provinciale Staten een overzicht te sturen van alle onderzoeksrapporten rond Hoogovens/Corus in relatie tot gezondheid en milieu die sinds de oprichting van Hoogovens in opdracht van de provincie zijn uitgevoerd;*
- *Daarbij toe te lichten wat GS steeds met de resultaten heeft gedaan;*
- *Dit overzicht uiterlijk in Q1-2024 aan Provinciale Staten te verstrekken.*

885 *En gaan over tot de orde van de dag.*

Ondertekening: Kelly Uiterwijk (JA21), Ines Kostić (Partij voor de Dieren) en Michel Klein (ChristenUnie).

890 Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, en we zagen het ook al rond het OvV-rapport. Er wordt heel veel gewezen naar andere overheden: de Rijksoverheid, Europa, die wijzen dan weer terug naar de provincie. En we komen eigenlijk niet echt verder. Wij willen toch eigenlijk vooral kijken naar de zaken die de provincie wel kan doen. De gedeputeerde geeft aan op dit moment alles te doen wat kan om de gezondheid te borgen in de omgeving, waarbij het verscherpt toezicht om de kooksfabrieken. Toen heeft de Omgevingsdienst gezegd: dat doen we door een toename van 895 ongewone voorvallen. Maar ook omdat Tata onvoldoende vergunningvoorschriften naleeft en wet- en regelgeving naleeft. Dus daarin zou je zeggen dat Tata Steel toch niet helemaal voldoet aan de wet- en regelgeving. En recent zagen we ook een rechtszaak over de beleidsvrijheid van de provincie. Daarom dienen we een motie in over de inzet van beleidsvrijheid waar er gekozen wordt om ruimte te geven in de vergunning en waar dat dan ruimer is dan strikt noodzakelijk. En 900 daarom dienen wij de eerstvolgende motie in. Verzoekt het college van Gedeputeerde Staten om

bij de vergunningen van Tata Steel na te gaan of de regels voor uitstoot maximaal verscherpt vergund zijn. In kaart te brengen bij welke vergunningen Gedeputeerde Staten de beleidsvrijheid heeft gebruikt om Tata Steel meer ruimte te geven dan volgens de grenzen van de mogelijkheden noodzakelijk is. En zo spoedig mogelijk de randen van de mogelijkheden bij de aanscherping van vergunningen op te zoeken teneinde de uitstoot van ziekmakende stoffen maximaal te reduceren. En deze is mede-ingediend door de Partij voor de Dieren.

Motie 122-2 oktober 2023

Maximaal aanscherpen vergunningen Tata Steel

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Constaterende dat:

- *Gedeputeerde Staten in de commissievergadering van 18 september jl. Heeftaangegeven dat men de gezondheid rond Tata Steel op dit moment niet beter kan borgen, dan ze nu doen;*
- *Gedeputeerde Staten aangeeft dat voor betere borging van de gezondheid instrumenten nodig zijn om dat af te kunnen dwingen.*

Overwegende dat:

- *Gedeputeerde Staten feitelijk aangeeft dat ze op dit moment de vergunningen binnen haar mogelijkheden maximaal aangescherpt heeft;*
- *In 2020 de ILT bij de rechter een zaak tegen de ODNZKG won over het verder aanscherpen van de regels voor uitstoot van schadelijke stikstofdioxiden;*
- *Recentelijk omwonenden in hoger beroep zijn gegaan tegen een uitspraak van de rechtbank over het naar beneden bijstellen van de uitstoot van zwaveldioxide. Uit deze uitspraak bleek dat de provincie heeft gehandeld binnen haar beleidsvrijheid;*
- *Binnen deze beleidsvrijheid Tata Steel meer ruimte lijkt te krijgen en er derhalve in dit geval niet maximaal verscherpt vergund lijkt te zijn.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Bij de vergunningen van Tata Steel na te gaan of de regels voor uitstoot maximaal verscherpt vergund zijn;*
- *In kaart te brengen bij welke vergunningen Gedeputeerde Staten de beleidsvrijheid heeft gebruikt om Tata Steel meer ruimte te geven dan volgens de grenzen van de mogelijkheden noodzakelijk is;*
- *Zo spoedig mogelijk de randen van de mogelijkheden bij de aanscherpingen van vergunningen op te zoeken, teneinde de uitstoot van ziekmakende stoffen maximaal te reduceren.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Kelly Uiterwijk (JA21) en Ines Kostić (Partij voor de Dieren).

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, wij denken eigenlijk dat er wel meer zou moeten kunnen binnen het huidige bevoegd gezag van de provincie. En wij denken daarin ook graag mee met de gedeputeerde. Daarom dienen wij vandaag nog twee moties in. De eerste gaat over de toepassing van het voorzorgsbeginsel. We hebben eerder een onderzoek gezien over het voorzorgsbeginsel van Pels Rijcken. Maar wij denken dat het RIVM-rapport, wat nu eindelijk het verband legt tussen de gezondheid en de uitstoot, daar nieuwe handvatten in geeft. Daarvan luidt het dictum als volgt: verzoekt het college van Gedeputeerde Staten juridisch te onderzoeken of het door het RIVM aangetoonde verband tussen de huidige uitstoot van Tata Steel en de gezondheid van omwonenden van Tata Steel de toepassing van het voorzorgsbeginsel rechtvaardigt, en om Provinciale Staten zo spoedig mogelijk, uiterlijk in Q1 van 2024 te informeren over de uitkomsten van deze onderzoeken.

Motie 123-2 oktober 2023

Toepassing voorzorgsbeginsel

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Constaterende dat:

- Het RIVM-rapport 'De bijdrage van Tata Steel Nederland aan de gezondheidsrisico's van de omwonenden en de kwaliteit van hun leefomgeving' een verband legt tussen de huidige uitstoot van Tata Steel en de gezondheid in de omgeving;
- De huidige vergunningen, dwangsommen en aangescherpte handhaving er niet toe leiden dat de gezondheid in de omgeving voldoende is gewaarborgd;
- Uit eerder onderzoek van Pels Rijcken het beeld naar voren komt dat het voorzorgsbeginsel niet toegepast kan worden, maar door het RIVM-rapport dat voor het eerst een verband aantoont tussen Tata Steel en de gezondheid er een nieuwe situatie is ontstaan.

Overwegende dat:

- Gedeputeerde Staten aangeeft alles te doen binnen de mogelijkheden van haar bevoegdheden en het Rijk en Europa verzoekt om meer instrumenten te verstrekken;
- Bedrijven en overheden maatregelen nemen wanneer er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat activiteiten negatieve gevolgen kunnen hebben voor het milieu of de gezondheid. Dit bekend staat als het voorzorgsbeginsel;
- Het RIVM-onderzoek mogelijk voldoende wetenschappelijke handvatten geeft om het voorzorgsbeginsel toe te passen op (deel)vergunningen.

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- Juridisch te onderzoeken of het door het RIVM aangetoonde verband tussen de huidige uitstoot van Tata Steel en de gezondheid van omwonenden van Tata Steel de toepassing van het voorzorgsbeginsel rechtvaardigt;
- Provinciale Staten zo spoedig mogelijk, uiterlijk in Q1 van 2024, te informeren over de uitkomsten van deze onderzoeken.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Kelly Uiterwijk (JA21), Ines Kostić (Partij voor de Dieren) en Michel Klein (ChristenUnie).

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): De tweede motie gaat over Europa en de Europese regels. Europa wordt natuurlijk vaak gebruikt om te zeggen: dit kan er allemaal niet. Maar eigenlijk biedt Europese regelgeving best wel veel ruimte ook aan het bevoegd gezag om eigen regels toe te passen. En daarom dienen wij ook deze motie in, en daarvan luidt het dictum als volgt: verzoekt het college van Gedeputeerde Staten juridisch te onderzoeken of de Europese richtlijnen mogelijkheden bieden aan lidstaten om in het geval van aangetoonde schade aan de gezondheid en het milieu aanvullende eisen op te nemen naast de Europese regels in de vergunning van Tata Steel. Juridisch te onderzoeken of artikel 5 lid 2 van de richtlijn 2010/75/EU mogelijkheden biedt om de vergunningverlening en handhaving van Tata Steel beter te coördineren teneinde te voorkomen dat de optimale ruimte voor aanscherping van de vergunningen niet wordt benut doordat de bevoegdheden zijn toebedeeld aan verschillende bestuurslagen, en om Provinciale Staten zo spoedig mogelijk, uiterlijk in Q1 van 2024 te informeren over de uitkomsten van deze onderzoeken. Beide moties zijn mede-ingediend door Partij voor de Dieren en de ChristenUnie.

Motie 120-2 oktober 2023

Ruimte in Europese regelgeving benutten om de gezondheid te borgen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Constateerend dat:

- Het RIVM-rapport 'De bijdrage van Tata Steel Nederland aan de gezondheidsrisico's van de omwonenden en de kwaliteit van hun leefomgeving' een verband legt tussen de huidige uitstoot van Tata Steel en de gezondheid in de omgeving;
- De huidige vergunningen, dwangsommen en aangescherpte handhaving er niet toe leiden dat de gezondheid in de omgeving voldoende is gewaarborgd.

Overwegende dat:

- Gedeputeerde Staten aangeeft alles te doen binnen de mogelijkheden van haar bevoegdheden en het Rijk en Europa verzoekt om meer instrumenten te verstrekken;
- Artikel 5, lid 1 van de richtlijn 2010/75/EU bepaalt dat de overheid bij verlening van vergunningen zelf voorschriften mag opleggen, naast de Europese regels;
- Artikel 5, lid 2 van de richtlijn 2010/75/EU voorschrijft dat lidstaten de nodige maatregelen treffen opdat de vergunningsprocedures en -voorwaarden ten volle worden

gecoördineerd wanneer verschillende bevoegde autoriteiten of verschillende exploitanten bij die procedures betrokken zijn of wanneer verschillende vergunningen worden afgegeven, zulks met het oog op een doeltreffende geïntegreerde aanpak door alle autoriteiten die voor de procedure bevoegd zijn;

- Het RIVM-rapport een relatie aantoont tussen de huidige uitstoot van Tata Steel en de gezondheid in de omgeving, waardoor het criteria waarborging gezondheid het bevoegd gezag mogelijk meer handvatten geeft, dan tot op heden benut.

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- Juridisch te onderzoeken of de Europese richtlijnen mogelijkheden bieden aan lidstaten om in het geval van aangetoonde schade aan de gezondheid en het milieu aanvullende eisen op te nemen, naast de Europese regels, in de vergunning van Tata Steel;
- Juridisch te onderzoeken of artikel 5, lid 2 van de richtlijn 2010/75/EU mogelijkheden biedt om de vergunningverlening en handhaving van Tata Steel beter te coördineren, teneinde te voorkomen dat de optimale ruimte voor aanscherping van de vergunningen niet wordt benut, doordat de bevoegdheden zijn toebedeeld aan verschillende bestuurslagen;
- Provinciale Staten zo spoedig mogelijk, uiterlijk in Q1 van 2024, te informeren over de uitkomsten van deze onderzoeken.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Kelly Uiterwijk (JA21), Ines Kostić (Partij voor de Dieren) en Michel Klein (ChristenUnie).

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Voorzitter, ik ga afronden, want ik heb zeer beperkte spreektijd, maar ik denk dat het wel duidelijk is dat we na jaren strijden, ook door omwonenden, is er eindelijk een onderzoek wat het verband aantoont tussen Tata Steel en de gezondheid. Daar is lang op gewacht. Ik denk dat actie nu echt nodig is. En daarom roep ik ook GS op om onze moties te zien als een handreiking en om mee te denken naar dingen die we misschien wel kunnen doen. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het zijn vier moties die u gaat indienen. Dank u. Die maken ook onderdeel uit van onze beraadslagingen.

Dan geef ik het woord aan mevrouw Alberts van de SP.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, voorzitter, dank u wel. Ik ga niet alles herhalen wat mijn voorgangers hebben gezegd, maar ik ga u nog een iets andere belichting van het verhaal meegeven middels een motie. En dat is namelijk de kant die door de provincie wordt gekozen richting alle mensen in Noord-Holland. Dus werknemers, die worden vaak in dit verhaal vergeten, maar ook de omwonenden met zijn allen. Wij hebben geconstateerd dat er nu kortgeleden dat rapport uit 1975 is bekend geworden en dat het dus daarna gevolgd is door een lawine aan rapporten, en dat we dus eigenlijk al vijftig jaar weten wat er aan de hand is. En dat er dus nu wel tijd genoeg verspild is aan rapporten. Dat betekent dus dat ik ga vragen bij motie, en ik hoop dat de Staten dat steunen, dat GS onwrikbaar, echt onwrikbaar, onverzettelijk, vuist in de zij, zich gaat inzetten voor de gezondheid van de werknemers en omwonenden van Tata Steel en niet langer meer mee te bewegen met het bedrijf of de wetgever, die dan meteen komen met het verhaal van, het is allemaal moeilijk en dat kan niet en dat duurt nog eventjes. Ik doe een variant op het dictum, maar dat hij dus zegt van, nou is het klaar en nu ga je aan de slag. En dan staat u precies aan de kant waar ik denk dat de provincie staan moet, namelijk als onwrikbaar pleitbezorger voor omwonenden en voor werknemers van Tata Steel. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Alberts, toch even voor het verslag graag nog even het dictum zoals u dat in de motie heeft staan.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Roept GS op onwrikbaar pleitbezorger te zijn voor de gezondheid van werknemers en omwonenden van Tata Steel en niet langer mee te bewegen als het bedrijf of de wetgever aanvoeren dat het allemaal niet zo eenvoudig is om daarvoor te zorgen, en gaat over tot orde van de dag.

Motie 124-2 oktober 2023

Provincie onwrikbaar pleit bezorger schoon werk en schone omgeving

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

1080 *Constateernde dat:*

- *Dat er recentelijk een rapport is opgedoken uit 1975, wat concludeerde dat er bij de productie van staal een ongezonde situatie veroorzaakt werd voor zowel werknemers als omwonenden;*
- *Dat er sinds die tijd vele andere rapporten zijn verschenen die in meerdere of mindere mate dit rapport onderschrijven;*
- *Er dus al vijftig jaar bekend is dat de normering en de handhaving veel strakker moeten;*
- *Dat die strakkere normering en bijbehorende handhaving niet van de grond kwamen en nog steeds niet komen, omdat bedrijfsbelang belangrijker gevonden werd.*

1085

Van mening zijnde dat:

1090

- *Dat dit niet langer houdbaar is;*
- *Er nu genoeg tijd is besteed aan het tegenhouden van verbeteringen in de richting van een schoon productieproces.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

1095

- *Onwrikbaar pleitbezorger te zijn voor de gezondheid van werknemers en omwonenden van Tata Steel en niet langer mee te bewegen als het bedrijf of de wetgever aanvoeren dat het allemaal niet zo eenvoudig is om daarvoor te zorgen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Remine Alberts (SP).

1100

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En uw motie maakt daarmee onderdeel uit van de beraadslagingen.

En dan gaan we verder met de heer Klein van de ChristenUnie.

1105

De heer **KLEIN** (CU): Voorzitter, afgelopen week was een belangrijke week voor de inwoners van Wijk aan Zee en de IJmond. De zorgen die er al jaren zijn over de effecten van Tata Steel op de gezondheid van omwonenden, werden officieel bevestigd door het rapport van het RIVM. En dat is in de eerste plaats pijnlijk. Waar we bang voor waren, klopt. De staalindustrie zorgt voor het overgrote deel van omwonenden overlast, voor een kortere levensverwachting voor de inwoners van Wijk aan Zee en extra gevallen van kanker en astma.

1110

Maar in de tweede plaats geeft het rapport ook de duidelijkheid die we nodig hebben om nu vol in te zetten op het terugdringen van de gezondheidsschade van omwonenden. Onze fractie heeft hier landelijk aandacht voor gevraagd door dit punt op te nemen in het verkiezingsprogramma van de ChristenUnie. Maar ook als provincie kunnen we extra stappen zetten. Wij dienen daarom ook samen met de PvdA, JA21 en de Partij voor de Dieren moties mee in die oproepen om te zien hoe we die gezondheid van omwonenden meer centraal kunnen stellen door samen met het Rijk op te trekken, door het voorzorgsprincipe te hanteren en door te onderzoeken hoe we Europese regels beter kunnen inzetten. Deze week kwam daarbij ook nog naar buiten dat al in 1977 bekend was dat de hoeveelheid schadelijke PAK's in de omgeving van Tata veel en veel hoger was dan elders. En, nota bene, dat de oorzaak volgens het rapport uit 1977 waarschijnlijk de kookfabriek 2 is. De ChristenUnie vindt dit schokkend. We zijn de afgelopen vier jaar bezig geweest om te onderzoeken of aangetoond kan worden dat Tata bijdraagt aan de slechte gezondheidssituatie in de IJmond en dan blijkt dat het in 1977 al in een rapport stond. Tata reageerde dat het interessant is voor historici. Nou, daar zijn wij het niet mee eens. Althans, dat is zeker niet het enige. Onze vraag aan GS: hoeveel tijd hebben wij verloren? Wat hadden we eerder kunnen doen op basis van dit rapport? En kunt u reflecteren op die reactie van Tata? Graag zien wij ook een overzicht van welke onderzoeken eerder zijn gedaan. Daarom dienen we ook de motie van JA21 mee in.

1120

1125

1130

En dan tenslotte: Tata moet schoner. Daar zijn we het over eens. En wij denken dat de vergroening van de fabriek daar een belangrijke bijdrage aan kan leveren. En daar zijn dagelijks honderden medewerkers van Tata mee bezig. Wij ondersteunen die van harte. Tegelijkertijd

1135 vinden wij dat de uitstoot van Tata niet tot 2030 zo kan doorgaan. En er is volgens ons meer nodig dan het Roadmap Plus-programma. Wij willen daarom ook aan GS vragen in hoeverre het mogelijk is het recente nieuws over het feit dat de metingen aan de kookgasfabriek 2 niet eens gevalideerd kunnen worden een extra reden kan zijn om in te zetten op het sluiten van de kookgasfabriek 2? Dank u wel.

1140 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Van der Helm, 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, ik moet er even inkomen, want ik ben vorige maand iets minder aanwezig geweest bij de commissievergaderingen wegens
1145 gezondheidsklachten en ander zaken. Maar we hebben een uitstekende fractie. Bij deze wil ik ze natuurlijk ook een beetje in het zonnetje zitten voor de waarneming.

Maar dan, Tata. We hebben het er heel vaak, sinds ik binnen dit huis erover mag meepraten, over gehad. En we hebben daarom ook vijf moties – om maar met de deur in huis te vallen – medeondertekend van de Partij van de Dieren, omdat niet eerder het verband tussen de werkzaamheden van Tata Steel en de gezondheidsrisico's voor omwonenden zo duidelijk is aangetoond als in het onderzoek van het RIVM. We zijn als 50PLUS niet tegen werkgelegenheid, laat het duidelijk zijn. Ik hoor een reactie van mijn collega Klein. Nee, het kan zijn dat u wil
1150 interromperen. Ook niet als het vanuit de staalindustrie komt. Maar nu moeten we staan voor mensen die in de omgeving van Tata wonen en werken. Het rapport uit 1975 heeft al veel aangetoond, over te veel PAK's, schadelijke stoffen. Het onderzoek van het RIVM geef handvatten om aan de slag te gaan voor de gezondheid van omwonenden. Ik kan oplossingen aandragen, zoals vele collega's dat gedaan hebben, maar ik roep de gedeputeerde op nu zijn rol sterk te nemen, want hij is daarvoor. Een kleine vijftig jaar zijn omwonenden blootgesteld aan uitstoot
1155 van die PAK's. Dat is ook aan de orde geweest. De vergroening van Tata duurt veel te lang. Ik heb andere collega's hierover gehoord. Wij hebben er in eerdere vergaderingen over gesproken. Wat 50PLUS betreft moet daar wat meer maatregelen genomen worden. Ik hoor graag van de gedeputeerde wat die nu gaat doen om te zorgen dat we een stap voorwaarts gaan maken. Dank u wel.

1160 De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, we spreken vandaag hier in de Staten opnieuw over Tata, en dat is terecht. Want de berekeningen die het RIVM heeft gedaan, zijn
1170 verontrustend. Het is hier al veel gezegd. Tata Steel alleen is verantwoordelijk voor verkortere levensduur en verhoogt de kans op bepaalde ziektes. En daaroverheen komt het nieuws dat we vijftig jaar geleden al wisten dat Tata schadelijk was voor de omgeving.

Voorzitter, het is verontrustend en zorgelijk. Tegelijkertijd ook niet zo heel erg verrassend. Industrie, verkeer, luchtvaart, et cetera, het is allemaal schadelijk voor onze gezondheid. Dat
1175 weten we al lange tijd en al tientallen jaren zijn veel partijen bezig om de omgeving steeds schoner te maken. Zo ook Tata. De uitstoot van Tata van vijftig jaar geleden is minder dan nu. En toch zijn we er ook nog lang niet. Want gelukkig vinden we gezondheid en een schone leefomgeving nu allemaal ook veel belangrijker dan vijftig jaar terug.

Voorzitter, het CDA geeft aan dat nieuw onderzoek des te belangrijker is dat Tata de ingezette weg blijft volgen en de huidige normen ook niet overschrijdt. Voor dat laatste is ook strenger toezicht nodig. De verbeteringen in de Roadmap Plus moeten worden waargemaakt, net zoals het
1180 programma Groen Staal. De meest vervuilende onderdelen van Tata moeten zijn overgestapt op groene alternatieven in 2030. Voorzitter, daarmee laat Tata wat ons betreft zien dat het ook verantwoordelijkheid neemt. Maar het is aan ons de taak om de druk erop te houden. En dat Tata niet marchandeert met dat jaartal of stappen uitstelt. Volgens mij hebben we met het RIVM-rapport in de hand nieuwe argumentatie.

1190 En dan die motie waar wordt gezegd dat de gezondheid op één staat. Ik heb al gevraagd wat dat betekent, want ik vind dat gewoon een heel erg lastig begrip. We zijn vandaag hier ook niet allemaal naartoe komen lopen. We hebben de bus gepakt of de auto, en we hebben dus schadelijke stoffen uitgestoten. We hebben gezondheid belangrijk gemaakt, maar ook wetende dat wat wij doen, de acties die wij nemen, ook schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid. Dus ik

1195 vind dat gewoon een ingewikkeld begrip. Maar als we zeggen “gezondheid is heel belangrijk, een van de heel belangrijke factoren”, dan zijn we het daarover eens.

Ik wil graag van de gedeputeerde nog een aantal dingen weten. Wat heeft hij nodig om Tata op het pad te houden wat ze zelf hebben aangekondigd en die druk erop te houden? Zowel politiek
1200 bestuurlijk als via wet- en regelgeving. Hoe stellen we de nieuwe normen vast, zodat Tata geen andere keus heeft dan die nieuwe deadlines te halen? Kan de gedeputeerde ons meenemen in de mogelijkheden en onmogelijkheden? En daarnaast nog een vraag, het gaat hier over Tata, maar in hoeverre geldt dit ook voor andere bedrijven in de regio? Want volgens mij is wet- en regelgeving nooit gericht op één bedrijf specifiek. Tot zover, voorzitter, dank u wel.

1205 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Roosendaal van de VVD.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel, meneer de voorzitter. Wanneer is schoon, schoon genoeg? Of gezond, gezond genoeg? Deze vraag heb ik namens de VVD de afgelopen jaren vaker
1210 gesteld in het debat over Tata. Natuurlijk zijn er altijd plaatsen waar het gezonder is om te leven en te werken dan in anderen. In het geval van IJmond is al lang bekend dat de Hoogovens niet alleen welvaart opleveren, maar ook schade opleveren aan de volksgezondheid. Het is de taak van de overheid om eisen te stellen aan de uitstoot van gevaarlijke of schadelijke stoffen en zo een minimum te stellen aan wat als een gezonde leefomgeving kan worden beschouwd, en hier
1215 ook op de handhaven. Tata heeft de afgelopen jaren vanwege de politieke en maatschappelijke druk grote investeringen gedaan om de belasting op het milieu en de gezondheid te verlagen door honderden miljoenen te investeren in gezondere productietechnieken. Denk daarbij aan de Roadmap Plus-maatregelen. Het probleem blijft dat we geen duidelijk zicht hebben in het effect van de maatregelen op de verbetering van de volksgezondheid. Want uiteindelijk draait het niet om de inspanning, maar om het resultaat. Het grote vertrouwen in modellen om de werkelijkheid te voorspellen en ons vergunningstelsel op te bouwen, leidt keer op keer tot teleurstelling. Jammer dat u niet mocht interrumperen. Het gaat in de discussie over de rol van de overheid inzake Tata te vaak om de methode en om aannames dat acties tot een gezondere leefomgeving
1225 leiden en minder om het bereiken van de werkelijke vermindering van schadelijke stoffen in de lucht en op de grond, vooral in de directe omgeving. Volgens het RIVM is de verwachte levensverwachting van mensen in Wijk vanwege Tata's activiteiten tweeëneenhalve maand korter en vier procent van de toekomstige longkankergevallen in Wijk is volgens het RIVM te wijten aan de uitstoot van Tata. Dat betekent volgens mij niet dat mensen in IJmond eerder doodgaan dan in de rest van Nederland, zoals in de toelichting op de actualiteit staat. In Limburg bijvoorbeeld is
1230 de levensverwachting beduidend lager. Gemiddeld genomen wijkt de levensverwachting in de IJmond niet ver af van het gemiddelde. Maar de kern is dat we weten dat Tata niet gezond is en dat wij daarin vanuit onze provinciale taken een rol te vervullen hebben. Daarom spreken we iedere maand uren over de impact van Tata en de rol van de omgevingsdiensten. En we nemen actie, aangemoedigd door actieve burgers die keer op keer inspreken. De VVD is het eens met
1235 Gedeputeerde Staten, het RIVM en de omgevingsdienst, dat wetgeving aangescherpt moet worden. Stank, geluid en uitstoot van PAK's, stikstofoxide en fijnstof moet verminderen. Duidelijk en voorspelbaar lange termijngedrag van overheidswege is van belang voor de gezondheid van de inwoners en het bedrijf, dat staat voor grote investeringen in de klimaattransitie. Een transitie die hand in hand gaat met verbetering van de leefomgeving en behoud van een duurzaam
1240 groenstaalbedrijf dat, naast een noodzakelijk product, ook zinvol werk levert voor duizenden gezinnen en zo bijdraagt aan onze brede welvaart. Onze taak als Statenleden is om belangen en feiten duidelijk te krijgen en gemotiveerde besluiten te nemen voor de toekomst van onze inwoners. Om te handelen op basis van wat we nu weten en een duidelijke lijn te volgen. Voor 2030 moeten de meest vervuilende onderdelen van Tata gesloten zijn. De transitie en onze rol
1245 erin moeten nadrukkelijk worden opgevolgd en er moeten zo snel mogelijk duidelijke wettelijke eisen komen aan de maximale uitstoot van geluid, stank, fijnstof en andere gevaarlijke of schadelijke stoffen.

De **VOORZITTER**: Wilt u afronden, alstublieft?
1250

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Ja, nog twee zinnen. Die vermindering moet anno 2023 gewoon te meten zijn in plaats van berekend. Het toezicht en de handhaving moet onomstreden zijn en daarom pleit ik al veel langer voor een evaluatie van de opzet van de Omgevingsdienst en hoe we

1255 door samenwerking en specialisatie, net als in de gezondheidszorg door samenwerkende ziekenhuizen, tot betere resultaten kunnen komen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Punt. We gaan nog een keer een wedstrijd snelspreken houden. Dan scoort u vast hoog.

1260 De heer **ROOSEDAAL** (VVD): Ik kom u tegemoet.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Schneemann van Volt.

1265 Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Dank, voorzitter. Ik wil vandaag beginnen met de Italiaanse staalfabriek Ilva, waar helaas veel parallellen zijn met de Tata Steel-casus. Ook hier vervuilde een staalfabriek decennialang de omgeving en ook hier is een veel hoger percentage aan kankerpatiënten dan in de rest van het land. Inmiddels is duidelijk dat zowel de bestuurders van de fabriek als de overheid tekort zijn geschoten in het beschermen van de omgeving. Zij zijn daar soms ook zelfs voor veroordeeld. Daarom hebben we een aantal vragen aan de gedeputeerde.

1270 Bent u bekend met de casus van de Italiaanse Staalfabriek Ilva en de uitspraak van het Europese Hof van de Rechten van de Mens? En welke overeenkomsten en verschillen ziet u?

1275 Tegelijkertijd sta ik hier ook met steeds meer ongemak. Week na week benadrukken we allemaal hoe erg we het vinden dat Tata zo vervuילend is. Er komt steeds meer informatie naar buiten over deze schadelijkheid. Vijftig jaar geleden was natuurlijk al duidelijk hoe ongezond de staalfabriek is en aan de andere kant ontbreekt nog steeds een concreet uitvoerbaar plan, worden er door Tata plannen als proefballonnen in de media opgelaten en zien we allemaal hoe risicovol de huidige tijdlijn van het Heracleus-project is. We willen allemaal een scherpere vergunning, maar dat geeft geen garantie op een schone fabriek.

1280 En dan, dan hebben we een scherpere vergunning. Dit gaat nog steeds gepaard met ontzettend veel onzekerheid. Niet alleen voor omwonenden, die zich zorgen maken over hun gezondheid, maar ook voor werknemers die zich zorgen maken om hun baan door de vele speculaties dat Tata moet sluiten. Ook zijn er natuurlijk zorgen over de economie in de regio. En daarom moeten we verschillende scenario's onder ogen gaan zien en uitwerken, want in een dossier dat zo complex is moeten we stap voor stap werken aan een oplossing. Alle open vragen geven momenteel nog onzekerheid. Daarom moeten we vooruit gaan denken. De tijd van vooruitschuiven is namelijk voorbij en geeft nog meer onzekerheid. Om klaar te zijn voor de toekomst is het belangrijk om nu al over die toekomst na te denken. Vandaag zetten we daar een eerste stap in door samen met de Partij voor de Dieren een motie in te dienen met het dictum: vraagt GS om te verkennen hoe de provincie zou kunnen helpen bij de transitie en omscholing van werknemers naar een andere baan, zodat bij een eventuele sluiting van de vervuילende onderdelen van Tata Steel werknemers niet op straat komen te staan en er aldus veel onrust en onzekerheid kan worden weggenomen. Dank u wel.

1295 **Motie 125-2 oktober 2023**
Plan voor werknemers Tata Steel

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

1300 *Constaterende dat:*

- *Het steeds duidelijker wordt hoe schadelijk de uitstoot van Tata Steel is, en een concreet, uitvoerbaar plan om de uitstoot tijdig te verminderen nog steeds ontbreekt;*
- *Tata Steel op dit moment werk biedt aan-duizenden werknemers;*
- *Er reeds een programma is voor het versterken van de technische sector;*
- 1305 • *Er veel onzekerheid is in de IJmond, er zorgen zijn van omwonenden om hun gezondheid, zorgen van werknemers om hun bestaanszekerheid en zorgen om de impact op de regionale economie.*
- *Uit de recente arbeidsmarktverkenning van het gerenommeerde bureau Intelligence Group blijkt dat bijna alle werknemers van Tata Steel snel een andere (groenere) baan zouden kunnen vinden in de regio.*
- 1310

Overwegende dat:

- Duidelijkheid helpt om onzekerheid weg te nemen, en het nodig is om plannen voor verschillende scenario's te maken;
- Er wordt verkend hoe vergunningen in het uiterste geval kunnen worden ingetrokken;
- Er veel werkgelegenheid is in Noord-Holland, met name in technische beroepen die bijvoorbeeld bijdragen aan de energietransitie en woningbouw.

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- Te verkennen hoe de provincie zou kunnen helpen bij de transitie en omscholing van werknemers naar een andere baan, zodat bij een eventuele sluiting van vervuilende onderdelen van Tata Steel werknemers niet op straat komen te staan, en er aldus veel onrust en onzekerheid kan worden weggenomen.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Julia Schneemann (Volt) en Ines Kostić (Partij voor de Dieren).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Hij is ondertekend en maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Dan geef ik het woord aan de heer Van Tiggelen van de PVV.

De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ook bij de PVV staat de gezondheid van omwonenden op de eerste plaats van de lijst van prioriteiten. Het zal geen verbazing wekken. Er is al veel gedaan, maar er is nog flink meer nodig. Laat dat duidelijk zijn. Een en ander zal natuurlijk met de grootst mogelijke snelheid die menselijk mogelijk is, moeten plaatsvinden. Elke oplossing vergt enorme investeringen. Dus het maken van de juiste keuzes is van groot belang. De waterstofroute lijkt ons economisch een zeer kostbare weg, die zonder enorme subsidies voor Tata niet te realiseren zal zijn. In Duitsland heeft staalproducent Krupp reeds om dezelfde reden een verzoek om miljarden op tafel gelegd. Maar goed, de politiek moet Tata niet gaan vertellen hoe ze staal moeten maken. Dat is net zo raar als boeren vertellen wanneer ze aardappelen moeten gaan rooien. Daar moet je je gewoon als politiek niet mee bemoeien.

Met het huidige beleid zal uiteindelijk elke industrie die energie-intensief is ons land verlaten. Net zoals nu al gaande is in Duitsland. Met het vrijwillige vertrek van Tata hebben we dan weliswaar een probleem minder, maar zijn we dan wel blij? Daar hebben we twijfels over. Ons standpunt is: ga door met het zo spoedig mogelijk elimineren van uitstoot van schadelijke stoffen zonder het kind met het badwater weg te gooien. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Teeuwen van de BBB.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Geachte voorzitter, vandaag is er of gaat er veel gezegd worden over het RIVM-rapport. Ik hoop dat we in dit debat vooral vooruitkijken. Hoe moet het nu verder? Tata is een meer dan toonaangevend boegbeeld in de provincie. Wij zijn – ik heb het al eerder gezegd – trots dat zo'n onderneming zich zo heeft kunnen ontwikkelen in onze provincie. Echter, tijden veranderen. Dus ook de eisen die de omgeving stelt aan dergelijke imposante ondernemingen, mede op basis van nieuwe inzichten. En laat het duidelijk zijn, voorzitter, ook bij de BBB staat gezondheid in die prioriteit op nummer één. Maar hoe geven we nu invulling aan deze gezondheidskeuze? Wij hebben het in drie delen opgeknipt.

Als eerste, het nationale verband. Vorige week heeft de Tweede Kamer een motie ingediend waarin voorgesteld wordt de zogenaamde oldtimerregeling af te schaffen. Deze oldtimerregeling maakt het mogelijk dat oude staalfabrieken meer mogen uitstoten dan de huidige wettelijke normen. Tata maakt daar gebruik van. Als de wet aangepast wordt, waardoor de oldtimerregeling van tafel gaat, zal de uitstoot drastisch verminderd worden op korte termijn. Dit zou zomaar kunnen gebeuren, meneer de voorzitter, en dan hebben we ineens een heel ander speelveld.

Ten tweede, ons provinciaal verband. De gedeputeerde geeft keer op keer aan dat hij – ik zeg het maar even met mijn eigen woorden – met handen en voeten gebonden is. Er zijn geen wettelijke mogelijkheden om een lagere uitstoot af te dwingen. Samen met de omgevingsdienst en zelfs door een externe jurist is daar intensief naar gekeken, zo heeft hij diverse keren aangegeven. De

BBB begrijpt dat als je de case civielrechtelijk bekijkt. Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn om de situatie door een andere bril te bekijken en het meer over de bestuursrechtelijke boeg te gooien. De provincie heeft immers ook een zorgplicht voor haar inwoners. In het hypothetische geval dat een rechter een uitspraak moet doen en civiel moet afwegen tegen zorgplicht is er een gereede kans dat de zorgplicht het wint van de civiele eis. Wij willen de gedeputeerde stimuleren om de zaak ook meer vanuit, ik noem het maar even, de bestuursrechtelijke kant meer kans te geven.

En ons derde punt is het Groen Staalproject. Wij vinden het geen goede zaak dat onze middelen van schaarse arbeid en belastinggeld ingezet worden voor een project waar wat ons betreft te grote twijfels over bestaan. Die onduidelijkheid dient eerst voldoende weggenomen te worden. Bovendien werkt de inzet op groen staal wat ons betreft te veel als een bliksemafleider.

Meneer de voorzitter, als Staten bij monde van de allerhoogste baas in een officiële aandeelhoudersvergadering zegt geen investering meer te zullen doen in Europa, wat betekent zo'n dergelijke uitspraak voor dat project? Als er vorige week in het kader van maatwerkafspraken een brief van het ministerie van Economische zaken komt waarin acht bedrijven, top-uitstoters, verder afspraken worden aangekondigd en Tata staat daar niet bij. Als Tata besluit ineens, onverwacht, het Heracleus Groen Staalproject van tafel te halen en met een nieuw plan komt en Tata niet eens de moeite wil nemen onze gedeputeerde voldoende te informeren-

De **VOORZITTER**: Meneer Teeuwen, wilt u afronden?

De heer **TEEUWEN** (BBB): -wat het nieuwe plan inhoudt, waardoor de gedeputeerde veertien dagen later ons niet op een goede manier kan informeren. Wij zouden graag samen met de VVD een motie indienen om meer duidelijkheid te krijgen, met het dictum: genoemd stappenplan te actualiseren en te concretiseren en Tata nadrukkelijker op haar verantwoordelijkheid te wijzen om zich strikt te houden aan de gemaakte afspraken om te komen tot sluiting van de kooksgasfabriek 2 voor eind 2029. PS hierover voor het eind van 2023 te informeren. Dank u wel.

Motie 126-2 oktober 2023
Planning sluiting Kooksgasfabriek 2 per 2029

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Constateernde dat:

- *Het RIVM recentelijk een rapport heeft uitgebracht waaruit blijkt dat de omwonenden van Tata Steel Nederland aan grote gezondheidsrisico's zijn blootgesteld;*
- *Tata Steel Nederland de intentie heeft uitgesproken om de wijze van staalproductie zodanig te wijzigen dat de uitstoot fors minder zal zijn.*

Overwegende dat:

- *In provinciale Staten op 19 september 2022 een motie op initiatief van de WD is aangenomen waarin onder meer gevraagd is aan het College om voor 1 maart 2023 tot een gezamenlijke concrete integrale planning op hoofdlijnen te komen met termijnen, deadlines en (financiële, economische, gezondheids- en milieu) consequenties, opdat duidelijk wordt hoe Tata binnen de gestelde datum van eind 2029 tot sluiting van de kooksgasfabriek 2 komt;*
- *We nu een jaar verder zijn en partijen nog in het ongewisse zijn welke stappen er al gezet zijn.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Genoemde stappenplan te actualiseren en te concretiseren;*
- *Tata nadrukkelijker op haar verantwoordelijkheid te wijzen om zich strikter te houden aan de gemaakte afspraken om te komen tot sluiting van de kooksgasfabriek 2 voor eind 2029;*
- *PS hierover voor het eind van 2023 te informeren.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Pieter Teeuwen (BBB) en Nick Roosendaal (VVD).

1430 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ja, en maakt ook deze motie onderdeel uit van de beraadslagingen.

Dan gaan we naar de laatste spreker van de actualiteit en dat is de heer Dekker van Forum voor Democratie.

1435

De heer **DEKKER** (FvD): Dank u, voorzitter. Wij, van Forum voor Democratie, vinden dat we nu eindelijk eens moeten ophouden met het bashen van Tata Steel. Het bedrijf levert staal van een kwaliteit die wereldwijd onovertroffen is. Het bedrijf is goed voor gigantische werkgelegenheid in de regio. En dan hebben we het nog niet eens over de toeleverende bedrijven die voor veel
1440 additionele werkgelegenheid zorgen. Het bedrijf is al decennia bezig de uitstoot van allerlei voor de gezondheid potentieel schadelijke stoffen te reduceren. Daardoor is, zo blijkt uit het onlangs verschenen RIVM-rapport, de uitstoot van elk van deze stoffen ruim binnen de wettelijk toegestane marge. Vandaar dat het bedrijf tot nu toe ook steeds opnieuw vergunning krijgt om haar hoogwaardig staal te blijven produceren. De correlatie die in het RIVM-rapport gelegd wordt
1445 met de verminderde levensverwachting is nogal speculatief. De regio heeft een druk bereden wegennet, waarvan het rapport toegeeft dat ook dat bijdraagt aan irritatie onder de bevolking. Daarnaast is de geluidsoverlast van de bijgeleverde windmolens, in ieder geval voor surfers in Wijk aan Zee, vele malen irritanter dan het geluid van Tata. Hebben we het over de percentages klachten in de regio, daarvan blijft het toch wat merkwaardig dat, ondanks sterk verminderde
1450 uitstoot op alle fronten, het aantal klachten toeneemt. Dat duidt er volgens ons op dat hier eerder sprake is van een sterk subjectief sentiment.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, als we het hebben over subjectief sentiment. Ik ben een beetje verbaasd over het feit dat u hinder probeer te duiden vanaf deze plek. Ik denk, als een RIVM-rapport
1455 schrijft dat tachtig procent van de mensen hinder ervaren van Tata Steel, wie bent u dan om te zeggen dat het geluid van windmolens een stuk irritanter is?

De **VOORZITTER**: Uw spreektijd zit erop, meneer Klein. Ik geef het woord aan de heer Dekker.

1460 De heer **DEKKER** (FvD): Ja, voorzitter, ik verwees naar berichten die ik gekregen heb van surfers en die inderdaad aangeven dat, als je gaat surfen bij Wijk aan Zee dat je dan meer hoort van windmolens dan van Tata Steel. Maar het is natuurlijk een, laat ik zeggen, een enigszins humoristische verwijzing naar het feit dat je, zeker als het over geluidsoverlast gaat, niet zo gek veel kunt zeggen als je een rapport hebt waar geen enkele decibel in genoemd wordt.

1465

Natuurlijk moet Tata doorgaan met het verminderen van uitstoot. Het Roadmap Plus-programma voldoet daarin wat ons betreft ruimschoots. Uitstootvrij kan Tata alleen worden wanneer we het bedrijf sluiten. De beruchte mijnsluitingen in Limburg van de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw hebben ons geleerd dat de gezondheidsschade daarvan veel groter is dan die
1470 tweeëneenhalve maand die in het RIVM-rapport aan Tata wordt toegeschreven. We kunnen het Tata ook onnodig moeilijk maken door niet uit te gaan van nationale en Europese regels, maar door die van de WHO te nemen. Dan weten we zeker dat Tata zelf de benen neemt naar een naburig land, waar wel de Europese regels worden gehanteerd. En ook dan hebben we te maken met gezondheidsschade die veel groter is dan vandaag, omdat het, vergelijkbaar met Zuid-Limburg, dan banenverlies betekent.

1475

Laten we omgekeerd het bedrijf de credits geven voor de wijze waarop zij de afgelopen decennia de uitstoot hebben gereduceerd. Laten we er ook op toezien dat het bedrijf doorgaat met het reduceren van diezelfde uitstoot. De provincie doet daarbij uitstekend werk als het gaat om
1480 toezicht. Wij herhalen wat we daarover in de commissie al gezegd hebben. Tata, ga zo door. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Daarmee hebben we alle sprekers gehad. Ik denk, er zijn volgens mij veertien moties ingediend, dat het goed is om ook even gelegenheid te geven aan GS daar
1485 nader op te beraden. Ik kijk even. Is een kwartier schorsing voldoende? Er is geen tijd meer in de tweede termijn, wil ik u wel zeggen, voor interrupties richting het college. Maar daar mag u zelf over kauwen. Het zijn uw regels. Dus als u dat anders ziet- Maar als uw voorzitter, en dat hebben we ook in de voorzitterstraining afgesproken, zal ik me streng houden aan de regels. Maar ik kan me voorstellen dat u zegt dat bijvoorbeeld iedere partij nog een minuut krijgt, maar dat geldt dan

1490 voor iedereen. Maar daar mag u zelf even over nadenken. Dat is mijn voorstel. Dan schors ik nu de vergadering voor een kwartier.

Schorsing 14.23 tot 14.50 uur.

1495 De **VOORZITTER**: Mag ik iedereen verzoeken te gaan zitten? Dames en heren, ook aan de GS-leden, gaat u zitten. Er zijn nog een paar partijen die spreektijd over hebben. Dat is de heer Wagelaar, die heeft nog 1 minuut; mevrouw Jansen, 59 seconden; mevrouw Uiterwijk, 38 seconden; mevrouw Alberts, 1,22 minuut, 1 minuut 22; Mevrouw Van der Helm, 55 seconden, Mevrouw Schneemann heeft nog 1,3 minuut; en de heer Van Tiggelen 1 minuut 43. Dat is
1500 ongeveer- De rest is door de spreektijd heen. Mevrouw Uiterwijk.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, er is een appèl van een aantal partijen om één minuut extra spreektijd toe te kennen aan alle partijen. En wij wilden dat graag als een ordevoorstel in stemming brengen. Maar dan wel met de notitie erbij dat de partijen die nog spreektijd hebben,
1505 dat dat daarbij optelt en dat dat niet allemaal op nul gezet wordt en iedereen op één minuut.

De **VOORZITTER**: De heer Terwal.

De heer **TERWAL** (VVD): Voorzitter, dan wil ik ook een voorstel indienen. Ik heb een aantal fractievoorzitters gesproken. Dus ik denk dat het op een meerderheid kan rekenen. Namelijk,
1510 niet overal een minuut bij op te plussen, maar de mensen die hun spreektijd nog hebben, die kunnen het gewoon gebruiken en de mensen die geen spreektijd meer hebben, dat die in ieder geval in de gelegenheid worden gesteld even één interruptie te plegen, meer ter verduidelijking op de vraag op het advies op de moties. Ik zie wat twijfel bij JA21. Ik hoop dat ook JA21 daarin
1515 mee kan gaan. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Ik zie u wel, meneer Müller.

De heer **MÜLDER** (D66): Ja, van de orde. Volgens mij, als er een ordevoorstel wordt gedaan wat in
1520 stemming moet worden gebracht, moet dat meteen in stemming worden gebracht, en had deze bijdrage eigenlijk niet mogen plaatsvinden.

De **VOORZITTER**: Maar het kan ook zijn, meneer Müller, dat er drie ordevoorstellen worden
1525 gedaan. Ik weet niet of u ook nog een ordevoorstel wil inbrengen? Maar als dat niet zo is- Maar u heeft helemaal gelijk: ieder ordevoorstel wat wordt ingebracht, daar gaan we over stemmen. Dus we gaan eerst over het ordevoorstel stemmen van- Dat doen we bij handopsteking van- Kan het met het apparaat? Prima. We kunnen ook digitaal stemmen. De heer Delsing is afwezig. Dus we hebben 53 geldige stemmen. Het ordevoorstel is om behoudens de nog resterende spreektijd, want die staat natuurlijk per partij, één minuut erbij op te tellen. Als u voor bent, drukt u op het
1530 plusje. Dat is de twee. En als u tegen bent, drukt u op de drie. Dat is de min. De stemming is geopend.

Er zijn 53 stemmen uitgebracht. De stemming is gesloten. Met 38 tegen, 15 voor is dit
1535 ordevoorstel verworpen.

Het tweede ordevoorstel is het voorstel- Graag centraal, dames en heren, anders hoor ik mezelf niet. Het tweede ordevoorstel is om, behoudens de spreektijd- want die houdt natuurlijk
1540 iedereen, die nog openstaat. Die heb ik net ook opgenoemd. Iedere partij minstens één interruptie te geven. Ik open de stemming voor dit ordevoorstel. En dat is stemming nummer acht. 53 zijn uitgebracht. Vijftig voor, drie tegen. Dat betekent dat alle fracties, dus als u nog spreektijd heeft, en u gaat door uw spreektijd heen, dat u in ieder geval nog één keer mag interrumpen. Want dat geldt natuurlijk voor iedereen. Dus naast de spreektijd die u nog heeft, mag u interrumpen.

1545 Dan gaan we nu naar de reactie van gedeputeerde Olthof namens het college.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel, voorzitter. Tata Steel. Toch blijft het elke keer weer spannend om hier te gaan staan als het over Tata Steel gaat, omdat het zo'n beladen onderwerp is.

Laat ik beginnen met de bijdrage van de Partij van de Arbeid. Ik herken wel een beetje de frustratie, omdat je er met elkaar elke dag mee bezig bent, elke dag mee geconfronteerd wordt en dat je met elkaar, denk ik, allemaal zoals we hier zitten, zo graag zo snel mogelijk het verschil wil maken. En de frustratie ook is dat dat helaas niet altijd kan, ondanks dat we dat willen. Dus die frustratie herken ik. Ook een beetje frustratie, omdat ook wel eens gezegd is, ook door andere mensen: we herkennen bijna jouw bijdrage. Ja, dat klopt ook. Maar het zou ook heel gek zijn als ik elke keer met dezelfde regelgeving en dezelfde situatie andere verhalen zou ophangen. Dat is ook wel een beetje frustratie, omdat ik graag hier ook een keer een verhaal wil hebben van hé, we hebben dit wel met elkaar kunnen doen; of, we hebben uiteindelijk die resultaten wel geborgd met elkaar. Dus frustratie herken ik alom. Dat neemt niet weg dat, ondanks die frustratie, we elke dag gewoon door moeten gaan met waar we mee bezig zijn en zorgen dat we wel in de situatie komen dat we die wereld kunnen veranderen.

Voorzitter, ik zal in eerste plaats wat algemene opmerkingen maken over de bijdrages van mensen, dan zal ik daarna op de moties ingaan.

Als het gaat over de voorzorgsmaatregel. Hij zit ook in een van de moties. Zo'n voorzorgsmaatregel, ja, we kunnen allemaal een mening hebben over verschillende advocaten, we kunnen een mening hebben over de advocaat die het heeft gedaan. Volgens mij is het een gerenommeerd advocatenkantoor wat ook zijn sporen verdiend heeft. Daar zal niet iedereen het mee eens zijn, maar ze hebben wel een duidelijk advies gegeven. Overigens, dat is niet het enige advies geweest, want ook recentelijk bij de rondetafelgesprekken met de Tweede Kamer heeft ook DCMR daar aan tafel nog een keer bevestigd dat de voorzorgsmaatregel in Nederland gewoon niet goed toepasbaar is. En daarmee is het niet zo dat de provincie Noord-Holland en dit onderzoek dat heeft bevestigd, maar ook anderen dat nog een keer bevestigd hebben. Ik sta altijd open voor ander advies, maar om nu een breed onderzoek te laten doen door een door u aangedragen- Van ga dit onderzoek doen, daar heb ik wel heel veel moeite mee. Nogmaals als er adviezen zijn, sta ik daarvoor open, maar om nu een nieuw onderzoek te laten doen door een andere advocaat, omdat de andere uitspraak niet naar tevredenheid is, vind ik wat te ver gaan.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, ik snap de houding van de gedeputeerde niet zo goed, want ik heb niet gezegd dat de uitspraak van Pels Rijcken niet goed is, maar hadden we een ander moment in de tijd genomen. En als we de argumenten van Pels Rijcken bekijken, dan zeggen ze: er is niet genoeg grond. En nu is er een onderzoek die die gezondheid koppelt aan Tata Steel. Dus volgens mij is er een nieuw feit, waardoor ook nieuw onderzoek gerechtvaardigd wordt. Hoe ziet u dat?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ik was nog bezig met de reactie op de bijdrage en niet zozeer op uw motie. Dus mijn reactie op uw motie komt nog. Het was zonde van uw spreektijd dit. Nee, daar kom ik zo inhoudelijk op terug.

De **VOORZITTER**: Meneer Olthof, over die spreektijd ga ik.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Sorry, voorzitter. Excuses.

Dan, even kijken, ja, laat ik daar ook- Dat verdwenen rapport. Overigens, een onderzoek dat in 1975 heeft plaatsgevonden, wat in 1977 naar buiten is gekomen en op 25 augustus 1977 met de toenmalige Staten is besproken en op de agenda heeft gestaan. Dus het beeld wat geschetst wordt alsof er een rapport in de la verdwenen is, dat is dus niet waar. Want als u naar de stukken kijkt en u kijkt ook terug naar de agenda's, dan staat daarop- Het is overigens wel door de Staten twee keer verdaagd. Nou, dat zegt misschien ook wel wat over, nou, de beleving op dat moment. Dat zou hier denk ik niet gebeurd zijn. Sterker nog, ik denk dat u een actualiteit had ingediend om dat rapport te gaan bespreken. Maar dit rapport – dat hebben we in ieder geval wel terug kunnen halen – is op 25 augustus 1977 voor het eerst op de agenda van de Staten geplaatst. Wat lastiger is, en dat vind ik een heel moeilijke: wat is daar vervolgens mee gedaan; wat is besproken; en wat hebben uiteindelijk de Staten daarmee gedaan? Dat kan ik niet achterhalen.

1610 Ook niet hoe dat uiteindelijk, op welke manier, het in GS is besproken. Maar het is dus geen verdwenen rapport. Het is gewoon een openbaar rapport wat besproken is. Dus dat voor alle duidelijkheid daarover.

1615 Ik kom straks op de rapporten daarvoor. Er zijn ook wat meer vragen over gesteld. Of dit rapport aanleiding is geweest om toenmalig de regels aan te scheppen, ja, dat vind ik een lastige. Dat vind ik ook op een gegeven moment van wat kun je- Het geeft heel veel informatie, met name ook over wat toen de metingen waren en wat er nu is. Maar kan ik op basis van de kennis van nu op basis van het rapport van toen nu wat veranderen in de regels? Daar is het antwoord 'nee' op. Ik heb met de huidige regelgeving te maken. Ik heb met de huidige onderzoeken te maken. We kunnen er allemaal wat van vinden. Dat deel ik met u. Als we het al zo lang weten, waarom is er toen, wellicht - weet ik ook niet -, geen actie ondernomen? Maar dat ik op basis van oude rapporten daar nu wat mee kan doen, dat is een lastige.

Even kijken. JA21, wat kan de provincie wel? Dat zijn alle moties die daarvoor- Daar kom ik zo op terug.

1625 Dan ook naar de ChristenUnie: hoeveel tijd is daarmee verloren gegaan? Het is toen besproken. Dus of die tijd verloren is gegaan, vind ik lastig. Wat wel gebeurd is, is natuurlijk het RIVM, is het meest recente onderzoek dat vijftien jaar terug is gegaan, de onderzoeken van de afgelopen vijftien jaar betrokken heeft in uiteindelijk het meest recente rapport dat ze geschreven hebben.

1630 En of het niet valideren van de metingen van de kookgasfabriek 2 een aanleiding is om hem te sluiten. Laat ik dit zeggen. We zijn - dat heb ik ook aangegeven - nu eigenlijk met een vervolgonderzoek bezig om te kijken naar wat de mogelijkheden zijn om de kookgasfabriek te sluiten. We kijken naar alle aspecten. Dit zal dan een rol spelen, maar ook de nieuwe Omgevingswet die eraan komt en de mogelijkheden die daarin zitten. Dus we kijken daar breed naar. Ja? Dus sec deze alleen, vind ik moeilijk om daar nu een antwoord op te geven. We kijken wel breed van wat voor haakjes, wat voor mogelijkheden zijn er?

1640 Even kijken, wat heb ik- Ja, misschien nog wel even een andere. O ja, van het CDA. Wat is nodig om Tata aan de afspraken te houden? We hadden gezegd - en dat herhaal ik hier ook nog een keer - dat we uiteraard zoveel mogelijk in wet- en regelgeving zullen vastleggen, want dat is namelijk voor ons het haakje om te kunnen handhaven en toezicht te kunnen houden. Ik heb ook gezegd dat we waarschijnlijk maatwerkafspraken nodig hebben om uiteindelijk verder te kunnen gaan dan vanuit wet- en regelgeving mogelijk is. Dus ik heb beide denk ik nodig. Althans, nee, we hebben beide nodig om uiteindelijk goede afspraken te maken met Tata Steel. Daarom is ook dat expertteam over gezondheid ingesteld om ook daar goed advies op te geven van, wat zou er nog aanvullend geregeld moeten worden? Even kijken, dus dat daarover.

1650 Ja, een ander punt wat u noemt - en dat heb ik ook in de commissie aangegeven. We zijn nu met elkaar heel druk bezig met Tata Steel. Daar stoppen we met elkaar heel veel toezicht en handhaving in. En terecht. Maar we zijn ook met een pilot bezig van, oké, wat betekent dit nu eigenlijk ook voor andere bedrijven. Als wij uiteindelijk op al die bedrijven, die BRZO-bedrijven, alle vergunningen willen gaan aanscherpen, alle regels, op dezelfde intensiteit willen handhaven en toezicht houden, dat vraagt heel veel. Dus we zijn wel aan het kijken: wat betekent dat? En het kan ook uiteindelijk denk ik niet zo zijn dat we bij de een wel iets doen en bij de ander niet. En uiteindelijk gelden de regels die we met elkaar spreken, die gelden niet alleen voor Tata, maar die gelden voor iedereen. Dus op het moment dat regels worden aangescherpt en gezondheid een betere plek krijgt in regelgeving, dan geldt dat voor elk bedrijf. Dan geldt dat voor iedereen, want dat is namelijk dan de nieuwe wet- en regelgeving.

1660 Dan, bekend met Italië. Ik ken de uitspraak. Maar als u mij vraagt van, ken ik ook alle overeenkomsten en verschillen? Dan moet ik als antwoord heel eerlijk zeggen: nee. Dus dat vind ik een lastige. Wat wij wel doen - u loopt hier langzaam naartoe, dus dan kan ik daar nog wat over zeggen - is dat we wel met de Omgevingsdienst ook vanuit de verschillende landen de kennis hiernaartoe halen om te kijken: wat kunnen we daarvan leren als gaat over onze rol vanuit vergunningen, toezicht en handhaving?

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ik benoem het namelijk, omdat het een best ingrijpende uitspraak is met gevolgen voor zowel bestuurders van de fabriek als lokale bestuurders van de overheid. Omdat het natuurlijk een precedentwerking kan hebben, vraag ik me af of het misschien

1670 verstandig is om dat verder te onderzoeken. Hoe ziet u dat?

Gedeputeerde **OLTHOF**: We kijken sowieso naar elke uitspraak die er is en die maar enigszins te maken heeft met dit soort bedrijven, maar ook met de staalbedrijven, ook internationaal. Dus ja, we kijken er wel naar. Of het zover gaat om de verschillen en overeenkomsten te zien? Want er

1675 zijn in meer landen uitspraken geweest. Dus ik hoop niet dat u ook nog gaat vragen om in alle landen in Europa alle onderzoeken op tafel te krijgen en alle uitspraken. Maar we kijken er wel naar, maar een antwoord op de vraag 'wat zijn de verschillen en overeenkomsten', die kan ik u niet geven.

1680 Goed, voorzitter, dan ga ik naar de moties toe.

Dan motie M114-2023. Volgens mij gaan we daarmee beginnen. Dat is de motie Onafhankelijk toezicht. Volgens mij- Althans, die is overbodig, omdat in principe de omgevingsdienst onafhankelijk is, maar ook waar mogelijk binnen wet- en regelgeving ook de ruimte krijgt om ook

1685 te kijken van wat er meer mogelijk is. Neem even die eerste camera, die geplaatst is, wordt er ook gekeken – dat heb ik ook in de commissie aangegeven – naar mogelijkheden gekeken voor die tweede camera, en wellicht meer. Dus met andere woorden, daar is die ruimte voor. Er zit wel iets anders onder, dat u uiteindelijk moet oppassen even dat we het systeem in Nederland niet ter discussie stellen. Want het systeem in Nederland gaat er nog steeds vanuit dat uiteindelijk een

1690 bedrijf de informatie aanlevert. En ik vind dat wij dat goed moeten kunnen controleren, dat wij daar waar nodig zelf ook aanvullende metingen moeten gaan doen. Ik denk dat we moeten oppassen dat we niet dat hele systeem gaan omkeren, want dan geldt ook weer: wat we daar doen, geldt ook voor anderen. Dus in relatie tot toezicht en handhaving: ja. Maar in dit geval ontraad ik hem, omdat, wat er binnen de mogelijkheden ligt, dat doen we ook.

1695 Dan gaan we naar motie M115-2023. Het is een enorme stapel geworden. Excuses. Voorzitter, ik moet het heel eerlijk zeggen: ik vind het lastig. Die vraag is mij ook gesteld – inderdaad, er is naar verwezen ook – voor televisie. Toen heb ik ook aangegeven: ik wil erover nadenken, ik wil het goed overwegen. Dat doe ik ook. Het is niet zo dat ik dat even naast me neerleg. Ik ben er

1700 ook in gesprek over met andere mensen, extern, buiten deze provincie. Wetenschappers. Hoe moet je met dit soort vraagstukken omgaan? En ik zal eerlijk zeggen, ik heb daar nog geen antwoord op. Wat ik u wel mee wil geven, in overweging, als de Staten – en daarom zal ik ook niet een positief of negatief – maar als de Staten van mening zijn dat ze een excuus willen aanbieden, dan is dat aan de Staten. Ik vind het wel ingewikkeld als u GS dan opdraagt om

1705 excuses aan te bieden. Ik wil ook dat u zich afvraagt dat uiteindelijk op basis van de wet- en regelgeving, op basis van de maatschappelijke opvattingen van de afgelopen decennia, uiteindelijk dit natuurlijk niet alleen voor Tata Steel geldt. Maar elk bedrijf, elke omwonende, heeft hiermee te maken gehad. Dus ik wil dat in ieder geval meegeven als het gaat over deze motie.

1710 Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dank u, voorzitter. De Staten hebben bij monde van de commissaris over het hele verhaal met het verleden van Nederland, dat koloniale verleden, excuses aangeboden. Excuses hebben vaak te maken met emotie. En wij als Staten kunnen dat ook doen. U heeft zelf geroepen dat u erover nadent. U gaat nu bij wetenschappers

1715 langs om te kijken of het mogelijk is. Excuses heeft met emotie te maken. Vindt u ook niet in het hele verhaal wat gebeurd is dat gedeputeerden namens de Staten deze excuses kunnen maken. Bijna vijftig jaar lang is het duidelijk dat gezondheid van de mensen in de omgeving onder druk staat.

1720 Gedeputeerde **OLTHOF**: Kijk, het is emotie. Het is niet dat ik aan wetenschappers ga vragen om een zakelijke afweging te maken, maar ik probeer wel juist hier een zorgvuldige afweging in te maken. Omdat ik hem juist, als je excuses aanbiedt, is dat een zwaarwegend iets, vind ik. Ik begrijp heel goed, en dat vind ik een andere, als het gaat over bewoners die de afgelopen decennia aan de bel hebben getrokken en geen gehoor hebben gevonden, dan in het algemeen

1725 alle omwonenden excuses aan te bieden. Daar wil ik meegeven, dat op basis van vijftig jaar geleden deze Staten – en dan zeg ik niet u, maar wel deze Staten – blijkbaar een andere afweging

hebben gemaakt om daar toen niets mee te doen. En ik wil alleen meegeven dat, op het moment dat de regelgeving en de afwegingen die de afgelopen decennia zijn gemaakt, niet alleen gelden voor Tata, maar die gelden breder. Dat wil ik daarin meegeven. En wat doet dat met excuses in het licht van deze motie?

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ik begrijp heel goed het dilemma, maar het zou zo koninklijk zijn als vanuit het college van gedeputeerden toch richting die omwonenden die handreiking wordt gedaan. Dan wil ik het hierbij laten.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dan nog een derde overweging. Nogmaals, dat laat ik ook aan de Staten, maar ik wil dat in ieder geval meegeven. Ik heb zelf mijn overwegingen meegegeven waarom ik nog niet zo ver ben. Een ander is wel – en laat ik dat ook duidelijk meegeven – is op het moment dat je excuses aanbiedt, moet ik zeker weten dat het vanaf nu anders is. En ik kan praten over onze inzet, die is anders. Maar ik heb nog steeds met regelgeving te maken, die uiteindelijk de gezondheid niet voldoende beschermt. Dus ik ga excuses aanbieden en vervolgens moet ik nog steeds zeggen: maar het is nog steeds niet gezond en ik heb nog steeds dus geen instrument om dat te veranderen. Dus ik wil dat in ieder geval aan u meegeven van, waarom ik terughoudend ben op dit moment om daar excuses over aan te bieden. En dat doet overigens niks af, laat ik daar ook geen misverstand over hebben, hoe belangrijk dit onderwerp is en ik er honderd procent achter sta dat we op dit moment anders kijken naar het element gezondheid. Laat ik daar geen misverstand- Want vervolgens worden woorden weer verkeerd uitgelegd alsof we het niet belangrijk vinden. Absoluut niet het geval.

Dan gaan we naar motie M116-2023, voorzitter. Dat is 'onderzoek of Tata Steel aan de emissie- en immissiegrens voldoet. Voorzitter, die is overbodig, want – ik moet even goed kijken – Tata Steel moet in het kader van die ZZS-regelgeving die informatie al aanleveren, over de emissies en de vermijdingen reductieprogramma. En de OD – ik moet het even goed zeggen – beoordeelt ook of wordt gedaan aan de emissiegrenswaarde van de Bal. Dat gebeurt op dit moment al. En dat is nu het geval, maar dat is ook straks onder de Omgevingswet het geval. En waar het mogelijk is, kijken we er ook naar van of we dat onder de Omgevingswet kunnen aanscherpen en dat soort zaken. Dus we nemen al die elementen mee en daarom is deze overbodig. En de immissie, dat heeft u ook in het laatste RIVM-rapport kunnen zien, daar wordt aan voldaan als het gaat over de luchtkwaliteit, als het gaat over de wettelijke grenswaarden.

Voorzitter, we gaan naar motie M117-2023. Althans, ja. En motie 117, dat gaat over de onderzoekparallel met uitspraak Chemours. Ik heb net al aangegeven, we kijken naar elke uitspraak. Dus ook de uitspraak van Chemours uiteraard, maar ook breder. We hebben ook – dat is ook de vorige keer duidelijk naar voren gekomen, ook bij het rondetafelgesprek – we hebben veelvuldig overleg met DCMR, we hebben ook veelvuldig overleg met DCMR met andere partijen als het gaat over de maatregelen die we treffen: kan dat meer; kan dat verder? Dus daar praten we ook over met- Maar wat ik verder wil meegeven, is dat deze uitspraak niet zozeer over maatregelen ging; het ging over het vraagstuk over aansprakelijkheid. En daar heeft de rechter een uitspraak over gedaan dat Chemours aansprakelijk is over een periode tot 1998. Dat gaat dus niet zozeer over de maatregelen. Over de maatregelen hebben we contact. Dus deze motie ontraad ik ook.

Dan de juridische ruimte pakken om gezondheid te beschermen, motie M118-2023. Die is overbodig, want dat betreffende rapport waar u naar verwijst, dat wordt meegenomen in het onderzoek naar mogelijkheden tot het intrekken van die kookgasfabriek. Daar is ook KokxDeVoogd bij betrokken. En we voeren al een verkenning uit naar de mogelijkheden, instrumenten, onder de Omgevingswet om die ook in te zetten. En we verwachten die resultaten ook in de loop van dit jaar. Dus voor het einde van het jaar informeer ik u daarover. Dus dat onderzoek loopt. En dat heb ik net al gezegd: dat nemen we breed, alle elementen nemen we daarin mee.

De **VOORZITTER**: U zult begrijpen dat ik in het kader van deze actualiteit GS in de gelegenheid stel om de rest van de moties ook nader van advies te voorzien, ondanks het feit dat de spreektijd van GS op is.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Deze motie is dus overbodig.

1790 Motie M119-2023. Laat ik het zo zeggen, deze motie is aan de Staten, oordeel Staten, want het is een oproep aan uzelf. Ik breng met alle liefde het standpunt van de Staten over. Ik lees hem wel zo dat dit geen motie is om uiteindelijk Tata te sluiten, maar uiteindelijk wel werk te maken van datgene waar we al drie jaar voor pleiten: zorg dat gezondheid beter geborgd wordt en de gezondheidkundige waarden een betere plaats krijgen in de wet- en regelgeving, zodat wij, terecht, ons werk kunnen gaan doen.

1795 De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, dank u wel. Mijn fractie overweegt deze motie ook te steunen, want wij zijn het helemaal eens met die oproep. En toch hoor ik ook geluiden dat mensen zeggen, ja, u zegt nu: ik bedoel niet heel Tata sluiten, maar wel de meest vervuilende onderdelen snel te sluiten. Dus ik wil toch even precies van u weten: wat gaat u nu doen met deze oproep? U heeft duidelijk gemaakt niet heel Tata te sluiten, maar wat is dan wel de
1800 boodschap en zitten daar bijvoorbeeld wel die meest vervuilende onderdelen in?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Voorzitter, wat ik hieruit lees, is dat uiteindelijk de wet- en regelgeving moet worden aangepast, zodat wij ons werk beter- De vergunning kunnen aanscherpen en toezicht en handhaving kunnen doen. Daar zit ook het element in, op het moment dat Tata Steel,
1805 ondanks de last onder dwangsom, een derde bij de kookgasfabriek, uiteindelijk dan nog steeds niet- Dat we dan wel een instrument hebben die uiteindelijk consequenties voor de vergunning heeft. Dus met andere woorden, ging ik nog steeds uit van wet- en regelgeving, vanuit handhaving, dat daar uiteindelijk consequenties voor een vergunning in kunnen zijn. Ik lees hem niet zo dat we aan de voorkant al direct fabrieken gaan sluiten. Dat is overigens iets anders, waar
1810 we ook voor gepleit hebben. Dat betekent dat we uiteindelijk wel naar instrumenten zoeken om de fabrieken die al jarenlang zijn afgeschreven, om op te leggen dat er versneld een nieuwe installatie komt te staan. Want nu kunnen ze heel lang met een oude fabriek doorgaan. Ja?

1815 De **VOORZITTER**: Gaat u verder, meneer Olthof.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel, voorzitter. Dan motie M120-2023. Die is voor deel overbodig en wil ik ontraden. Aan de ene kant vraagt u een onderzoek te doen wat de lidstaten kunnen doen. Dus u vraagt aan ons een onderzoek te doen wat uiteindelijk Nederland zelf moet gaan doen. Volgens mij is dat ook voor een deel iets wat Nederland zelf moet doen, want u
1820 verwijst naar de lidstaten. En artikel 5, lid 2 van de richtlijn is al geïmplementeerd. Dus in dat opzicht is hij overbodig.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, juist deze richtlijnen geven lidstaten mogelijkheden om de bevoegd gezagen die in de lidstaten erover gaan meer mogelijkheden te bieden. Nou, als u het bevoegd gezag bent, daar komt de motie vandaan.
1825

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dat begrijp ik ook. En ik weet ook dat het Rijk met dit soort elementen bezig is. Maar u vraagt nu onderzoek te doen wat de lidstaten kunnen doen. Dus volgens mij moeten we dit ook gewoon- Is dit ook iets waar het Rijk mee bezig is als het gaat over de
1830 Europese regelgeving. Kunnen we meer bevoegdheden neerleggen. Maar vervolgens ook punt 2, artikel 5, lid 2, die is overbodig, want die is al geïmplementeerd.

Dan gaan we naar motie M121-2023. Ja, teruggaan naar de oprichting en vervolgens alle onderzoeken en alles wat daar vervolgens mee gebeurd is, alle adviezen. Ik hoop dat u begrijpt dat ik die ontraad. Volgens mij is het vooral belangrijk dat we ook alle energie inzetten om nu ermee aan de slag te gaan. En het kan informatie geven. Maar als u me vraagt om terug te gaan tot de oprichtingsdatum –let wel: meer dan honderd jaar – om dan vervolgens alle onderzoeken op tafel te krijgen en vervolgens ook nog eens een keer een onderzoek te laten doen wat er vervolgens allemaal mee gebeurd is, ik hoop dat u begrijpt dat ik die vanuit de organisatie ga
1840 ontraden.

Dan motie M122-2023, maximaal aanscherpen van de vergunningen van Tata Steel. Voorzitter, die is ook overbodig. Volgens mij roept u op tot datgene wat we doen. Ik vind het ook wel apart dat er op basis van het RIVM-rapport- Want als ik hier zou zeggen ‘dat moeten we doen’, daarmee wordt gesuggereerd, en dan zou ik dat erkennen, dat we de afgelopen jaren niet ons stinkende best doen om alles aan te scherpen. En volgens mij doen we dat met elkaar. En dat we elke dag
1845

openstaan om meer informatie, dat we graag zoveel mogelijk informatie willen hebben om het beter te kunnen doen, nogmaals, daar sta ik voor open. Maar met deze motie-

- 1850 De heer **KLEIN** (CU): Ja, meneer de voorzitter, sorry dat ik iets laat ben. Ik heb een interruptie op motie M121-2023, het overzicht van onderzoeken. Die ontraadt u, omdat u niet honderd jaar terug kan gaan. Daar kan ik me iets bij voorstellen. Kunt u wel een toezegging doen dat u zo ver mogelijk kunt teruggaan? Laten we zeggen, bijvoorbeeld de laatste veertig jaar.
- 1855 Gedeputeerde **OLTHOF**: Het RIVM heeft een onderzoek gedaan en daar praten we nu over, over het meest recente onderzoek. En die zijn vijftien jaar teruggedaan, hebben ze die onderzoeken erbij gehaald. We hebben nu een onderzoek uit 1975, waarvan wordt gesuggereerd dat die in de la is verdwenen. Die is in 1977 ook met de Staten besproken. U vraagt nu om de organisatie, om mensen in te zetten, om in archieven – want dat is niet digitaal – terug te gaan veertig, vijftig
- 1860 jaar, want als we vijftig teruggaan, moet het zestig jaar worden. Op een gegeven moment denk ik ook van, er is ook vaak het verwijt geweest: laten we nu stoppen met onderzoeken en laten we nu aan de slag gaan en zorgen dat het beter gaat worden. En u vraagt nu om een archiefonderzoek te doen van honderd jaar, vijftig, zestig jaar terug, om te kijken: wat halen we dan boven water? Uiteindelijk heb ik met de huidige situatie te maken, die volgens ons niet goed is, die is niet
- 1865 gezond. Daar moeten we met elkaar hard aan werken. Dat willen we ook elke dag doen. En nogmaals, ik vind het- Nou ja, wij ontraden het om nu mensen in te gaan zetten om, nou ja, terug te gaan in archieven.
- De **VOORZITTER**: Nee. Meneer Olthof, gaat u verder. De heer Klein heeft zijn interruptie gehad.
- 1870 Gedeputeerde **OLTHOF**: Motie M122-2023, heb ik aangegeven, voorzitter, is overbodig. Dat doen we al.
- Dan motie M123-2023, die ontraden we. Dan kom ik bij het voorzorgsbeginsel. Dit onderzoek
- 1875 van het RIVM geeft geen aanleiding om nu wel het voorzorgsbeginsel toe te passen. Dat wil niet zeggen, dat wil niet zeggen, dat wij op alle momenten kijken van, wat levert wat op. Maar de informatie die ik nu krijg, is op basis van wat we nu weten, is er geen andere informatie waardoor het voorzorgsbeginsel wel toegepast kan worden. Want laten we ook eerlijk wezen, er wordt nu net gedaan alsof de wereld opengaat. Het feit dat er een link is tussen Tata Steel, dat is al in
- 1880 eerdere rapporten naar voren gekomen. Ook als het gaat over de klachten. Gewoon ervaren klachten in de omgeving, die was er al. Wat er nu onomstotelijk vaststaat, is die directe link en ook het effect daarvan.
- Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, jarenlang hebben we gehoord dat we niks kunnen, omdat het verband niet vaststaat tussen gezondheid en Tata Steel. Nu hebben we na jaren dat verband, dan zijn we met allerlei creatieve oplossingen aan het zoeken hoe u meer kunt doen, zodat u hier niet elke week hoeft te staan en te zeggen dat u niet meer kunt doen. En elke creatieve oplossing boort u de grond in. En nu zegt u van, ja, we weten al dat dit niet leidt tot
- 1885 toepassing van het voorzorgsbeginsel. Dat rapport is net uit. Wij vragen om een onderzoek wat wel kan. Waarop baseert u dat het niet kan?
- Gedeputeerde **OLTHOF**: Ik geef u aan, even, dat is de informatie die ik krijg. Maar laat ik in deze, maar dan ga ik niet de indruk wekken dat ik daarin mee ga: ik kom hier bij u op terug. Ga ik op
- 1895 basis van het onderzoek wat er ligt, doe ik u de toezegging dat ik er de volgende keer op terugkom om te kijken of de situatie veranderd is waardoor uiteindelijk het voorzorgsbeginsel wel mogelijk een kans van slagen heeft. Doe ik u de toezegging. [...] Prima. Daar wil ik in meegaan, want ik wil me ook op een gegeven moment er niet vanaf doen. Dus deze motie, die laat ik aan de Staten.
- 1900 De **VOORZITTER**: Statenlid Kostić, niet mengen in de discussie alstublieft. Dank u wel. Gaat u verder, meneer Olthof.
- Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, voorzitter, dan de motie van SP, motie M124-2023. Ook hier geldt weer het onwrikbare. Daar wordt de indruk gewekt, en ik werp dat verre van me, ik heb dat ook
- 1905 vorige week maandag gezegd, alsof Tata Steel bepaalt welke keuzes wij maken. En ik ga het hier

nog een keer zeggen. Elk besluit over de vergunningen, of er wel of niet gehandhaafd wordt, is geen politieke keuze. Dat is een keuze die uiteindelijk in mandaat door de omgevingsdienst wordt gemaakt op basis van de wet- en regelgeving. Dat zorgt voor houvast. Daar is op geen enkele wijze invloed van Tata Steel op in, in ieder geval, de afgelopen drie jaar dat ik hier zit, dat we die afweging anders hebben gemaakt.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ja, dat is een beetje het probleem als je de historie al een tijdje volgt, dan weet je dat- U zegt: het is de wet- en regelgeving dat het bedrijf de cijfers aanlevert, bijvoorbeeld. Dat doen ze niet voor niets op hun manier. Dat bedrijf, dat praat ook met het Rijk. En dat doen ze niet voor niets op hun manier. En ik vraag dus nu aan u om helemaal onverschrokken nu de kant te kiezen van de omwonenden en de werknemers. En dat zegt dus niets over dat u het in het verleden verkeerd heeft gedaan of wat dan ook, maar geef dat signaal af aan de omwonenden en aan de werknemers: ik ben werkelijk waar de blaren op de tong en ik zit elke week bij die minister, want daar moeten ook die regels aangepast worden. U heeft het probleem dat u moet werken met regels die zijn beïnvloed, toch, door het bedrijf. Bent u dat niet met mij eens?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Kijk, dat er op alle niveaus lobby's zijn om regels te beïnvloeden, dat ga ik hier niet ontkennen, want dat is gewoon hoe het in elkaar zit. Maar ik vind ook, en het geldt ook voor deze Staten, maar ook voor deze gedeputeerde, dat uiteindelijk een betrouwbare overheid een overheid is die zich houdt aan de wet- en regelgeving. Als u nu zegt 'leg eigenlijk de implementatie van de wetgever naast u neer, want die wordt beïnvloed door - dat staat er volgens mij - dat we ook - waar stond die - over de wetgever. Dat was in ieder geval in uw bijdrage ook een punt. Dat ik op een gegeven moment zeg: wij gaan voor die gezondheid en praten veel met Kamerleden. Daar praten we veel met staatssecretarissen over. Er is wekelijks ambtelijk contact over met de verschillende ministeries om te kijken: wat kunnen we beter doen? Dat vind ik dan ook de frustratie. Dit heb ik al zo vaak hier ook uitgelegd wat we allemaal daaraan doen en toch wordt de indruk gewekt van, ga nou eens eigenlijk aan het werk en zet u naast die bewoners. Ik doe mijn stinkende best om te zorgen dat die wet- en regelgeving wordt aangepast. En als u nu zegt van, leg dat naast u neer, doe nog meer, geef dan aan wat u dan van mij verwacht.

De **VOORZITTER**: U wilt nog interrumpen, mevrouw Alberts? U heeft nog tijd, ja. U heeft nog 22 seconden.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Als de regels moeten veranderen, dan kan u dat ook doen namens de omwonenden, namens de werknemers. Dat gaat u niet persoonlijk doen. U heeft het zelf over een lobbytraject. Maar weet uzelf hier gesteund door alles en iedereen zo ongeveer dat u- Natuurlijk, ik twijfel daar niet per se aan, maar er is in het verleden wel anders mee omgegaan, en dat kan u ook niet ontkennen. Maar het is erop en erover. Straks komt de Omgevingswet. Daar staat in: gezondheid moet getoetst worden. Dus waar wacht u nog op?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ik heb net aangegeven, dat als het gaat over die kookgasfabriek, als het gaat over de invloed, dat we al naar die Omgevingswet kijken: wat voor ruimte zit daarin? Dat doen we al. Dus met andere woorden, dat ik me de blaren op mijn tong praat om het anders voor elkaar te krijgen in de wet- en regelgeving, dat doen we met elkaar. Dus ik moet u heel eerlijk zeggen, u zegt ook niks anders dan wat we al op dit moment aan het doen zijn. En dus met andere woorden, deze motie ontraad ik.

En dan de motie voor het plan voor werknemers van Tata Steel. Laat ik daar duidelijk over zijn, en deze motie maakt die indruk- Kijk, het is niet aan deze gedeputeerde en volgens mij ook niet aan GS, maar ook niet aan uw Staten. Dat is in ieder geval vaak genoeg- Dat het ons doel is om Tata Steel te sluiten. En laat ik dat nog een keer herhalen. Het is uiteindelijk wel de bedoeling dat uiteindelijk Tata Steel schoon en groen wordt, zodat uiteindelijk het effect op de gezondheid er niet meer is. In ieder geval geen schadelijk effect. En op het moment dat wij nu een plan gaan maken voor werknemers dat ze uiteindelijk uit dienst moeten gaan of dat ze een ander baan moeten gaan zoeken, vind ik gek overkomen. Ten tweede, dat is ook niet aan de provincie om dat op te pakken, want daar zijn dan vervolgens ook de werkgever en de vakbonden voor om dat in een sociaal plan goed te vatten, als dat aan de orde is. Maar ik wil niet de indruk wekken alsof

- 1965 wij een plan aan het maken zijn voor als Tata Steel dicht gaat, want dat is dit moment niet onze inzet. Dus die ontraad ik ook, voorzitter.
- Dan kom ik nog bij motie M126-2023.
- 1970 De heer **DEKKER** (FvD): Ja, dank u, voorzitter. De vorige motie, is de gedeputeerde het met mij eens dat het sluiten van Tata een veel groter gezondheidseffect zou hebben dan het toelaten van de huidige gezondheidseffecten, vergelijkbaar met de sluiting van de staatsmijnen in Zuid-Limburg?
- 1975 Gedeputeerde **OLTHOF**: Ik hoop niet dat u het mij kwalijk neemt dat ik hier nu geen discussie ga voeren over wat als dit gaat gebeuren en de relatie met de mijnen. Onze taak is hier om te zorgen dat uiteindelijk Tata Steel, dat de wet- en regelgeving op orde is, dat gezondheid beter geborgd is en Tata Steel zich eraan houdt. Dat is volgens mij waar we voor staan, zodat we uiteindelijk naar een gezonde leefomgeving gaan. Dat is waar ik voor sta. En dat doen we het liefste met Tata Steel. Maar als dat die kan, dan heeft het ook andere consequenties.
- 1980 De **VOORZITTER**: Dit is uw laatste interruptie.
- 1985 De heer **DEKKER** (FvD): Nee, dit om te onderstrepen dat wanneer wij primair kijken naar gezondheidseffecten, dat een sluiting van Tata Steel niet een louter positief gezondheidseffect zou hebben, maar ook een negatief. Dus dat moet dan in de overweging worden meegenomen. Ik zou de gedeputeerde willen vragen om dat wel mee te nemen in zijn overwegingen.
- 1990 Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, voorzitter, dan een laatste opmerking daarover, want ik heb ook geen tijd meer. Maar in ieder geval toch om hierop te reageren, heel kort, is dat uiteindelijk dit element- Ik begrijp dat. Er zijn ook onderzoeken naar wat het effect van werkloosheid is. Uiteindelijk is het dan deze gedeputeerden die verantwoordelijk is voor vergunningen, toezicht en handhaving, dat dat op orde is. En dat moet, wat dat betreft, een zuivere afweging zijn op basis van de wet- en regelgeving.
- 1995 Dan de laatste motie, voorzitter, M126-2023. Voor mij is hij overbodig. Maar ik begrijp- Kijk de genoemde stappen, daar is ook door de VVD op aangestuurd. Ik kom zo snel mogelijk, als ik meer informatie heb, bij u terug. Dus we komen er ook zo snel mogelijk- Want dat moeten we ook doen, want dan moeten we naar de nieuwe actualiteit kijken, naar de nieuwe situatie. En dat heeft consequenties voor verschillende trajecten. Dus daar kom ik bij op terug. En het tweede punt, en een aantal van u zijn erbij geweest, heeft de directeur van Tata Steel na de commissievergadering in een zaal met tweehonderd toehoorders, volgens mij heel nadrukkelijk aangegeven, dus volgens mij ook in niet-misverstaande woorden, dat uiteindelijk de kookgasfabriek uiterlijk in 2029 dichtgaat. En dat staat even los van ons onderzoek. Dat staat even los van de ambitie die we hebben om het nog eerder te doen. Maar volgens mij is dat wat u hier vraagt, als het gaat over kookgasfabriek, voor eind 2029. Dat is toegezegd door de directeur van Tata Steel.
- 2000
- 2005
- 2010 Mevrouw **JANSEN** (D66): Dank u wel voor de beantwoording van de vragen en de behandeling van de moties. Ik heb nog een vraag gesteld in mijn inbreng namens D66, waar volgens mij geen antwoord op gekomen was. Dat gaat over de gezondheidswinst. Welke kansen ziet de gedeputeerde om sneller gezondheidswinst te behalen voor de IJmond? In het licht dat het RIVM stelt, dat de meeste gezondheidswinst in de regio behaald kan worden door de uitstoot van Tata omlaag te brengen. De staatssecretaris gaf zelf ook aan een zorgplicht te voelen. Dus we waren benieuwd hoe u daar tegenaan kijkt.
- 2015
- 2020 Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dat is ook een terecht punt, want we kunnen ons focussen op groen staal. Dat is hartstikke mooi allemaal, maar dat is nog steeds dat dat eind 2029 gerealiseerd moet zijn. Maar hoe gaan we zorgen dat het vandaag gebeurt? En er worden maatregelen getroffen, maar ook binnenkort weer als het gaat over een stoffendoek wat bij de grondstoffenbanken geplaatst gaat worden – een kilometer lang, volgens mij tachtig meter hoog – ook die vergunning is bijna wel afgegeven. Dus we moeten ook vandaag elke doorgang, welke maatregelen kunnen we treffen om te zorgen dat het ook vandaag schoner gaat worden. Maar uiteindelijk zullen we tot een heel ander soort procedure moeten gaan komen, een heel andere

- 2025 installatie moet er komen, om te zorgen dat het ook structureel op basis van een schone, groene manier gaat gebeuren. Maar ik ben het met u eens, we zullen ook vandaag moeten zorgen dat het schoner gaat worden. Dat kan ik voor een deel met maatregelen doen en een andere deel ook bestuurlijk de druk op Tata Steel uit blijven oefenen om de maatregelen te treffen die ik wettelijk niet kan afdwingen, maar uiteindelijk wel nodig zijn om het schoner te krijgen.
- 2030 De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel. Kunt u ook aangeven hoe we tot een afwegingskader gaan komen over welke gezondheidswinst het eerst te behalen is en welke ook het belangrijkste is? De urgentie en het belang. Want we moeten beleid maken op die dingen die in het RIVM-rapport worden gezegd. Het gaat ook over stank, het gaat ook over geluid. We focussen heel erg op de schadelijke stoffen. Maar als ik door het rapport heen lees, dan lijkt het ook zo te zijn dat de meeste gezondheidswinst juist kan worden gehaald uit die andere onderdelen. En daar hebben we het hier zelden over. Hoe komen we tot een afwegingskader, wat in het kader van die gezondheidsaanscherpingen nu het meest urgent is.
- 2035
- 2040 De **VOORZITTER**: Dat was uw laatste interruptie.
- Gedeputeerde **OLTHOF**: Voorzitter, bij de maatregelen die worden opgelegd, worden ook wel die afwegingen gemaakt: wat is direct- Dus eigenlijk geef je de prioriteit aan de gezondheidswinst. Een mooi voorbeeld is misschien de palletfabriek waar nu in de eerste fase direct is gezegd: zorg dat er een stoffilter komt, zodat uiteindelijk de uitstoot van stof geminimaliseerd wordt, en daarna aansluitend dan de stikstofreductie. Want uiteindelijk de eerste fase is van het grootste belang voor de gezondheid. Maar wat het RIVM-rapport ook heel duidelijk maakt, is dat met name ook geluid en stank uiteindelijk een heel belangrijke impact hebben op die gezondheid. Niet alleen hinder, maar ook daadwerkelijk gezondheidseffecten heeft. Dus wij zullen ook zelf – en laat ik ook, wat eerder is aangegeven, de hand in eigen boezem steken – dat wij ook kritisch naar ons eigen beleid moeten blijven kijken: waar gaan we wel over en hoe kunnen we het aanscherpen? En dat doen we ook door ook met een nieuw beleid te komen als het gaat over het VTH-deel en de actualisatie ervan.
- 2045
- 2050
- 2055 De **VOORZITTER**: Dank, meneer Olthof. Dat was uw bijdrage. De laatste interruptie van Partij voor de Dieren.
- Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Mijn vraag is eigenlijk drieledig. [...] Ja, nee, dat moet even. Excuses.
- 2060 De **VOORZITTER**: U heeft één minuut.
- Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja. Excuses.
- De **VOORZITTER**: O, één interruptie.
- 2065 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Gewoon doorzetten. Dan zijn we sneller. Over die excuses.
- De **VOORZITTER**: U zegt van, ja, het gaat om wet- en regelgeving en dat is nog steeds gewoon niet goed. Dat klopt. Maar waar de excuses over gaan, is de inzet van de provincie. Waarvan de OvV ook zegt: de provincie had het al sinds 2007 meer moeten doen. U zegt: een betrouwbare overheid volgt de wet- en regelgeving. Maar dat heeft u toen – tenminste, niet u persoonlijk, maar de provincie – heeft dat toen niet gedaan. Bent u bereid om het door die bril te bekijken, zoals ook in de motie staat? En dus namens het instituut provincie die nalatigheid, daarvoor excuses aan te bieden? Dat is het eerste.
- 2070
- 2075 De **VOORZITTER**: U ziet het al, de vergadering gaat er ook- Het is niet zo dat als we zeggen 'één interruptie' en er komt hier straks iemand die zegt 'we hebben twaalf vragen', ja, dan zijn we dus- U heeft nu één vraag gesteld en dat is de interruptie waar u recht op had. De heer Olthof gaat hem beantwoorden. En ja, ik moet ook een beetje streng zijn, want anders zitten we hier aan het eind van de dag nog. Het is een belangrijk onderwerp, maar het is ook een actualiteit, en daar hebben we afspraken over gemaakt. En ongetwijfeld komt dit onderwerp nog in heel veel commissies en ook deze rapporten nog ongetwijfeld terug. En dan kunt u daar de heer Olthof daarop bevragen. Maar deze interruptie, meneer Olthof, graag uw antwoord.
- 2080

2085 Gedeputeerde **OLTHOF**: Volgens mij is dit niet wat er in de motie staat. Ik heb volgens mij vorige keer in de commissie ook aangegeven dat op dat element de overheid dat niet goed heeft gedaan. Dat erken ik ook. Maar waar u verder gaat als het gaat over de rol van de overheid, en in dit geval de provincie, is dat niet alleen bij Tata het geval geweest, is dat bij heel veel bedrijven, waar wij uiteindelijk op basis van toenmalige wet- en regelgeving, op basis van ook de
2090 maatschappelijke discussie als het gaat over economische groei en werkgelegenheid, dit overigens niet alleen voor Tata is geweest, want dat suggereert alsof dit alleen bij Tata is geweest, maar dat zou bij veel meer bedrijven kunnen zijn. Dus daarom blijft mijn punt, mijn overweging naar u toe, in dat opzicht staan.

2095 De **VOORZITTER**: De heer Teeuwen, BBB. Sorry, de heer Laport van GroenLinks. Excuses.

Statenlid **LAPORT** (GL): Ik zeg net: volgens mij lijken we niet op elkaar. Ik ben veel knapper en heb veel meer haar. Maar over motie M126-2023 van de BBB en de VVD wilde ik nog wat vragen. Ik was inderdaad ook bij de informatiebijeenkomst waar de heer Van den Berg dat zei namens
2100 Tata Steel. Maar zou het toch niet goed zijn om die motie aan te nemen en het gewoon nog zwart op wit te hebben dat het inderdaad voor '29 dicht gaat?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Volgens mij staat er niet 'voor '29', is het 'voor eind '29'. Dat is altijd ook de toezegging geweest. En heb ik u de toezegging gedaan dat ik zo snel mogelijk bij u
2105 terugkom als het gaat over een actualisatie van ook de stappen die gezet moeten gaan worden, ook in de tijd. Als u er behoefte aan hebt, omdat uiteindelijk Tata nog eens een keer herschrijft wat ze al gezegd hebben, dan wil ik u die toezegging doen dat ik dat aan Tata ga vragen. Maar dan blijft nog steeds wat mij betreft die motie overbodig, omdat, ja, ik doe u de toezegging als het gaat over het tweede deel.

2110 De **VOORZITTER**: Dank. Daarmee is een einde aan de uitgebreide eerste termijn gekomen. Eigenlijk nagenoeg alle partijen zijn door hun spreektijd heen, in ieder geval het college ook. Er zijn nog één, twee, drie, vier partijen. Dat is de PvdA, mevrouw Jansen heeft nog vijftien seconden, mevrouw Schneemann van Volt nog 44 en de heer Van Tiggelen van de PVV nog 1
2115 minuut 43. Dat zijn de enigen die nog spreektijd hebben als er al een tweede termijn is. Ik moet u er wel op wijzen dat het college geen tijd meer heeft. Dus gaat uw gang.

Tweede termijn Provinciale Staten

2120 De heer **WAGELAAR** (PvdA): Voorzitter, nog even over die excuses, omdat we dat toch wel een heel gevoelig en belangrijk punt vinden. Los van wat we inhoudelijk van die excuses vinden, herkennen we het gevoel van de gedeputeerde dat je daarin een heel zorgvuldige afweging moet maken, omdat die excuses alleen wat waard zijn als ze echt doordacht, onderbouwd en oprecht zijn. Wij geloven dat je dat niet kan doen in een debat waar iedereen maar drie minuten
2125 spreektijd heeft en waar we een rapport van het RIVM van driehonderd pagina's doormidden moeten zagen. Dus we gaan straks tegen die motie stemmen, maar dat zegt verder niet iets over wat we inhoudelijk van die motie vinden, maar gewoon dat we dit niet het moment en de manier vinden om die oproep te doen. Dank u wel.

2130 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Jansen, u heeft nog vijftien seconden. Nee. Mevrouw Schneemann van Volt? U heeft nog 44 seconden volgens mij.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Even nog een korte verduidelijking op onze motie. We gaan er natuurlijk niet vanuit dat Tata nu moet sluiten en al helemaal niet volledig. Het is vooral als een
2135 soort helpende hand om te zorgen dat er wat onrust wordt weggenomen juist, omdat er in de media op social media wel continu wordt gepleit 'Tata moet dicht'. Dat is de verduidelijking van onze motie.

Een kort woord over de excuses. Wij sluiten ons vooral aan bij het idee dat je niet tijdens het
2140 gevecht al excuses kan aanbieden, terwijl je daarna de volgende klap uitdeelt.

De **VOORZITTER**: Meneer Van Tiggelen, heeft u nog behoefte? Nee. Dan kijk ik even in de zaal, want we gaan nu de beraadslagingen over dit punt afronden. Statenlid Kostić, u heeft een ordevoorstel?

2145 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik wil, omdat mijn vraag niet is beantwoord en ik had gezegd 'dan dien ik een motie in', dan wil ik alleen maar het dictum van die motie voorlezen.

De **VOORZITTER**: Wat is uw vraag nu?

2150 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Of ik de motie kan indienen, omdat ik de gedeputeerde had gevraagd of hij de toezegging wil doen om met Roger Cox in gesprek te gaan over die juridische mogelijkheden. Daar heb ik hem niet over gehoord. [...] Niet. Nou, oké, dan ga ik die motie indienen.

2155 De **VOORZITTER**: Dan mag u van mij nog een motie indienen, maar alleen het dictum voorlezen. Dus geen uitleg, alleen het dictum van de motie voorlezen.

2160 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. We dienen bij deze de motie in met het dictum: verzoeken GS om met Urgenda-advocaat Roger Cox en zijn team in gesprek te gaan over de juridische mogelijkheden die de provincie nog heeft om de uitstoot van Tata sneller te beperken en de gezondheid van burgers te beschermen, over de resultaten zo snel mogelijk aan PS te rapporteren, en gaan over tot de orde van de dag. We gaan hem zo-

Motie 127-2 oktober 2023

2165 **Vernieuwende juridische denkwijze voor gezondheid van omwonenden Tata Steel**

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Constaterende dat:

- 2170 • *Opnieuw een rapport vaststelt dat er ernstige gezondheidsrisico's bestaan voor het leven in de omgeving van Tata Steel. Definitief is nu vastgesteld dat de uitstoot van Tata Steel omwonenden, waaronder kwetsbare kinderen en ouderen, en werknemers ziek kan maken en hun kans op overlijden groter wordt;*
- 2175 • *De Onderzoeksraad voor Veiligheid concludeerde dat Tata Steel zelf doorgaans niet genoeg doet om de uitstoot tot een voor de gezondheid acceptabel niveau te verlagen en dat van lokale overheden en omgevingsdiensten een beter kennisniveau nodig is om een gelijkwaardige gesprekspartner van de industrie te zijn;*
- *GS stelt dat ze alle mogelijkheden willen benutten om de gezondheid van omwonenden van Tata sneller en beter te beschermen.*

Overwegende dat:

- 2180 • *De provincie zich nu laat adviseren door o.a. de advocaten van Pels Rijcken, maar zij geen mogelijkheden voor de provincie zien;*
- *Pels Rijcken advocaten van het Rijk zijn die de baanbrekende klimaatzaak van Urgenda tegen het Rijk hebben verloren, juist omdat ze niet in staat waren op creatiever de juridische ruimte te zoeken;*
- 2185 • *Roger Cox van Paulussen Advocaten hebben die klimaatzaak gewonnen en voor een wereldwijde doorbraak gezorgd, juist omdat ze in staat waren creatief de juridische rekrumte te vinden;*
- *Deze vernieuwende juridische dankwijze ook in de provincie kan zorgen voor een doorbraak in het Tata-dossier.*

2190 *Verzoeken Gedeputeerde Staten:*

- *Met Roger Cox en zijn team van Paulussen Advocaten in gesprek te gaan over de juridische mogelijkheden die de provincie nog heeft om de uitstoot van Tata sneller te beperken en de gezondheid van burgers te beschermen;*
- *Over de resultaten zo snel mogelijk aan PS te rapporteren*

2195 *En gaan over tot de orde van de dag.*

Ondertekening: Ines Kostić (Partij voor de Dieren).

De **VOORZITTER**: Oké, getekend dan.

2200

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja.

2205

De **VOORZITTER**: Dus dan maakt hij op dit moment nog geen onderdeel uit van de beraadslagingen. Dat gebeurt pas op het moment dat hij is ingediend, ondertekend. Hij hangt ergens tussen hier en de printer, neem ik aan. Dan ga ik nu toch echt afronden. Er kunnen nu geen nieuwe of aangepaste moties meer worden ingediend. Is er nog behoefte bij partijen om moties te wijzigen of in te trekken? Aan te houden? Ja, mevrouw Uiterwijk.

2210

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Bij de motie over de onderzoeken zouden we graag 'sinds de oprichting van Hoogovens' willen vervangen door 'vanaf 1970'.

De **VOORZITTER**: Wilt u het nummer van de motie even noemen?

2215

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Motie M121-2023. 1970.

De **VOORZITTER**: Kunt u nog één keer herhalen wat u precies gewijzigd wilt zien?

2220

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, zeker, voorzitter. We zouden graag bij de eerste bullet van het dictum, er staat nu 'sinds de oprichting van Hoogovens' en dat willen we veranderen in 'sinds 1970'.

De **VOORZITTER**: Dat betekent dat motie M121-2023 gewijzigd is en die blijft dus motie M121-2023.

2225

**Motie 121-2 oktober 2023 [gewijzigd]
Overzicht gezondheidsonderzoeken Tata Steel**

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Constaterende dat:

2230

- *Er onlangs via EenVandaag een onderzoeksrapport uit L975 bekend werd, waarin een verband werd gelegd tussen de Hoogovens en gezondheid;*
- *Dit rapport afsluit met een nabeschuiving, waarin wordt aangegeven dat het onderzoek wordt voortgezet.*

Overwegende dat:

2235

- *Tot op heden deze (eventuele) vervolgrapporten niet vindbaar zijn voor Provinciale Staten;*
- *Deze rapporten een goed beeld geven van de uitstoot van de Hoogovens sinds de jaren '70;*
- *Deze rapporten al in de jaren '70 een verband leggen tussen de Hoogovens en gezondheid.*

2240

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Provinciale Staten een overzicht te sturen van alle onderzoeksrapporten rond Hoogovens/Corus in relatie tot gezondheid en milieu die sinds 1970 in opdracht van de provincie zijn uitgevoerd;*
- *Daarbij toe te lichten wat GS steeds met de resultaten heeft gedaan;*
- *Dit overzicht uiterlijk in Q12024 aan Provinciale Staten te verstrekken.*

2245

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Kelly Uiterwijk (JA21), Ines Kostić (Partij voor de Dieren) en Michel Klein (ChristenUnie).

2250

De **VOORZITTER**: Anderen nog die iets willen wijzigen of intrekken? Zo niet, dan kan dat nu ook niet meer, want ik sluit de beraadslagingen op dit punt en zijn de beraadslagingen over de actualiteit afgerond.

2255

De discussie wordt gesloten.

3. Lijst geheimhouding PS.

2260

De **VOORZITTER**: Dan gaan we door met het volgende agendapunt. Agendapunt 3, dat is de Lijst geheimhouding. Er zijn bij de griffie geen opmerkingen binnengekomen. Verlangt iemand het woord daarover? Dan stel ik voor deze ter kennisgeving aan te nemen.

2265

De lijst geheimhouding PS is ter kennisgeving aangenomen.

4. Vaststelling notulen en besluitenlijst van de Statenvergaderingen van 10, 17 juli en 11 september 2023.

2270

De **VOORZITTER**: Agendapunt 4, dat zijn de notulen en de besluitenlijst van de vergadering van 10 juli, 17 juli en 11 september. Er zijn door de griffie tot op heden geen opmerkingen ontvangen. Verlangt iemand daar het woord over? Zo niet, dan zijn de notulen ongewijzigd vastgesteld.

2275

De notulen en besluitenlijst van de Statenvergaderingen van 10 en 17 juli en 11 september 2023 zijn ongewijzigd vastgesteld.

5. Vaststelling Strategische Statenagenda.

2280

De **VOORZITTER**: Dan hebben we de vaststelling van de Strategische agenda. Die is nog niet beschikbaar en die zal waarschijnlijk in januari weer komen. Dus tot dat moment zal er steeds een vooruitblik worden gegeven aan uw Staten wat er in het komende kwartaal staat te gebeuren. We proberen natuurlijk zo snel als mogelijk die agenda voor u op te stellen.

2285

6. Vaststelling lijst ingekomen stukken.

De **VOORZITTER**: Agendapunt 6, dat is de Lijst van ingekomen stukken. Er zijn ook bij de griffie geen opmerkingen binnengekomen. Is er iemand die het woord wil voeren over de ingekomen stukken? Nee? Zo niet, dan kunnen we die conform het Presidium afdoen.

2290

De Lijst ingekomen stukken is conform het voorstel van het Presidium afgedaan.

7. Vaststelling voortgangslijst van moties.

2295

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar de voortgangslijst van de moties. Er zijn ook geen opmerkingen bij de griffie binnengekomen. Verlangt iemand daarover het woord? Dan stel ik voor deze lijst vast te stellen.

2300

De Voortgangslijst van moties is ongewijzigd vastgesteld.

8. Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.

8.a Aanwijzing E.A.S. Rommel als lid van Algemeen Bestuur recreatieschappen en Plassenschap Loosdrecht (VD-51).

8.b Vergaderschema Provinciale Staten en Statencommissies 2024 (VD-50).

2305

8.c Plassenschap Loosdrecht e.o. ontwerpjaarrekening 2022 en ontwerpbegroting 2024 (VD-48).

2310

De **VOORZITTER**: Dan komen we bij de hamerstukken. Het Presidium adviseert in te stemmen met de hierna te noemen stukken, voordrachten, en deze als hamerstuk te behandelen. Dat is 8.a, dat is het aanwijzen van gedeputeerde Rommel als lid van het Algemeen Bestuur recreatieschappen en Plassenschap Loosdrecht. Dat is voordracht 51. 8.b, dat is het vergaderschema Provinciale Staten en Statencommissies 2024, voordracht 50. En 8.c, dat is het Plassenschap Loosdrecht ontwerpjaarrekening 2022 en de ontwerpbegroting 2024, voordracht 48. Verlangt iemand hoofdelijke stemming of een stemverklaring? Aantekening? Zo niet, dan zijn de besluiten behorende bij punten 8.a tot en met c aangenomen. Dank.

2315

Ondertussen heb ik ook een getekende motie van de Partij voor de Dieren ontvangen met als titel Vernieuwde juridische denkwijze voor gezondheid van omwonenden Tata Steel, en die maakt daarmee onderdeel uit van de beraadslagingen.

2320

Het is 15.45 uur. Heeft u behoefte aan een korte pauze of zegt u van, wij kunnen doorgaan? Zullen wij even tien minuten schorsen? En dan gaan we daarna verder.

Schorsing 15.43 tot 15.59 uur.

2325

9. Tweede begrotingswijziging 2023 (VD-47).

2330

De **VOORZITTER**: Ik heropen de vergadering. Aan de orde is agendapunt 9, de Tweede begrotingswijziging 2023, voordracht 47. In de provinciale begroting wijzen Provinciale Staten, u dus, aan voor welke doelen de provincie haar beschikbare middelen inzet. Deze begrotingswijziging omvat een bijstelling van de begroting van 2023. Hij is aan de orde geweest in de commissies van 11 en 18 september.

2335

Een aantal sprekers hebben zich aangebelld. Dat is mevrouw Uiterwijk van JA21, de heer Stulemeijer van 50PLUS, de heer Heijnen van het CDA, de heer Dekker van Forum voor Democratie, de heer Mülder van D66 en mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren. Klopt dat? Nog iemand gemist? Nee. Dan geef ik in eerste termijn het woord aan mevrouw Uiterwijk van JA21.

2340

Eerste termijn Provinciale Staten

2345

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, de tweede begrotingswijziging zag er eigenlijk heel degelijk uit en het is ook een beleidsarm stuk. Dus daar hebben we eigenlijk weinig opmerkingen over. Wel hebben we nog een vraag openstaan over de aanschaf van ICT-middelen. Daar is het in de commissie ook even over gegaan. D66 heeft er destijds ook vragen over gesteld. In totaal hebben we voor 850.000 euro opgenomen in de tweede begrotingswijziging voor de ICT-middelen. De beantwoording van de vraag gaat alleen over waarom we dat niet activeren. Dat is omdat het per stuk niet boven de vijf ton kost, maar in z'n geheel wel. Maar wat wij nog steeds niet zo goed snappen, is waarom deze kostenpost niet gewoon in de reguliere begroting stond. U heeft aangegeven dat dat komt omdat er versneld is afgeschreven. Dus als eerste willen we weten waarom er versneld is afgeschreven. En de tweede vraag die we daarbij hebben, is dat er ook bij staat dat het gaat om de iPads van Statenleden. Maar dat is toch gewoon iets waarvan je weet dat het elke vier jaar terugkeert? Dus die zou je dan toch gewoon in de begroting hebben moeten opnemen? Dus daar hebben wij wel wat vragen over hoe dat financieel gegaan is.

2350

2355

Verder zijn er natuurlijk ook punten in deze tweede begrotingswijziging die voortvloeien uit, ja, beleid wat al eerder is vastgelegd, waar we gewoon niet zo blij mee zijn. Allereerst is dat het feit dat de rentelasten nu al tot een vijf ton nadeel leiden. Dat heeft er natuurlijk alles mee te maken dat we in het verleden te veel geld hebben uitgegeven, waardoor we nou vreemd vermogen moeten aantrekken wat gewoon echt wel een kostenpost voor de begroting is. De gedeputeerde heeft al toegezegd om daarvoor met een oplossing te komen, met een werkwijze. Dus die zien we graag tegemoet, maar voor nu vinden we dat wel een punt van zorg.

2360

2365

En het tweede punt is natuurlijk dat deze tweede begrotingswijziging gewoon niet sluitend is en dat het wordt afgedekt met het jaarresultaat van 2022. Wij vinden dat eigenlijk geen nette manier van een tekort afdekken, want je hebt een keertje een voordeeltje. Dat zou je ook in iets kunnen steken voor de toekomst van de provincie, bijvoorbeeld ons wegenonderhoud. En nu zijn we het eigenlijk alweer kwijt aan tegenvallers over dit jaar.

2370

Maar goed, deze twee punten vloeien eigenlijk voort uit de kaderbrief en ander al staand beleid. Dus wij zullen instemmen met de tweede begrotingswijziging, maar wel met deze kanttekeningen gemaakt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Stulemeijer van 50PLUS.

- 2375 De heer **STULEMEIJER** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Ik zal het heel kort houden. De fractie van 50PLUS gaat akkoord met de tweede begrotingswijziging en het positief resultaat van 10,1 miljoen. Wij begrijpen dat er 23,1 miljoen uit de algemene reserve komt en dat dit aanvaardbaar geacht wordt, omdat de voorliggende wijzigingen veroorzaakt worden door incidentele mutaties. Dus wij gaan akkoord. Dank u wel.
- 2380 De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Heijnen van het CDA. [...] De heer Dekker van Forum voor Democratie.
- 2385 De heer **DEKKER** (FvD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb eigenlijk weinig toe te voegen aan de woorden van mevrouw Uiterwijk. Ik vind de begroting aan kwaliteit inboeten, in de zin dat we toch met administratieve verschuivingen, met het overbrengen van zaken uit de reserves, tot een sluitende begroting komen, maar we hollen wel de begroting in essentie uit op lange termijn. Dus ik vind het een zorgwekkend ontwikkeling. Ik zou voor de begroting voor het volgende jaar- Wij gaan hiermee akkoord overigens. Maar voor de volgende begrotingsexercities zou ik toch willen aandringen op dan wel horizonbepalingen voor maatregelen, waardoor zaken op zeker moment vanzelf aflopen, dan wel trendmatig begroten met het een één procent per jaar naar beneden of wat voor maatregelen dan ook, om te zorgen dat we dit weer structureel onder controle krijgen. Dank u wel.
- 2395 De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Mülder van D66.
- 2400 De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel, voorzitter, voor het woord. Ik was eigenlijk niet voornemens eigenlijk het woord te pakken in dit agendapunt, want normaal gesproken is dit vaak een hamerstuk. Beleidsarm. Dus goh, waar hebben we het over. Maar omdat de Partij voor de Dieren een amendement heeft, kunnen we dit punt ook eventjes gebruiken om te reflecteren op hoe dit is behandeld in de commissievergadering. Mevrouw Uiterwijk heeft er net al even op gehint.
- 2405 Bij de commissie Bestuur heb ik twee vragen gesteld en beide werden niet naar behoren beantwoord. Er werd allereerst een beetje verwezen van goh, ja, maar bestuur. Eentje had meer te maken met ruimte en de ander was ICT of inkoop. Toch denk ik, ondanks dat dit een beleidsarm stuk is, dat we het hier hebben over een stuk waar we ook de controle op moeten hebben en dat we dat graag blijven doen. Het waren twee vrij korte vragen, waar uiteindelijk overeengestemd was dat we dat schriftelijk gingen afdoen. Dat zorgde er eigenlijk wel voor- want deze week kreeg ik deze antwoorden terug; althans, er stonden stukken tekst onder mijn vragen
- 2410 die ik niet helemaal kon plaatsen bij welke vraag ik had gesteld - dat we eigenlijk hier nu alsnog - en ik ga maar op eentje in - de vragen willen stellen die toen niet zijn beantwoord.
- 2415 Want een vrij makkelijke vraag. 8,5 ton stond op de begrotingswijziging, die extra zou zijn uitgegeven aan ICT-systemen. In de begroting staat alleen "Aanschaf ICT-middelen: in 2023 wordt een groot aantal beeldschermen van de werkplekken in kantoor Houtplein vervangen. Tevens krijgen de Statenleden een nieuwe iPad en wordt een deel van de smartphones en laptops van werknemers vervangen." Nou, oké, fair enough. Daar kan ik inkomen. Het maakt mij niet zo heel veel uit waar dit over gaat, dit geld, want al was het zo dat we eigenlijk vijf gouden muizen voor GS hebben aangeschaft, als daar een reden, een goede reden, voor was, dan wil ik dat graag horen. Dus dat was ook mijn vraag. En ik merk dat er dan in de beantwoording - één in de vergadering en in de beantwoording schriftelijk - eigenlijk niet echt op wordt ingegaan. Er worden wat dingen genoemd over activatie. Terwijl ik denk, ja, ik wil eigenlijk wel heel graag weten van, ja- Want ik heb bijvoorbeeld nog een oude iPad. Daar moest ik echt moeite voor doen om die oude iPad te houden, want blijkbaar was het de regel: binnen vier jaar komen er nieuwe iPads. Dan kon je dat dus inplannen, wat mevrouw Uiterwijk ook al zei. Ik hoop, want dit is nog een beleidsarm stuk, dat we bij bijvoorbeeld de begroting en verdere begrotingswijzigingen dit toch anders kunnen behandelen en wel duidelijker ook die controlevragen, die wij af en toe hebben, goed kunnen worden beantwoord. Dank u wel.
- 2425
- 2430 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Haas, Partij voor de Dieren.
- Mevrouw **HAAS** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. Miljoenen euro's voor veenweideprojecten en terugdringen van broeikasuitstoot zijn doorgeschoven naar volgend jaar. GS neemt ruim de tijd in plaats van leiderschap te tonen. De provincie heeft zelf ook bevoegdheid en

2435 verantwoordelijkheid om duidelijkheid te bieden aan de agrarische ondernemers en
 vervolgstappen te zetten op deze gebieden. Er is geen tijd meer om de klimaat- en natuurgroei
 op te lossen met koffiedrinken en mooie toespraakjes. Tijd van rekken is voorbij. Tijd voor actie.
 Tijd om te doen wat nodig is. Een vraag aan GS dus: wanneer gaat GS zelf komen met
 2440 duidelijkheid naar de agrarische ondernemers en harde deadlines voor de gebieden om deze
 groen, gezond en diervriendelijker te maken? Beseft GS wel hoe urgent het is?

En dan, voorzitter, we zullen de tweede begrotingswijziging steunen, maar doen daarbij ook
 graag een voorzetje, een motie, voor een diervriendelijke provincie. De Partij voor de Dieren is
 uiteraard blij met de aandacht in het coalitieakkoord voor preventie bij de gewasbescherming.
 2445 Diervriendelijke en niet-dodelijke middelen gaan altijd voor het doden van dieren. Een prachtig
 uitgangspunt dat niet alleen gewassen redt, maar ook levens van duizenden van onze niet-
 menselijke inwoners. Dit jaar lijkt daarvoor een verloren jaar te zijn geweest vanwege de
 onderhandelingen. En er is nog geen inzet geweest op het voorkomen van dierenleed. Daarom
 vragen we hier specifiek nog in deze laatste maanden aandacht voor om het doden van dieren zo
 2450 snel mogelijk tot een minimum te beperken in onze provincie. We zien zeker ruimte voor
 preventie en maatregelen. Telkens weer is gebleken dat de OD in het verlenen van ontheffingen
 voorbijgaat aan of mogelijk zelfs geen kennis heeft van methoden die niet dodelijk zijn. Dit blijkt
 onder andere uit meerdere schriftelijke vragen die afgelopen jaren zijn gesteld over afschot van
 dieren in de provincie. Bijvoorbeeld bij de kauwtjes in Hilversum, de konijnen op Texel of talrijke
 2455 keren dat zwanen de kogel kregen, omdat ze op een weiland zaten en het bordje “verboden te
 betreden” niet konden lezen. Ook de actieve vraag aan dierenwelzijnsorganisaties om
 preventiemaatregelen is duidelijk nog niet gesteld. Naast de beperkte kennis en capaciteit van de
 OD is een tweede overweging dat allerlei innovatieve maatregelen in ontwikkeling zijn. En het is
 goed dat we er kennis van nemen in onze maatschappelijke taak van natuurbeschermer. Juist
 2460 voor de taken van de provincie is het belangrijk dat de provincie zelf investeert in versterking van
 de inzet op de niet-dodelijke middelen. Hierbij willen we zeker niet voorbijgaan aan de ervaren
 overlast. En daarom vragen we om gedegen onderzoek naar de inzet van preventiemiddelen van
 één of twee diersoorten waarvoor vaak ontheffing wordt gegeven, ook ondanks de notering op de
 rode lijst, zoals de konijnen. Alleen zo kun je een gedragen en gedegen actieplan dieren
 2465 opstellen. Daarom de motie Financiering preventieve maatregelen flora en fauna, met dank aan
 het ambtelijk meedenken over de dekking, met als dictum: Provinciale staten van Noord-Holland
 roepen Gedeputeerde Staten op twintigduizend euro beschikbaar te stellen op de begroting 2023
 ten behoeve van onderzoek naar de toepassing van niet-dodelijke en preventieve maatregelen als
 onderdeel van de mogelijkheden voor faunabeheer en daartoe dekking te vinden in de begroting
 2470 bij het programma Groen. Hierover PS te informeren voor het einde van het jaar. Einde dictum.

Ik laat het graag een GS over hoe dit bedrag efficiënt te besteden op korte termijn, maar ik vraag
 wel in de keuze prioriteit te geven aan diersoorten die op de rode lijst staan.

2475 **Motie 128-2 oktober 2023**
Financiering preventieve maatregelen flora en fauna

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Constaterende dat:

- 2480
- *In het Coalitieakkoord 2023-2027 Verbindend vooruit! is opgenomen dat wordt ingezet op preventieve maatregelen en diervriendelijke bestrijding bij gewas- en natuurbescherming;*
 - *In 2023 nog geen budget beschikbaar is gesteld voor dit initiatief;*
 - *In het coalitieakkoord staat dat dierenwelzijn belangrijk is en dat de coalitie aandacht houdt voor dierenwelzijn als belangrijke waarde in handelen en beleid.*

2485 *Overwegende dat:*

- *Nog steeds ontheffingen worden gegeven voor het afschieten van dieren als zwanen, kauwtjes en konijnen ten behoeve van gewasbescherming of het voorkomen van andere schade door dieren;*
 - *Er kennelijk nog weinig bekend is bij vergunning gevende instanties over preventie en toepassing van niet-dodelijke maatregelen om overlast door (wilde) dieren in het leefgebied van mensen te verkleinen en de middelen die 812 ter beschikking heeft niet toereikend zijn om in te zetten op dit onderzoek;*
- 2490

- *Er nog weinig met dierenwelzijnsorganisaties wordt samengewerkt om preventieve en diervriendelijke maatregelen te treffen in dit kader;*
- *Faunaschadevergoedingen blijven oplopen en huidige methoden van faunabeheer, waarbij geen stimulans op de inzet van preventie geldt, geen tot weinig resultaat opleveren.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *20.000 euro beschikbaar te stellen op de begroting 2023 ten behoeve van onderzoek naar de toepassing van niet-dodelijke en preventieve maatregelen als onderdeel van de mogelijkheden van faunabeheer en daartoe dekking te vinden in de begroting bij programma groen;*
- *Hierover PS te informeren voor het einde van dit jaar.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ilona Haas (Partij voor de Dieren).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De motie is ondertekend en maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Even kijken, dit is denk ik uw bijlage? Het zit aan elkaar vastgeplakt. Dank u wel.

Dat was de eerste termijn vanuit PS. Dan gaan we naar de eerste termijn en geef ik het woord aan gedeputeerde Rommel namens het College.

U heeft geen vragen?

Dan alleen een reactie op de motie, denk ik, die ingediend is.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, ik denk, ik heb in ieder geval twee vragen, inclusief de motie waarop ik antwoord zou willen geven. JA21 en D66 geven terecht aan dat de beantwoording op de vraag over de 850.000 euro extra kosten aan ICT wat te wensen over laat. Daar was ik het ook wel mee eens. Dus ik ben er nog even achteraangegaan. En ik denk dat-

Tenminste, ik vond, de volgende uitleg gaf mij in elk geval wel duidelijkheid. Onze laptops worden afgeschreven in een periode van vijf jaar, onze smartphones worden afgeschreven in een periode van drie jaar. Dit jaar zijn we begonnen met de inrichting van nieuwe digitale werkplekken en daarvoor was in een aantal gevallen vervanging van laptops nodig. Een deel van die vervanging zouden we volgend jaar plannen, maar de apparatuur bleek minder te voldoen dan verwacht. Daarom hebben we besloten om de laatste twintig procent van de vervanging in de komende maanden te doen en niet volgend jaar. Excuses dat we niet direct dit antwoord konden geven.

Dan met betrekking tot de vraag van Partij voor de Dieren.

De heer **KLEIN** (CU): Dank u wel. Het was geen antwoord op mijn vraag. Dus dat laat ik eventjes. Maar ik ben wel wat verrast door het feit dat smartphones in drie jaar worden afgeschreven. Inmiddels geeft bijvoorbeeld Samsung al vijf jaar garantie, vijf jaar updates. Apple doet het volgens mij ook al een hele tijd. Fairphone geeft inmiddels acht jaar. Zouden we niet naar een langere afschrijvingstermijn kunnen gaan? En zo ja, wat is daarvoor nodig?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, ik vind eigenlijk dat de heer Klein wel een punt heeft, dat we wel eens zouden kunnen onderzoeken of daar niet een langere termijn voor gehanteerd kan worden. Dat kan ik natuurlijk niet hier zomaar staande de vergadering doen, maar ik begrijp wel de reden van uw vraag. Dus ik weet even niet hoe ik dat dan zeg. Volgens mij moet ik dan zeggen: ik kom daarop terug.

De heer **KLEIN** (CU): Dat lijkt mij een heel fijn antwoord.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel. Ik denk dat dit trouwens ook wel terugkomt in een van de moties bij het volgende agendapunt, maar waar ik nog heel even op in wil gaan. U zei "excuus dat dat niet in eerste instantie bij u terugkwam". Nou, ik moet even zeggen: het kwam ook in

- 2555 tweede instantie niet bij mij terecht. De antwoorden op die vragen zijn volgens mij toen ook al langs u heen gegaan en toen had u misschien moeten zeggen: hé, misschien is dit nog niet voldoende, ga nog even terug. En ik wou nog even extra benadrukken dat bijvoorbeeld die schriftelijke vragen bij de commissie, dus die schriftelijke beantwoording bij de commissie, was niet opgenomen nu bij het agendapunt, terwijl dat wel misschien interessant is om ook die schriftelijke beantwoording- Want die zit niet bij de notulen, om die toch mee te leveren bij de volgende keer als we dit agendapunt behandelen. Dank u wel.
- 2560 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dat was volgens mij geen vraag. Mevrouw Uiterwijk.
- 2565 Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, wij hadden ook de vraag gesteld hoe het kan dat de middelen voor de Statenleden niet al waren opgenomen in de begroting. Ik wil u bedanken voor uw antwoord op de vraag over het eerder afschrijven van de laptops. Maar in die 850.000 euro zit volgens de tweede begrotingswijziging ook de middelen van de Statenleden in en die waren toch van tevoren ingepland?
- 2570 Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, ik moet dit antwoord een beetje schuldig blijven. Dus het wordt een beetje speculeren. Kijk, er zijn natuurlijk dit jaar heel veel nieuwe Statenleden aangesteld. En ik kan me best voorstellen dat onze organisatie de hoop had dat alle vorige Statenleden door zouden gaan en dat er daarom wat bijstelling is geweest. Maar het exacte antwoord hierop weet ik niet.
- 2575 Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, volgens mij krijgen alle Statenleden in de nieuwe periode een nieuwe iPad aangeboden. Maar ja, ik zou het wel fijn vinden als we daar wel wat zorgvuldiger mee omgaan, want het zijn gewoon kosten die je van tevoren kan inboeken. En dat is in dit geval toch een beetje jammer van de begrotingswijziging.
- 2580 Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ik hoorde hier geen vraag en ik begrijp de opmerking.
- 2585 De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, het nadeel als je dan in zo'n onderwerp gaat wroeten, wat je dan eigenlijk tegenkomt. Dus in dat kader ook maar even een vervolgvraag. In de antwoorden, schriftelijk, stond dat die investeringen onder de vijfduizend euro niet geactiveerd worden. Nou, dat is logisch. Sorry, vijfhonderdduizend euro. Maar je hoopt natuurlijk niet zo'n iPad en zo'n scherm een voor een. Er zal geen medewerker Mediamarkt zijn die iedere dag een nieuwe iPad koopt. Dus is de totaalinvestering dan niet eigenlijk hoger dan die vijfhonderdduizend euro? En zou je hem wel moeten activeren. Dit is misschien eigenlijk een vraag voor gedeputeerde Rommel, realiseer ik me. Of voor de verantwoordelijke voor inkoop. Dus de commissaris misschien. Nou ja, wie hem wil beantwoorden, alstublieft.
- 2590 Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, ik geef de vraag graag door aan de verantwoordelijke voor inkoop.
- 2595 De **VOORZITTER**: Nee, maar ik stel voor dat – en ik kijk ook even naar de organisatie – dat ik voor de beantwoording van deze vraag hoe wij omgaan met de aanschaf van onze middelen, de afschrijving of niet afschrijven – want sommige middelen worden aangeschaft en worden niet altijd afgeschreven – en het heeft ook met beveiliging te maken en beveiligingsmogelijkheden in het kader van apparatuur waar dat niet allemaal kon. Dat heeft ook te maken met de oude iPads en de nieuwe iPads. Dat heeft ook met software te maken. Zoals u gezien zult hebben, zitten er bij de nieuwere iPads ook nieuwe beveiligingsmodules op zodat het veiliger is. Maar uw boodschap is helder. Ik denk dat we wat dat betreft daar dan even schriftelijk op terugkomen en nog even goed naar de vragen kijken. Zullen we het zo oplossen, meneer Beemsterboer? Dank u wel.
- 2600
- 2605 Dan had u volgens mij alles beantwoord.
- 2610 Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, ik zou nog even in willen gaan op de vraag van de Partij voor de Dieren en de motie die daarbij is ingediend met betrekking tot de twintigduizend euro voor onderzoek naar toepassing van niet-dodelijke en preventieve maatregelen voor het faunabeheer. In de commissiebehandeling heb ik ook aangegeven dat we bezig zijn op dit

moment met het faunabeheerplan. In dat faunabeheerplan zijn we verplicht om alle minst ingrijpende maatregelen direct ook onderdeel te laten maken van het beheerplan. Daarbij moeten we dus ook al deze maatregelen meenemen. Dat zullen we logischerwijs ook doen. Daarnaast doet BIJ12 voor alle provincies onderzoek naar nieuwe mogelijkheden om diervriendelijk beheer te doen of – hoe moet je dat zeggen – zo min mogelijk ingrijpend faunabeheer te organiseren. Dus dat zou betekenen, als uw Staten deze middelen beschikbaar stelt, dat die middelen ter beschikking komen van aanvullend onderzoek van BIJ12 naar dat soort middelen. Dat is in onze ogen overbodig, omdat ze dat onderzoek al doen. Maar mochten uw Staten toch daartoe beslissen, dan helpen we direct ook de andere elf provincies een beetje hiermee. Dank u wel.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Wanneer denkt u dat BIJ12 met dat soort onderzoeken gaat komen? Terwijl wij al zo snel mogelijk een faunabeheerplan nodig hebben en we daar natuurlijk ook gewoon heel graag direct kennis, die van toepassing is op de dieren die in Noord-Holland leven, willen invoeren in dat nieuwe faunabeheerplan. Hoe snel denkt u dat dan te kunnen realiseren?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dank u wel. De vraag die u stelde ging over ganzenbeheer. Ook de verwijzingen naar het coalitieakkoord gingen over de tekst over ganzenbeheer. En het faunabeheerplan, waar we nu mee bezig zijn, dat gaat ook over het beheer van ganzen. Dat is ook het grootste deel van het beheer in Noord-Holland. Dat faunabeheerplan, dat leveren we in 2024 op. Dus daar zijn we nu mee bezig en dat vraagt ook nog best wel wat voorbereiding. BIJ12 doet, naar ik begrijp, eigenlijk continu onderzoek naar: zijn er andere mogelijkheden die verwerkt kunnen worden in faunabeheerplannen van alle provincies?

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Ik vraag me dan toch af of u goed de motie heeft bekeken, want mijn motie gaat over dieren die op de rode lijst staan, vooral konijnen, zwanen, alle andere dieren die ook in Noord-Holland bedreigd worden door allerlei plannen die niets met preventie te maken hebben. Dus ik wil u toch wel vragen om nog een keer naar de motie te kijken en te overwegen om preventiemaatregelen voor alle dieren in Noord-Holland, niet alleen voor ganzen, mogelijk te maken.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dank u wel. Dan is er toch wat verwarring over de tekst. U verwijst naar een tekst in het coalitieakkoord die is opgenomen bij de tekst over het beheer van ganzen. Een deel van die tekst citeert u daarbij. Ik hoorde natuurlijk in uw inleiding dat u ook andere dieren aanhaalt. Het is ook helemaal niet raar om die twintigduizend euro, als dat dan aan BIJ12 ter beschikking gesteld zou worden om daar ook ander onderzoek naar andere beheersmaatregelen vanuit te financieren. Maar zo had ik uw motie inderdaad in eerste instantie niet gelezen. Maar los daarvan blijf ik bij het advies dat het eigenlijk overbodig is, omdat in algemene zin onderzoek wordt gedaan door BIJ12 en dat niet direct aanleiding is om daar aanvullend onderzoek te financieren vanuit Noord-Holland.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Nog één vraag dan. Mag ik daaruit concluderen dat de coalitie alleen preventiemaatregelen voor ganzen wil gaan inzetten en niet voor andere dieren? Omdat dat zo in het coalitieakkoord staat.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, nee, zeker niet, maar de specifieke tekst die u citeert ging daar wel over. In algemene zin gaan we natuurlijk ook preventiemaatregelen inzetten voor andere dieren.

De **VOORZITTER**: Dat was de bijdrage van het college in eerste termijn. Een klein stukje nog voor gedeputeerde Rommel.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Over de afschrijvingen en over de iPads wil ik even aangeven dat ik daar schriftelijk op terug zal komen. Dat proberen we voor de commissievergadering Bestuur waar de begroting in wordt behandeld, te doen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Tweede termijn. Wie? Iemand die in tweede termijn nog iets wil toevoegen? Zo niet. Ja, mevrouw Haas, gaat uw gang.

Tweede termijn Provinciale Staten

2670 Mevrouw **HAAS** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. Ik wil toch even ingaan op mijn motie van de Partij voor de Dieren voor de preventieve maatregelen, omdat het wel degelijk als aanvulling op het onderzoek van BIJ12 dient. In Noord-Holland hebben we te maken met specifieke landschappen, specifieke diersoorten, specifieke wijzen van omgaan met die dieren en oplossingen daarvoor te zoeken. Ik denk dat het zo snel mogelijk nodig is om daar helderheid over te krijgen. Vandaar
2675 deze motie en die laten we staan.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Tijdens uw toelichting zegt u dat wij hier andere diersoorten, afwijkend, hebben. Ik ben erg nieuwsgierig wat u daarmee bedoelt.

2680 Mevrouw **HAAS** (PvdD): Het gaat over de omgang met specifieke diersoorten die wij hier Noord-Holland hebben, terwijl BIJ12 zich richt op alle provincies en een algemeen onderzoek uitvoert. En dan gaat het bij ons specifiek over konijnen, zwanen, ganzen en dat soort dieren.

2685 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Sorry, ik snap hem nog niet, neem me niet kwalijk. Maar wat is er dan zo bijzonder hier in Noord-Holland ten opzichte van die andere provincies?

2690 Mevrouw **HAAS** (PvdD): Wij hebben hier te maken met extra overlast, bijvoorbeeld door zwanen, omdat we heel veel weilanden hebben en veenweidegebieden, terwijl juist BIJ12 zich richt op algemene soorten. Dus wij vragen toch echt wel specifieke aandacht voor de Noord-Hollandse situatie en de Noord-Hollandse vraag, waarbij onze OMDAT, die iedere keer ontheffing verleend voor diersoorten waar zij geen preventieve maatregelen voor kennen, om daar specifiek het onderzoek op te richten.

2695 Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Dan heb ik misschien goed nieuws voor u, want die zwanen zorgen ook voor heel veel overlast in Gelderland en in Drenthe en in Groningen, Friesland, Brabant en alle andere provincies. En de ganzenoverlast, dat gebied wordt ook steeds groter, groter, groter.

2700 Mevrouw **HAAS** (PvdD): BIJ12 richt zich op algemene soorten, op algemene preventiematige regelen voor alle diersoorten bij elkaar, terwijl het voor ons specifiek van belang is dat we ons richten op de rode lijstsoorten in eerste instantie, omdat daar iedere keer ontheffing voor wordt verleend.

2705 De **VOORZITTER**: Dat was uw bijdrage? Dank u wel. Dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslagingen over dit agendapunt. Als ik hem zo afrond, kunnen er geen aangepaste of nieuwe moties en amendementen meer worden ingediend. Nog iemand? Er is één motie ingediend door de Partij voor de Dieren. Nee? Dan sluit ik hiermee de beraadslagingen over dit agendapunt. Straks aan het eind van de vergadering zullen we overgaan tot stemming.

2710 *De discussie wordt gesloten.*

2715 De **VOORZITTER**: Dan zijn we bij agendapunt 10. Zoals ik vanochtend in het Presidium heb aangekondigd, zal ik heel even de vergadering verlaten om de pers te woord te gaan staan. Maar ik heb de vicevoorzitter bereid gevonden, de heer Hollebeek, om het voorzitterschap op dit agendapunt even over te nemen en dan kom ik straks weer bij u terug. Ik schors nu voor één minuut. Dus blijft u allen zitten. Vijf minuten? De heer Hollebeek wil zich even voorbereiden. Dat begrijp ik. Dan schors ik even voor vijf minuten.

Schorsing 16.27 tot 16.33 uur.

2720 *Voorzitter: Statenlid Hollebeek*

10. Eindrapport Circulaire Economie Noord-Holland Randstedelijke Rekenkamer (VD-49).

2725 De **VOORZITTER**: Dan heropen ik hierbij de vergadering en aan de orde is nu het volgende punt, voordracht 49 inzake het Eindrapport Circulaire Economie Noord-Holland van de Randstedelijke Rekenkamer. De Randstedelijke Rekenkamer heeft onderzocht hoe de provincie Noord-Holland bijdraagt aan de transitie naar een circulaire economie. De voordracht en het rapport zijn aan de orde geweest in de commissievergadering Bestuur van 18 september jongstleden.

- 2730 De sprekers die zich volgens mijn lijstje voor dit punt hebben aangemeld, zijn de heer Klein, Statenlid Gielen, Statenlid Jorna, de heer Heijnen, de heer Stulemeijer, mevrouw Bezaan, mevrouw Uiterwijk, de heer Dekker, mevrouw Berkvens, Statenlid De Weert en de heer Valk. Is er nog iemand die daarbij- De heer Valk niet? Die kan ik van mijn lijstje halen? Een andere woordvoerder van BBB? Geen andere woordvoerder voor BBB. Goed. Oké, u staat op het lijstje. U kunt eventueel
2735 een interruptie doen. Oké, goed, heel goed. Dan geef ik in eerste termijn nu als eerste het woord aan de heer Klein van de ChristenUnie.

Eerste termijn Provinciale Staten

- 2740 De heer **KLEIN** (CU): Dank u wel, meneer de voorzitter. Collega's, het is goed dat wij in deze Statenzaal kunnen spreken over het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer over circulaire economie. We danken de Rekenkamer hartelijk voor dit inzicht gevende onderzoek.

- Het is een belangrijk onderwerp, want we leven als mensheid boven onze stand. We putten de aarde uit. Earth Overshoot Day, de dag waarop we alle grondstoffen hebben gebruikt die de aarde
2745 in een jaar geeft, valt al jaren rond begin augustus. Dat betekent dat we vanaf dat moment meer verbruiken dan waar we eerlijk aanspraak op kunnen maken. Bij de ChristenUnie geloven we dat de aarde niet van ons is, maar dat we die in bruikleen hebben en dat we een verantwoordelijkheid hebben om die niet uit te putten, maar zorgvuldig te beheren. Onze samenleving zal daarom moeten veranderen van een lineair systeem, waarin we grondstoffen gebruiken en vervolgens
2750 afdanken, naar een circulair systeem, waarin we grondstoffen terugwinnen en niet meer uit de aarde halen dan wat zij ieder jaar geeft. De Rekenkamer geeft aan dat er, ondanks de beleidsinzet van de provinciale overheden, nog geen versnelling van de circulaire transitie zichtbaar is. Er is meer nodig en provincies kunnen meer doen om de transitie te versnellen en te ondersteunen, aldus de Rekenkamer. De ChristenUnie denkt dat het belangrijk is dat de circulaire
2755 economie niet een apart beleidsthema is, maar wordt geïntegreerd in alle beleidsdomeinen. En de provincie zet daar al goede stappen in, bijvoorbeeld door het centraal te stellen bij de aanleg van infrastructuur. Maar wat de ChristenUnie betreft, moeten we geen onderscheid meer maken tussen de circulaire economie en gewone economie, maar al het economisch beleid richten op circulariteit. Onze eerste vraag aan GS is daarom: bent u bereid om de Uitvoeringsagenda
2760 Economie en de Actieagenda Circulaire Economie samen te voegen?

- Een andere belangrijke suggestie die de Rekenkamer geeft, is om de afbouw van de lineaire economie onderdeel te maken van het economisch beleid. En deze suggestie heeft het niet
2765 geschikt tot een officiële aanbeveling, maar wij zouden wel willen dat dit gebeurt. En daarom dienen wij samen met de Partij voor de Dieren en D66 een motie in waarin we daarin een oproep doen. Het dictum daarvan luidt: wij dragen GS op de afbouw van de lineaire economie expliciet onderdeel te maken van het geactualiseerde economisch beleid. En dan 'economisch beleid' nog met het woord 'circulair' tussen haakjes daarvoor. En voorafgaand inzichtelijk te maken welke middelen de provincie zou kunnen inzetten en wat aanvullend nodig is van andere partijen.
2770

Motie 129-2 oktober 2023

Afbouw lineaire economie onderdeel economisch beleid

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

- 2775 *Consterende dat:*
- *Het belang van de circulaire economie in het coalitieakkoord Verbindend Vooruit onderschreven wordt;*
 - *De Randstedelijke Rekenkamer constateert dat geen versnelling is gezien in de transitie naar een circulaire economie;*
 - 2780 • *In de provinciale Actieagenda 2021-2025 staat geschreven "aan de ene kant wordt de circulaire economie opgebouwd, aan de andere kant moet de lineaire economie worden afgebouwd";*
 - *De Rekenkamer eveneens constateert dat afbouw geen expliciet onderdeel is van het circulaire economie-beleid (pagina 60);;*
 - 2785 *Overwegende dat:*
 - *De provincie streeft naar een volledig circulaire economie in 2050;*

- *De transitie een samenspel is van bedrijven, overheden, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen; en de provincie dus geen volledige sturing heeft, maar wel een belangrijke schakel is en eigen mogelijkheden heeft;*
- *GS werkt aan de actualisatie van de uitvoeringsagenda economie.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *De afbouw van de lineaire economie expliciet onderdeel te maken van het geactualiseerde (circulair) economisch beleid;*
- *Vooraf inzichtelijk te maken welke middelen de provincie zou kunnen inzetten en wat aanvullend nodig is van andere partijen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Michel Klein (ChristenUnie), Ellinoor Jorna (Partij voor de Dieren) en Laurien Berkvens (D66).

De **VOORZITTER**: Ja, en daarmee maakt deze motie onderdeel uit van de beraadslagingen. En ik zie meteen dat u een interruptie heeft van mevrouw Bezaan van de PVV.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, mijn vraag was aan de heer Klein: hoe staat uw partij er dan in inzake de dwang en drang waarover gesproken wordt in het stuk?

De heer **KLEIN** (CU): Ik weet niet direct op welke passage u duidt. In het algemeen zou ik willen zeggen: als overheid hebben wij soms instrumenten die inderdaad verplichtend zijn en soms instrumenten die stimulerend zijn. Daar lijkt me niks mis mee.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Bezaan, een vervolgvraag?

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Nou ja, meer een conclusie. Dus u bent geen tegenstander van dwang en drang, Daar bent u voorstander van.

De heer **KLEIN** (CU): Ik ben er voorstander van dat de overheid zorgvuldig kijkt welke instrumenten nodig zijn om die transitie naar de circulaire economie gestalte te geven.

De **VOORZITTER**: Nog een laatste vraag?

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Nee, hoor. Ik weet genoeg. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Meneer Klein, gaat u door.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, dank u wel. Ja, we staan dus voor grote keuzes als het gaat om de transitie van de economie. En ook de provincie moet daarin belangrijke keuzes maken. En wij zouden het goed vinden om daar als Staten nauw bij betrokken te zijn bij het geven van richting. Om dat vorm te geven hebben wij een motie opgesteld, waarin we vragen om de Staten mee te nemen in de belangrijke keuzes die gemaakt moeten worden en een aantal opties voor te leggen. En het dictum luidt als volgt: we dragen GS op om ruim voor de vaststelling van het nieuwe circulair economisch beleid de Staten om input te vragen op basis van een eerste schets van het nieuwe beleid – een zogenaamde tachtig procent-versie – en de beschrijving van de belangrijke keuzes waar de provincie voor staat.

Motie 130-2 oktober 2023

Staten betrekken bij keuzes actualisatie economisch beleid

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Constaterende dat:

- *Het belang van de circulaire economie in het coalitieakkoord Verbindend Vooruit onderschreven wordt;*
- *GS werkt aan de actualisatie van de uitvoeringsagenda economie;*
- *In 2025 een nieuwe Actieagenda Circulaire Economie wordt vastgesteld;*

- *Het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer handvatten geeft en suggesties doet om "circulaire opgaven sterker te integreren in het beleid en de werkterreinen van andere beleidsdomeinen".*

Overwegende dat:

- *Er belangrijke keuzes gemaakt moeten worden bij de actualisatie van de uitvoeringsagenda economie en de Actieagenda Circulaire Economie;*
- *Het van waarde is als de staten richtinggevende input kunnen geven voor deze actualisatie.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Om ruim voor de vaststelling het nieuwe (circulair) economisch beleid de staten om input te vragen op basis van een eerste schets van de het nieuwe beleid ("80% versie") en de beschrijving van een de belangrijke keuzes waar de provincie voor staat.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Michel Klein (ChristenUnie).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En daarmee maakt ook deze motie onderdelen van de beraadslagingen.

De heer **KLEIN** (CU): En wij zien uit naar de reactie van de collega-partijen en gedeputeerde. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Klein. Dan geef ik nu het woord aan Statenlid Gielen van GroenLinks voor de eerste termijn.

Statenlid **GIELEN** (GL): Dank u wel, voorzitter. De toekomst is circulair. En gelukkig maar, want we staan nogal voor een uitdaging. De komende jaren maken wij de omslag van meer, meer, meer naar een samenleving en een economie binnen de grenzen van onze planeet. En daar is circulariteit een heel belangrijk onderdeel van. Want om onze klimaatdoelen te halen, moeten we inzetten op een heleboel terreinen. Dat is niet alleen de energietransitie, maar dat gaat ook over hoe we omgaan met onze warmtevoorziening, onze mobiliteit, onze landbouw en, u raadt het al, ook onze economie. En in de commissie zei ik ook al dat dit rapport van de Rekenkamer een aantal hele mooie handvatten biedt waar we als provincie mee aan de slag kunnen en ook aan de slag moeten. En nogmaals dank dus ook aan de opstellers van dit rapport.

Het is mooi en goed dat GS de aanbevelingen uit het rapport overneemt. En het gesprek in de commissie liet daarnaast ook al zien dat dit rapport op een goed moment komt. Er is nog volop ruimte voor verbetering. Laat de gedeputeerde nou juist op dit moment starten met een herziening en actualisatie van de Actieagenda Circulaire Economie. En ook kondigde ze aan de Uitvoeringsagenda Economie te gaan herzien. Ik ben dus ook wel benieuwd naar de reactie van GS op de suggestie van de heer Klein om die eventueel samen te voegen of wellicht de behandeling van die twee stukken in een gelijk tijdspad te gieten. En alle economie wordt op termijn circulair. Dus dat biedt volgens mij daar ook heel goed aanleiding toe. En deelt de gedeputeerde met GroenLinks dat het verstandig is om te zoeken waar, los van die twee actieagenda samen te voegen eventueel – ik ben benieuwd hoe zij ernaar kijkt – ook verder in de organisatie dat circulaire beleid en het reguliere nog bestaande economisch beleid te integreren.

Dan heb ik nog een ander punt gemaakt in de commissie en dat is het belang van het betrekken van brede welvaart bij al ons economisch beleid, en dus ook bij ons circulair beleid. De economie van de toekomst functioneert binnen de grenzen van onze planeet, maar ook alleen op basis van een stevig sociaal fundament voor mensen. En steeds vaker lukt het mensen niet om de rekeningen te betalen. Of is het aan de eind van de maand puzzelen om de knopen aan elkaar te leggen. En GroenLinks zou graag zien dat GS dat belang van een goed sociaal fundament meeneemt in de herzieningen van ons economisch beleid en ons circulair beleid. Want juist als provincie kunnen we daar ook een rol pakken binnen ons economisch beleid. Klein. Denk bijvoorbeeld aan projecten die we ondersteunen, waarbij aandacht moet zijn voor de positie van werknemers en vrijwilligers die daar een rol spelen. Of misschien wel heel groot. De provincie Drenthe heeft bijvoorbeeld een eigen armoedebelief. Hoe die rol er precies uit moet gaan zien, daar vind ik het nu te vroeg voor om al een conclusie over te trekken, maar het lijkt ons wel goed

om die rol en de opties die daarvoor zijn, om dat sociaal fundament beter te betrekken, te onderzoeken en mee te nemen. Daartoe dienen wij ook een motie in, samen met de Partij van de Arbeid, Volt, SP, CDA, Partij voor de Dieren en ChristenUnie, waarvan het dictum luidt: verzoekt het college in aanloop naar de herziening van de Uitvoeringsagenda Economisch Beleid en de herziening van de Actieagenda Circulaire Economie expliciet te schetsen welke mogelijkheden de provincie heeft om ook de koppeling met een stevig sociaal fundament in relatie tot arbeid te maken.

Motie 131-2 oktober 2023
Sociaal fundament

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Constaterende dat:

- *De Rekenkamer het beleid op het gebied van circulaire economie van de vier provincies heeft onderzocht en daartoe een aantal aanbevelingen doet;*
- *De Brede basismonitor laat zien dat het vermogen van huishoudens in Noord-Holland consequent lager ligt dan het Nederlands gemiddelde.*

Overwegende dat:

- *Het rapport van de Rekenkamer handvatten geeft om mee te nemen voor de herziening van de actieagenda circulaire economie;*
- *Gedeputeerde Staten heeft aangegeven dat er ook een herziening komt van de uitvoeringsagenda economisch beleid van Noord-Holland;*
- *De omslag naar een circulaire economie ook mogelijkheden geeft om het sociaal welzijn van onze inwoners explicieter mee te nemen in ons economisch beleid.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *In aanloop naar de herziening van de uitvoeringsagenda economisch beleid en de herziening van de actieagenda circulaire economie expliciet te schetsen welke mogelijkheden de provincie heeft om ook de koppeling met een stevig sociaal fundament in relatie tot arbeid te maken.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Anouk Gielen (GroenLinks), Fatima Oulad Hadj (PvdA), Maik de Weerd (Volt), Remine Alberts (SP), Dennis Heijnen (CDA), Ellinoor Jorna (Partij voor de Dieren) en Michel Klein (ChristenUnie).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Daarmee is ook deze motie onderdeel van de beraadslagingen. En heeft u meteen een interruptie van de heer Valk van BBB.

De heer **VALK** (BBB): Dank u wel, voorzitter. Ik heb twee vragen. Een is, blijft het wel binnen het budget, deze motie? Dus, komen er geen extra kosten bij? En zorgt het ook niet voor vertraging in het proces?

Statenlid **GIELEN** (GL): Dank. Ik ben blij dat meneer Valk met goede redenen op het lijstje voor dit debat is blijven staan, want het zijn heel belangrijke vragen die hij stelt. Kijk, deze motie aan sich kost natuurlijk niks, los van dat het altijd capaciteit in onze ambtelijke organisatie zal stoppen. Maar wat deze motie vraagt, is om de mogelijkheden te verkennen wat we nou kunnen als provincie op het gebied van dat meer sociale stuk en dat sociaal fundament. En dan heb ik hem ook nog eens heel specifiek gemaakt in relatie tot die arbeid, juist omdat we het hier ook hebben over ons economisch beleid en daar de relatie met arbeid heel duidelijk is. Dus deze motie aan sich kost niks. Als je straks een palet hebt aan mogelijkheden, dan kan het natuurlijk zo zijn dat, als je ook iets zou willen met die mogelijkheden, dat er dan kosten aan verbonden zijn. Maar daar zouden we op dat moment als Staten een uitspraak over moeten doen. En dan was uw tweede vraag: gaat het niet voor vertraging zorgen? Nou, dat is zeker niet mijn bedoeling, want we moeten flink vaart maken met die Actieagenda Circulaire Economie. Ik ga daar eigenlijk ook niet van uit. We zijn nu al bezig met de herziening van die actieagenda. Volgens mij kan dit in die herziening, die toch loopt, prima meegenomen worden.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Mijn vraag is als volgt. U geeft net aan "deze motie kost niks". Dat begrijp ik ook. En u zegt ook van, ja, pas op het moment dat die motie is

uitgevoerd en we hebben het geld nodig, dan zullen de Staten daar een uitspraak over moeten doen. Waar denkt u dat het geld vandaan zou moeten komen? Hoe ziet u de dekking?

- 2965 Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, ik vind dat nu een beetje een voorbarige vraag, want volgens mij, wat we gaan doen met deze motie, wat ik hoop dat we als Staten doen mocht deze motie aangenomen worden, is echt kijken naar welke rol kun je nou pakken als provincie meer ook op dat sociaal domein en hoe kunnen we dat juist integreren in het economisch beleid wat we al hebben? Dus denk bijvoorbeeld aan circulaire projecten waar we bijvoorbeeld al in investeren.
- 2970 Daarin is het natuurlijk goed om juist ook die relatie met 'hoe gaat zo'n project eigenlijk om met de mensen die daarbij betrokken zijn', om die link daar te leggen. Dus dat kan ook heel klein zijn en het kan ook heel groot zijn. En dan zullen we op dat moment ook naar dekking moeten kijken.

De **VOORZITTER**: Gaat u door met uw bijdrage.

- 2975 Statenlid **GIELEN** (GL): Voorzitter, dank. Even kijken. Dan heb ik al een heleboel van de rest beantwoord. Ja, die motie is dus ook voornamelijk omdat het niet altijd duidelijk is wat onze rol nu is op dat sociaal gebied en het zou mooi zijn als we toch die twee stukken, die echt gaan over onze ambities op het gebied van circulaire economie en economie in de breedste zin van het woord, om dat sociale stuk daar ook bij te betrekken van goh, welke rol heb je daar als provincie en hoe nemen we die mee? Dus we zijn heel benieuwd naar de reactie van GS op de motie. En daar wil ik het even bij laten. Dank u wel.
- 2980

- De **VOORZITTER**: Dank u wel. En dan wil ik het woord geven nu aan Statenlid Jorna van de Partij voor de Dieren. En voor Statenlid Jorna is dit haar maidenspeech. Ja, u mag hoor.
- 2985

- Mevrouw **JORNA** (PvdD): Dank u, voorzitter. Voor ons ligt een belangrijk rapport dat nog maar eens duidelijk maakt dat we voor de urgente taak staan om de transitie te maken van een wegwerpeconomie naar een economie die zuinig is op onze grondstoffen. De transitie naar een circulaire economie, alleen zo hebben we straks een leefbare toekomst. Ik voel die urgentie. Als jonge vrouw maak ik me zorgen. Mede daarom ben ik de politiek ingegaan. We overschrijden alle grenzen van de aarde met een nemen-maken-consumeren-weggooi-mentaliteit die er nu heerst. De aarde raakt op. Hoe gaat mijn toekomst er dan uitzien? Of veel belangrijker: die van alle generaties na mij. En wat met al die jongeren in de landen waar de klimaatcrisis al volop voelbaar is? De transitie naar circulair is niet enkel een kwestie van duurzaamheid, het is een kwestie van sociale rechtvaardigheid. We gebruiken de grondstoffen van een ander en nemen hen, als we zo doorgaan, hun toekomst af.
- 2990
- 2995

- 3000 De circulaire transitie hangt samen met alle grote opgaven. De eiwittransitie, de woningnood, de energietransitie. We moeten toe naar een economie die draait binnen de grenzen van de aarde. Dat klinkt groots en spannend. Dat is het ook. Dus we zullen moedige beleidskeuzes moeten gaan maken, samen, de komende tijd. Politiek met lef. Dat is precies wat we met de volgende drie moties proberen te doen. We hopen op jullie steun.

- 3005 Ten eerste de motie Vooruitkijken met het dictum: roept GS op uit te werken hoe de provincie precies de IPO-Bouwstenenvisie CE en VTH gaat verwerken in eigen beleid en het VTH-instrumentarium gaat inzetten om de transitie naar een circulaire economie te versnellen. Hierover dit jaar terugkoppeling te geven aan PS, en gaan over tot de orde van de dag.

- 3010 **Motie 132-2 oktober 2023**
Vooruitkijken

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Constaterende dat:

- *We voor de urgente taak staan om zo snel mogelijk de transitie door te maken naar een circulaire economie;*
 - *Noord-Holland op dit tempo de circulaire transitie doelen voor 2030 en 2050 niet gaat halen;*
 - *Door Europa en het Rijk is aangekondigd dat in de nabije toekomst meer richtinggevende en dwingende maatregelen ingezet worden. Provincies kunnen zich volgens de RRK hierop voorbereiden door onder andere circulaire economie een groter onderdeel te laten zijn*
- 3015
- 3020

van de opdrachtverlening aan de Omgevingsdiensten, bouwstenen uit de Bouwstenenvisie CE en VTH op te nemen in het beleid voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH);

- Provincies zoals Zuid-Holland zich al via o.a. VTH voorbereiden op deze beweging vanuit Europa en het Rijk.

Overwegende dat:

- Het belang van circulaire economie in het coalitieakkoord Verbindend vooruit wordt onderschreven;
- Het belang van het versnellen van de circulaire transitie wordt aangestipt door de Randstedelijke Rekenkamer;
- Er op dit moment nog geen versnelling is gezien in de transitie naar een circulaire economie;
- De provincie meer regulerende instrumenten kan inzetten om niet alleen de circulaire economie te stimuleren, maar ook de lineaire economie af te bouwen;
- De IPO Bouwstenenvisie CE en VTH beschrijft hoe het VTH-instrumentarium gericht kan worden ingezet om de transitie naar een circulaire economie te versnellen.

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- Uit te werken hoe de provincie precies de IPO Bouwstenenvisie CE en VTH gaat verwerken in eigen beleid en het VTH-instrumentarium gaat inzetten om de transitie naar een circulaire economie te versnellen;
- Hierover dit jaar terugkoppeling te geven aan PS.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ellinoor Jorna (Partij voor de Dieren) en Michel Klein (ChristenUnie).

De **VOORZITTER**: U mag de motie nu indienen.

Mevrouw **JORNA** (PvdD): Die heb ik nu daar liggen. Ik ga even snel-

De **VOORZITTER**: Een ondertekend en een niet-ondertekend exemplaar. Dank u wel. Daarmee maakt ook deze motie onderdeel uit van de beraadslagingen. Is dit de goede? Ja.

Mevrouw **JORNA** (PvdD): Provincies, zoals onder andere Zuid-Holland, gebruiken de VTH al om zich voor te bereiden op aanscherpingen vanuit het Rijk en de EU. We zouden er goed aan doen om onszelf daar ook alvast op voor te bereiden en moeten bovendien alle beschikbare handvaten aangrijpen voor de transitie.

Voorzitter, er is nu nog veel onduidelijk over hoe een circulaire economie eruit zal gaan zien en hoe de materiaalstromen zullen zijn. Meer inzicht en beeldvormende voorbeelden zijn een essentiële eerste stap als we willen bouwen naar circulair. Daarom, deze tweede motie Circulair, laat maar zien, met het dictum: roepen GS op om als voorbeeld en inspiratie een pilotproject in de circulaire en natuurinclusieve woningbouw te verkennen, waarbij de stromen van energie, materiaal en diensten en goederen voor hier en nu, straks en elders inzichtelijk worden gemaakt, daarover contact op te nemen met relevante partijen – met tussen haakjes: gemeenten, et cetera – PS zo snel mogelijk in te lichten over de mogelijkheden van zo'n pilotproject, en gaan over tot de orde van de dag.

Motie 133-2 oktober 2023 Circulair, laat maar zien

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Constaterende dat:

- Het belang van circulaire economie in het coalitieakkoord 'Verbindend Vooruit' wordt onderschreven;
- Er op dit moment nog geen versnelling is gezien in de transitie naar een circulaire economie;
- Het belang van het versnellen van de circulaire transitie wordt aangestipt door de Randstedelijke Rekenkamer.

Overwegende dat:

- Nog veel onduidelijk is over hoe de circulaire economie eruit gaat zien;

- 3080
- *Niemand nog precies weet hoe materiaalstromen in de circulaire economie eruit komen te zien;*
 - *Inzicht in hoe een circulaire economie eruit kan zien en werkt essentieel is om de eerste stappen te zetten in een transitie naar circulaire economie;*
 - *We deze stappen in gezamenlijkheid willen zetten en met hetzelfde beeld.*
- 3085 Verzoeken Gedeputeerde Staten:
- *Om als voorbeeld en inspiratie een pilotproject in de circulaire en natuurinclusieve woning te verkennen, waarbij de stromen van energie, materiaal, diensten en goederen voor hier en nu, en straks en elders inzichtelijk worden gemaakt;*
 - *Daarover contact op te nemen met relevante partijen (gemeenten, et cetera);*
- 3090
- *PS zo snel mogelijk in te lichten over de mogelijkheden van zo'n pilotproject.*
- En gaan over tot de orde van de dag.*

Ondertekening: Ellinoor Jorna (Partij voor de Dieren).

- 3095 De **VOORZITTER**: U mag deze ook indienen. Deze motie is onderdeel van de beraadslagingen. Gaat u verder.

Mevrouw **JORNA** (PvdD): Wij dienen ook mede een motie van de ChristenUnie in, getiteld Afbouw lineaire economie onderdeel economisch beleid, waarover de heer Klein zojuist al heeft verteld.

3100 Daarover wilde ik toch nog kwijt. Hierover is het natuurlijk veel gegaan in de commissievergadering. Het is essentieel om niet alleen een circulaire economie op te bouwen, maar ook de lineaire economie af te bouwen. Op dit moment doet de provincie daar niets aan. We snappen dat er samenwerkingen zijn en dat sommige bevoegdheden niet of niet volledig bij de provincie liggen, maar de provincie heeft haar eigen mogelijkheden, juist als verbinder en

3105 aanjager. We begrijpen ook dat de provincie het druk heeft en voor veel grote opgaven staat, maar gezien de urgentie zien wij toch graag binnen de mogelijke kaders een plan van aanpak tegemoet. Omwille van diezelfde urgentie, die ik nu al veel heb herhaald, ook een vraag aan GS: is GS eventueel bereid om de actualisatie van de Actieagenda Circulaire Economie te vervroegen naar bijvoorbeeld 2024 in plaats van de originele 2025?

3110 Dan dienen wij ook nog mede in met Volt de motie getiteld Provincie koploper in circulaire inkopen. Ik zal hier kort over zijn. De provincie ambieert in 2050 volledig circulair te zijn en vijftig procent in 2030. Het is dan ook niet meer dan een sterk signaal om in 2027 volledig circulair in te kopen en een voorbeeldrol te vervullen.

3115 Ook tekenden wij nog de motie van GroenLinks, Sociaal fundament, mee. Sociaal welzijn is van groot belang. Dus het is mooi om dit explicieter mee te wegen in ons economisch beleid.

Voorzitter ik vertegenwoordig hier onder andere de stem van de jongeren en daarmee een stem van de toekomst. Wat zou ik blij zijn als er straks nog een toekomst is met groen en eerlijker, gelijk verdeelde voorzieningen voor iedereen en een aarde die hopelijk tegen die tijd in herstel is. Ik sluit graag af met een oproep aan ons allen: denk in mogelijkheden, want er valt een wereld te winnen.

3125 *[Tafelgeroffel]*

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan wil ik nu het woord geven aan de heer Heijnen van het CDA. Nee? De heer Stulemeijer, 50PLUS. Meneer Stulemeijer, u mag van mij het woord. De heer Heijnen slaat over.

3130 De heer **STULEMEIJER** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Een korte bijdrage van 50PLUS. Het voorliggende rapport noopt ons tot de volgende opmerkingen. Het moge duidelijk zijn dat wij van een lineaire economie moeten trachten naar een circulaire economie te streven. De ambities zijn duidelijk. 2050 is de stip op de horizon. Of en hoe wij dit zullen bereiken, zal de toekomst ons leren.

3135

De Randstedelijke Rekenkamer komt met aanbevelingen, die wij grotendeels kunnen onderschrijven. Of en hoe wij de beoogde transitie kunnen versnellen, dat weten we niet, maar de

3140 aanbevelingen zullen ons zeker helpen. Wat we wel weten is dat dwang meestal niet het beoogde resultaat heeft. Stimuleren en motiveren werkt meestal beter.

Het voorstel om een technische briefing met de circulaire ambassadeur te houden, lijkt het zo prima voorstel.

3145 Herijking van de Actieagenda Circulaire Economie zal in 2025 plaatsvinden en daar kijken we naar uit. De ambities van 2050 naar voren halen tot 2040 lijkt ons weinig realistisch. Hardlopers, immers, zijn vaak doodlopers.

3150 Het ook door collega's genoemde beleidsinstrument onderwijs wordt ook door 50PLUS kritisch gezien. Leerlingen moeten in het onderwijs vooral leren onafhankelijk te denken en niet opgedrongen krijgen wat ze moeten denken. Dat was het. Dank u wel.

3155 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Bezaan van de PVV voor haar bijdrage in eerste termijn.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Voorzitter, dank u wel. Ik zal het kort houden. Vandaag bespreken wij in dit huis – het is al eerder gezegd – het Eindrapport Circulaire Economie Noord-Holland van de Randstedelijke Rekenkamer. Dank aan allen die zich hiervoor hebben ingezet.

3160 Voorzitter, onze fractie is in principe niet tegen hergebruik van materialen. Waar we echter grote moeite mee hebben, zijn de strekt onrealistische ambities en het nodige belastinggeld dat aan deze ambities wordt uitgegeven. Het rapport geeft aan dat, ondanks de beleidsinzet van overheden, er nog geen versnelling van de circulaire transitie zichtbaar is. Zo gaf gedeputeerde Rommel tijdens de commissie Bestuur aan dat 4,5 procent van de Noord-Hollandse bedrijven
3165 circulair is. Als de provincie de doelen voor 2030 en 2050 wil behalen, is er volgens de Rekenkamer een nog intensievere beleidsinzet nodig, waarbij ook gedacht kan worden aan meer dwingende instrumenten. Als vrijheidslievende partij is de PVV het volstrekt oneens met die gedachte. Wij zijn mordicus tegen dwang en drang, ook inzake circulair beleid. Onze fractie vreest voor een verdere koppeling van de circulaire transitie aan andere transities, aangezien dan
3170 een veelkoppig monster ontstaat dat alle aspecten van ons leven kan gaan bepalen en onze welvaart ondermijnt.

3175 In het rapport worden ook een aantal negatieve kanten van de circulaire ambities benoemd. En wat de PVV betreft, vertaalt zich dat naar een zo uitgebreid mogelijke kostenbatenanalyse. Graag hierop een reactie van de gedeputeerde.

Voorzitter, er wordt ook de suggestie gedaan om bijvoorbeeld het beleidsinstrument onderwijs toe te voegen aan het circulaire economiebeleid. Het werd net ook al genoemd door de fractie van de Partij van de Ouderen. Zoals ik al tijdens de commissievergaderingen aangaf, vindt de PVV dat een heel slechte zaak. Kinderen krijgen nu al in het onderwijs een vloedgolf aan discutabele
3180 waarheden en alarmisme over zich uitgestort. Het onderwijs zou er primair voor moeten zorgdragen dat kinderen goed leren lezen, schrijven en rekenen, en er bovenal moeten leren hoe zij zelfstandig kunnen nadenken en niet wat zij moeten denken. Graag een reactie hierop van de gedeputeerde. Tot zover mijn bijdrage. Dank u wel, voorzitter.

3185 De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Bezaan. Dan geef ik het woord aan mevrouw Uiterwijk van JA21.

3190 U heeft nog op de valreep, blijft u nog even zitten, mevrouw Uiterwijk, twee interrupties. We houden het spannend. Meneer Stulemeijer.

De heer **STULEMEIJER** (50PLUS): Ik wil er graag even de aandacht voor vragen dat wij 50PLUS zijn en niet de Partij van de Ouderen.

3195 De **VOORZITTER**: Waarvan akte. Mevrouw Berkvens met een interruptie.

Mevrouw **BERKVEN** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik wil nog even ingaan op het onderwerp onderwijs. Bent u dan ook van mening dat de samenwerking tussen het bedrijfsleven en

3200 wetenschap op het gebied van circulaire economie niet van toepassing zou zijn hier en van meerwaarde zou zijn?

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Dat zal ongetwijfeld van meerwaarde zijn. Het gaat ons er alleen om dat dit soort initiatieven uit de markt zouden moeten komen en niet opgelegd door de overheid.

3205 Mevrouw **BERKVEN** (D66): En als de markt daar interesse in heeft en de overheid de brokersrol kan spelen, dan is de PVV van mening dat dat dus een mooi idee is.

3210 Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Nou, dat hangt er helemaal van af. Het gaat ons puur- Kijk, het gaat mij niet dat wij tegen de circulaire economie zijn. Integendeel. Het gaat ons puur om waar het geld vandaan komt. Wij vinden gewoon dat er veel te veel geld op dit moment besteed wordt aan doelen die wij minder relevant vinden dan u waarschijnlijk.

3215 De **VOORZITTER**: Geen vervolgvraag? Dan gaan we meteen door naar de volgende interruptie van Statenlid De Weerdt van Volt.

3220 Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Dank u wel, voorzitter. U noemde dat u graag waarde hecht aan een brede kosten-batenanalyse voor alle beleidsinzet voor circulaire economie. Hecht u ook waarde aan om dat te doen specifiek voor het inkoopbeleid op het terrein van circulaire economie?

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Ja, sorry. Kunt u die vraag nog even herhalen?

3225 Statenlid **DE WEERDT** (Volt): U hecht dus waarde aan een brede analyse voor kosten en baten voor onze beleidsinzet op circulaire economie. Dus kunt u dan ook onze motie steunen, die ik zo direct ga aankondigen, dat wij een brede kostenbatenanalyse gaan maken op inkoopbeleid?

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Daar kan ik nu nog geen antwoord op geven, want ik heb die motie nog niet gezien.

3230 De **VOORZITTER**: U was klaar? Ik geef het woord aan mevrouw Uiterwijk van JA21.

3235 Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, ik sta uiteraard te popelen om het te hebben over circulaire economie met u. De provincie Noord-Holland heeft eigenlijk als doel vastgesteld dat we in 2050 honderd procent circulair moeten zijn. In 2017 hebben we voor het eerst daar beleid voor vastgesteld. Nu gaat het eigenlijk niet zo snel als dat we hadden gedacht, wat ik eigenlijk niet zo gek vindt met allerlei nieuwe ontwikkelingen. Die gaan altijd trager dan je verwacht. En er ligt nu een rapport van de Rekenkamer voor. Ik wil graag de Rekenkamer bedanken voor het rapport wat er voor ligt. Maar daarbij moeten we wel de kanttekeningen maken dat wij met veel van de aanbevelingen niet zo heel erg blij zijn.

3240 Allereerst zien we natuurlijk de aanbeveling die gaat richting dwang naar bedrijven, dwang en drang, waarbij er eigenlijk wordt gevraagd van ja, u moet GS veel meer oproepen op welke wijze beleid anticipeert op het inzetten van meer dwingende maatregelen. Daar zijn wij nooit een voorstander van als het gaat om circulaire economie. Wij denken dat de markt zichzelf al aan het ontwikkelen is. We zien ook wel een groei van het aantal circulaire bedrijven. Dat gaat misschien niet zo snel als u zou willen, maar wij willen dat toch wat meer de ruimte geven. En dwang en drang is daar wat ons betreft geen oplossing.

3250 De heer **KLEIN** (CU): Ja, dank u wel voor het woord. Mede naar aanleiding van het gebruik van de woorden door u en ook de interruptie eerder door Bezaan, heb ik even gezocht in het rapport op de woorden 'dwang' en 'drang'. En nou blijken ze er niet in voor te komen. Dus ik denk dat u toch iets scheeftrekt met uw beschrijving van het rapport. Bent u dat met mij eens?

3255 Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, de exacte tekst is 'dwingende maatregelen'.

De **VOORZITTER**: Meneer Klein, u heeft een vervolgvraag?

De heer **KLEIN** (CU): Nee, dit is voldoende. 'Dwang en drang' komen er dus niet in voor.

3260 De **VOORZITTER**: Mevrouw Uiterwijk, gaat u verder met uw bijdrage.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Voorzitter, ik vind het een heel leuke semantische discussie over of dwingende maatregelen dwang of drang zijn. Nou, enig.

3265 Nou, dan doorgaand naar het beleidsinstrument onderwijs. Dit willen we gaan toevoegen aan de inzet voor circulaire economie. Daarin wordt gerefereerd aan dat er lesprogramma's zijn, zoals Baas van de provincie, waarbij scholen gastlessen krijgen waar dit in meegenomen zou kunnen worden. Wij zijn er inderdaad geen voorstander van dat scholieren worden opgezadeld met de klimaatweken en de circulaire week en de week van het plastic en de week van het afval en de
3270 week van het gerecyclede afval. Dus wij zijn daar geen voorstander van. We vinden dat we ons als provincie ook helemaal niet moeten mengen in dat lesprogramma van die scholen. Dus dat is een aanbeveling waar wij ook zeer tegen zijn.

En daarnaast willen we ook nog eens nieuw beleid gaan betrekken op andere beleidsvelden dan circulaire economie zelf, zoals wonen en energietransitie. Ja, en dat baart ons ook enigszins
3275 zorgen, want zowel wonen als ook de energietransitie – en dan kijken we met name even naar het elektriciteitsnet – die moet dus snel geüpgrade worden en woningen moeten snel bijgebouwd worden. Op dit moment zien we dat circulair bouwen op dit moment nog duurder is. Dat kan in de toekomst wel anders zijn, maar op dit moment nog niet. En daarnaast is er ook meer arbeid
3280 nodig voor circulair bouwen, terwijl er een personeelstekort in de bouw is. Dus dat kan mogelijk weer tot vertragingen leiden op twee velden, die juist wat ons betreft haast hebben en juist met wat meer spoed aangepakt moeten worden.

Voorzitter, wat wij eigenlijk vooral willen oproepen vandaag is, we zijn helemaal niet tegen
3285 circulair bouwen. En wanneer de markt dat oppakt, vinden wij dat helemaal prima. We zien gelukkig ook dat dat vaker gebeurt. De markt is innovatief, ziet zelf ook wel dat het misschien in de toekomst ook kosten-positiever kan zijn of in ieder geval neutraal. Maar om nu vanuit Noord-Holland heel erg te gaan haasten met alle maatregelen en vanuit een soort doemscenario, dat we vanuit deze provincie de wereld moeten redden, allerlei maatregelen te gaan treffen, ja,
3290 voorzitter, daar zijn wij geen voorstander van. Wij zullen dan ook tegen dit voorstel stemmen, alhoewel we wel de Rekenkamer willen bedanken voor het gedane werk. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Uiterwijk. Dan geef ik het woord nu aan de heer Dekker van Forum voor Democratie.

3295 De heer **DEKKER** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, wij van Forum voor Democratie zijn fan van een circulaire economie. Wat is er mooier dan om ons ook in de economie te laten inspireren door de cycli die we ook in de natuur steeds weer zien terugkeren? Wat is er mooier dan de grondstoffen, die de aarde ons geeft, niet alleen maar te verbruiken, maar zo mogelijk ook
3300 opnieuw te gebruiken? Wat is er mooier dan in lokale gemeenschappen zelfvoorzienend te zijn en het te doen met de middelen die we hebben, zonder afhankelijk te zijn van een wereld met wie we in meer of mindere mate in competitie of zelfs regelrechte onmin leven? En dat ook nog op economisch verantwoorde wijze. Prachtig.

3305 Maar de manier waarop het huidige streven naar een circulaire economie wordt vormgegeven, heeft meer weg van utopische navelstaarderij, dan van een prudente wijze van politiek bedrijven. Denken dat we binnen een tijdsbestek van een kleine dertig jaar een volledig circulaire economie kunnen realiseren, is een volstrekt fata morgana. Een fata morgana, die bovendien uitmondt in een onverantwoord economisch en maatschappelijk experiment. Nu al blijkt bijvoorbeeld de
3310 transitie naar een zogenaamd duurzame energievoorziening voor veel huishoudens tot onbetaalbare energierekeningen te leiden. En alsof dat nog niet erg genoeg was, wordt via een roekeloos buitenlands politiek avontuur de druk op de energiemarkt verder opgevoerd. Om op basis van argumenten, als betaalbaarheid en zekerheid van onze energievoorzieningen, te streven naar een circulaire economie heeft inderdaad meer weg van volksverlakkerij dan van een
3315 prudente wijze van politiek bedrijven. En dat eens te meer wanneer we moeten vaststellen dat de technieken die worden ingezet voor onze duurzame, want circulaire, energievoorziening verre van duurzaam en circulair zijn. Het gebruik van biomassa vereist grootschalige bomenkap en

daarmee ontbossing op een schaal vergelijkbaar met die in het Amazonegebied. Het feit dat de bomenkap voor biomassa gepaard gaat met nieuwe aanplant, doet daar niets aan af. Bomen groeien nu eenmaal minder snel dan dat ze branden. Daarnaast gaat ook het gebruik van niet-recyclebare materialen in windmolens en zonnepanelen lijnrecht in tegen alle ambities van een circulaire economie en is de doodsteek van elk streven om in 2050 volledig circulair te zijn. Zolang lineaire grondstoffen in steeds grotere hoeveelheden blijken voorradig te zijn, in een vrijemarkteconomie tot lagere prijzen zouden kunnen leiden, zouden we zot zijn als we daar niet op gepaste wijze gebruik van zouden blijven maken. Zeker ook als we bedenken dat het stoppen met gebruik ervan klimaatverandering niet gaat tegenhouden en als bovendien nu al onnoemelijk veel economische schade oplevert. Daarom is ons advies: laten wij als provincie de aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer in naar Eindrapport Circulaire Economie voor kennisgeving aannemen. Laten we erkennen dat de ambitie om in 2050 volledig circulair te zijn volstrekt onrealistisch is. Laten we stoppen met dit onzalige economische en maatschappelijke experiment dat prijzen van grondstoffen alleen maar verder zal opdrijven en het leven van een meerderheid van onze bevolking op termijn onbetaalbaar zal maken. Daarom dienen wij een motie in onder de titel Pas op de plaats voor wat betreft het streven naar een circulaire economie. Het dictum van de motie luidt als volgt: verzoekt Gedeputeerde Staten de aanbevelingen, zoals gedaan in het voorliggende Eindrapport Circulaire Economie, voor kennisgeving aan te nemen, zich niet langer te committeren aan het volstrekt onhaalbare doel van een volledig circulaire economie in 2050 en pas op de plaats te maken voor wat betreft de transitie naar een circulaire economie, en gaat over tot de orde van de dag. Dank u wel.

Motie 134-2 oktober 2023

Pas op de plaats voor wat betreft transitie naar een circulaire economie!

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.

Constaterende dat:

- *Het Eindrapport Circulaire Economie van de Randstedelijke Rekenkamer van mening is dat de transitie naar een circulaire economie steeds urgenter wordt vanwege de druk op klimaat, natuur en leefomgeving;*
- *En dat een meer onafhankelijke en stabiele grondstoffenpositie van strategisch en economisch belang is voor Nederland, aangezien voor ondernemers een betaalbaarheid en leveringszekerheid van grondstoffen van groot belang is voor een toekomstbestendige bedrijfsvoering;*
- *Het Eindrapport, net als de Rijksoverheid en de Randstedelijke provincies, voorts van mening is dat een versnelling van de transitie naar een circulaire economie noodzakelijk is en zij zich daaraan gecommitteerd hebben via de ondertekening van het Grondstoffenakkoord 2017;*
- *Daartoe door Provincie de circulaire economie als beleidsdoel meer geïntegreerd dient te worden in beleid en werkpraktijken van andere beleidsdomeinen;*
- *Er meer regulerende instrumenten zouden dienen te worden ingezet om de circulaire economie te stimuleren en de lineaire economie af te bouwen door het verminderen van eigen investeringen in lineaire grondstoffen, het weigeren van vergunningen aan of zelfs het verbieden van gebruik van dergelijke grondstoffen.*

Voorts constaterende dat:

- *De ontwikkelingen rondom het klimaat geen transitie naar een circulaire economie vereisen, aangezien de impact van mensen op klimaatverandering volgens de gangbare wetenschap te verwaarlozen is;*
- *Het streven naar een circulaire economie op gespannen voet staat met de tegelijkertijd nagestreefde energietransitie; veel grondstoffen die voor biomassa, zonnepanelen en windmolens worden gebruikt zijn lineair en bovendien niet recyclebaar of snel hernieuwbaar;*
- *Zolang deze energietransitie wordt nagestreefd het gestelde doel van een volledig circulaire economie in 2050 per definitie onhaalbaar is.*
- *Het twijfelachtig is of de prijs van circulaire grondstoffen per definitie lager zal uitvallen dan die van lineaire grondstoffen; het huidige prijsniveau van vele lineaire grondstoffen wordt niet zozeer bepaald door de beperkte beschikbaarheid ervan, als wel a) een volstrekt kunstmatige prijspolitiek via allerlei belastingen en subsidies en b) een welhaast suïcidale buitenlandse politiek die de verhouding met cruciale grondstoffenleveranciers en daarmee de levering van lineaire grondstoffen onnodig belemmert.*

Overwegende dat:

- De transitie naar een circulaire economie op zichzelf genomen positief dient te worden gewaardeerd;
- Wat ons betreft de energietransitie daarop een volstrekt onaanvaardbare hypotheek legt;
- En, uitgaand van het principe van prudent bestuur, waarbij a) rekening wordt gehouden met de draagkracht van onze huidige economie en b) geen onverantwoorde financiële hypotheek wordt gelegd op de schouders van toekomstige generaties, te allen tijde gestreefd dient te worden naar ambities die budgetneutraal kunnen worden gerealiseerd en er daarom kritisch gekeken dient te worden naar de conclusies van het voorliggende Eindrapport;
- Dat tegen die achtergrond het advies om meer regulerende instrumenten als weigering vergunningen te verlenen voor of zelfs een verbod op het gebruik van lineaire grondstoffen volstrekt onacceptabel is;
- Dat het gestelde doel van een volledig circulaire economie sowieso onhaalbaar is en daarom op geen enkele manier te verenigen valt met het principe van prudent bestuur;
- De provincie volgens artikel 124 lid 1 van de Nederlandse Grondwet een eigen bevoegdheid heeft om zich in te zetten voor de belangen van haar inwoners en zich derhalve niet noodzakelijkerwijs hoeft te committeren aan van Rijksweg voorgestaan beleid.

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- De aanbevelingen zoals gedaan in het voorliggende Eindrapport Circulaire Economie voor kennisgeving aan te nemen;
- Zich niet langer te committeren aan het volstrekt onhaalbare doel een volledig circulaire economie in 2050 en pas op de plaats te maken voor wat betreft de transitie naar een circulaire economie.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ralf Dekker (Forum voor Democratie).

De **VOORZITTER**: Ja, een getekend en een ongetekende. En u bent klaar met uw bijdrage? Dan maakt deze motie ook- U heeft op de valreep- Eerst even de motie. Die maakt nu onderdeel uit van de beraadslagingen. En dan is mevrouw Berkvens hier om u te ondervragen allicht.

Mevrouw **BERKVEN** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Een korte interruptie. Ik weet dat Forum voor Democratie niet zoveel opheeft met de problemen rond klimaatverandering en milieu. U had het over grote voorraden van verschillende grondstoffen. Bent u dan wel van mening dat de grondstoffen, waarbij wij zeer afhankelijk zijn van instabiele regimes, de materialen die we nodig hebben voor onze eigen economie en voor onze eigen defensie bijvoorbeeld, dat we daar wel degelijk zeer circulair moeten gaan werken om ervoor te zorgen dat wij die materialen als Nederland nog steeds hebben? Dank u wel.

De heer **DEKKER** (FvD): Ja, voorzitter, ik moet inderdaad denken aan de materialen die we nodig hebben voor windmolens. Die zijn heel zeldzaam en komen in een bepaald aantal landen slechts voor. Daar zul je inderdaad prudent mee moeten omspringen. En er zijn meer grondstoffen, waarvan je kunt zeggen, ja, die zijn nu maar beperkt beschikbaar. Dus als we die echt nodig hebben en we willen onafhankelijk zijn, dan zullen we andere oplossingen moeten zoeken.

De **VOORZITTER**: U heeft nog een vervolgvraag? Nee, oké. En u was klaar, meneer Dekker. Dank u wel. Dan kunt u meteen blijven staan, mevrouw Berkvens, want volgens mij bent u aan de beurt. En is het ook uw maidenspeech. Gaat uw gang.

Mevrouw **BERKVEN** (D66): Dank u wel, voorzitter. Het is een eer om hier te mogen staan en een onderdeel te zijn van onze democratie. Ook wel bijzonder natuurlijk dat mijn installatie eigenlijk al maanden geleden was en ik nu pas voor het eerst het woord voer. De collega's hier, die mij met een dikke buik hebben gezien, die weten ook wel waarom dat zo is. Ik ben blij en trots om in een land te wonen waar zwangerschap en politieke ambities goed samen kunnen gaan. Mooi ook om meteen over circulaire economie te kunnen praten, een onderwerp dat me zeer aan het hart gaat. We hebben het nodig om ervoor te zorgen dat we onze aarde niet uitputten, zoals veel collega's hier al eerder genoemd hebben, maar ook om ervoor te zorgen dat we als Nederland

onafhankelijker zijn van instabiele regimes. Ook namens mij veel dank aan de Rekenkamer voor het gedegen rapport.

3440 We zijn er duidelijk nog niet. De doelstellingen voor circulaire economie zijn op dit moment nog ver weg. Te ver weg. De D66-fractie vindt het van belang dat we de circulaire economie goed meenemen in alles wat de provincie doet. We moeten ervoor oppassen dat het onderwerp niet op een aanjaageilandje blijft hangen, terwijl de rest van het beleid gewoon business as usual is. Zo is in de huidige Actieagenda Circulaire Economie de inzet op circulaire infrastructuur, aanbestedingen en inkoop nogal vaag. Uit het rapport van de Rekenkamer blijkt ook dat de 3445 kennis binnen de afdeling hierop schort. Er moeten vaak externen worden aangetrokken. Circulair inkopen en aanbesteden is vaak nog een moetje dat op het eind nog moet worden afgevinkt, in plaats van dat het echt aan de voorkant wordt meegenomen als serieuze overweging. Ook moeten we natuurlijk zoveel mogelijk haast maken om ervoor te zorgen dat dit inkopen zo snel mogelijk gebeurt. Daarom steunen wij ook een motie van Volt hierop. Kan de 3450 gedeputeerde toezeggen dat in de nieuwe actieagenda het inkopen en de aanbestedingen in de beleidspraktijk wordt aangekaart? En dat alle afdelingen die erbij betrokken zijn, hierbij worden meegenomen.

3455 Ook mist onderwijs nog als beleidsinstrument. Dat werd nu in het debat een beetje weggezet als gastlessen bij klassen. Maar samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen is van groot belang voor een succesvolle innovatie. De provincie heeft mogelijkheden om de wetenschap bij bedrijfsketens te betrekken. Dus kan het college dit onderwerp aan de actieagenda toevoegen? Dank u wel.

3460 *[Tafelgeroffel]*

De **VOORZITTER**: En dan wil ik als laatste het woord geven aan Statenlid De Weerst van Volt.

3465 Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Ja, hartelijk dank, voorzitter. Beste collega's, het is goed om even terug te gaan naar waarom we het over circulaire economie hebben, en dat is de klimaatcrisis. En die urgentie kwam onlangs weer heel erg dichtbij. Een op de vijf jongeren ervaart klimaatstress, zo kopte de NOS vorige week. Om een sporttermen te praten: dat is het hele middenveld van een hockey- of een voetbalteam. Beeld je dat eens in: een op de vijf kinderen is bang, omdat in de 3470 zomer Griekse eilanden in de brand staan. Een op de vijf kinderen geniet niet van hun eerste schoolweken, omdat 24 graden – het is vandaag 24 graden – niet normaal was in oktober. En een op de vijf kinderen slaapt slecht, omdat in mei dit jaar hitterecond na hitterecond werd verbroken. En beste collega's, ik herken dit gevoel. Dit is een van de redenen waarom ik hier nu sta. We doen het voor de planeet, voor onze inwoners, voor onze jonge inwoners en bovenal onze toekomstige inwoners.

3475 Volgens de Rekenkamer heeft de provincie de transitie naar circulaire economie niet versneld. De provinciale arm reikt maar tot zover. En dat ziet volt als Europese partij als geen ander. Maar we kunnen beter. De provincie koopt voor 350 miljoen euro aan goederen en diensten in. De provincie koopt op bijna alle beleidsterreinen goederen en diensten in. En het mooie is: niemand anders gaat over onze eigen inkopen dan wij zelf. Een perfecte kans om de transitie naar de circulaire economie meer in de organisatie onder de aandacht te brengen en gewoon een slimme manier om de transitie naar circulaire economie te versnellen. Zo kunnen wij aan al onze jonge inwoners laten zien dat we het goede willen doen. En daarom dienen we de motie getiteld 3485 *Koploper in circulaire inkopen in*, met als dictum: wij vragen Gedeputeerde Staten te onderzoeken wat nodig is om per 2027 voor honderd procent circulair in te kopen, zodat wij in onze kaderstellende rol de beste afweging kunnen maken. De motie wordt mede-ingediend door 50PLUS, ChristenUnie, Partij voor de Dieren en D66, en hopelijk wordt hij ook gesteund door mevrouw Bezaan van de PVV.

3490 **Motie 135-2 oktober 2023**
Koploper in circulair inkopen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 2 oktober 2023.
Constaterende dat:

- 3495
- *De EU in 2050 klimaatneutraal wil zijn, en circulariteit daarin een cruciale rol speelt;*
 - *het Rijk streeft naar een volledig circulaire economie in Nederland in 2050, en de provincie het grondstoffenakkoord heeft ondertekend;*
 - *Dat de provincie, door het gebrek aan wetgeving, regie en budgetten vanuit het Rijk, volledige beleidsvrijheid heeft op het gebied van circulaire economie;*
- 3500
- *De provincie deelneemt aan het MRA-programma Circulaire economie, met een van de hoofddoelen om koploper te zijn op het gebied van circulaire inkoop;*
 - *De provincie de leidende organisator is van de MRA in het Europese samenwerkingsverband 'Circular Cities and Regions Initiative', en daarmee een voorbeeldrol moet hebben;*
- 3505
- *Het belang van het versnellen van de circulaire transitie wordt aangestipt door de Randstedelijke Rekenkamer om de doelen voor 2030 en 2050 te halen;*
 - *Provincie Noord-Holland met huidige beleid haar doelen niet gaat halen;*
 - *Veel partijen in de afgelopen commissievergadering Bestuur op 18 september het belang van circulaire economie inzien.*
- 3510
- Overwegende dat:*
- *De provincie in 2018 een intentieovereenkomst in de MRA heeft getekend met als doel om in 2030 voor 100% in MRA verband circulair in te kopen;*
 - *Het belang van het versnellen van de circulaire transitie wordt aangestipt door de Randstedelijke Rekenkamer;*
- 3515
- *Het rekenkamer rapport concludeert dat ondanks huidig beleid de transitie naar circulaire economie niet is versneld;*
 - *De coalitiepartners koploper willen zijn in de omschakeling naar circulariteit;*
 - *De provincie slechts een beperkte rol in de transitie naar een circulaire economie kan spelen;*
- 3520
- *De provincie een voorbeeldfunctie heeft te vervullen;*
 - *De provincie volledige zeggenschap heeft over haar eigen inkoopbeleid;*
 - *Inkoopbeleid bijna alle provinciale beleidsterreinen raakt.*
- Verzoeken Gedeputeerde Staten:*
- *Te onderzoeken wat nodig is om per 2027 voor 100% circulair in te kopen;*
- 3525
- *De resultaten vóór het actualiseren van de actieagenda met PS te delen, zodat PS in haar kaderstellende rol de beste afweging kan maken.*
- En gaan over tot de orde van de dag.*
- Ondertekening: Maik de Weerdt (Volt), Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS), Michel Klein (ChristenUnie), Ellinoor Jorna (Partij voor de Dieren) en Laurien Berkvens (D66).*
- 3530
- De **VOORZITTER**: We zullen zien. Dank u wel. U heeft een interruptie van de heer- Van de fractievoorzitter. Ja, inderdaad. De heer Van den Berg.
- 3535
- De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, ik ben benieuwd of meneer De Weerdt ook op de hoogte is van de kwaliteit van dit onderzoek van Milieudefensie die te pas en te onpas neutrale meningen heeft onderbedeeld onder mensen die angst zouden hebben voor klimaatverandering. Weet u dat?
- 3540
- Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Ik ben blij om te horen dat u refereert naar inderdaad dat onderzoek. Kijk, de bottom line van het onderzoek is dat een van de vijf kinderen en jongeren dus last hebben van klimaatstress. Dat neemt niet weg dat een heel groot deel van die vijf jongeren – ongeveer drie op de vijf – simpelweg dagelijks een soort van lichte stress daarvan ervaart. Dus over de kwaliteit van het onderzoek, daar wil ik eigenlijk niet over spreken, want de
- 3545
- conclusie is voor mij gewoon nog steeds ontzettend helder.
- De **VOORZITTER**: Meneer Van den Berg, u heeft een vervolgvraag?
- 3550
- De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Jazeker. Want meneer De Weerdt haalt zelf het onderzoek aan hier. Dus dan moet je ook verantwoording afleggen over wat je aanhaalt. Maar waar ik ook wel benieuwd naar ben, is wat als wij hier nu die circulaire agenda gaan doorvoeren, zou dat dan uiteindelijk gaan leiden tot minder stress bij de jongeren?

3555 Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Dank u wel, voorzitter. Waar het uiteindelijk toe leidt, is dat wij als politiek een signaal afgeven aan de jongere generatie en ook een signaal afgeeft aan de toekomstige generatie, dat wij als politiek hun belangen meewegen in wat wij gaan doen. En ik hoop dat u hetzelfde ziet.

3560 De **VOORZITTER**: Ik moet nog even aankondigen dat de motie Koploper in circulair inkopen nu onderdeel uitmaakt van de beraadslagingen. En dan kunt u verdergaan met uw bijdrage.

3565 Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Dank u wel, voorzitter. Beste collega-Statenvleden en Gedeputeerde Staten, mijn fractie is zich ervan bewust dat GS al veel doet om circulair in te kopen en al veel doet om circulaire economie onder de aandacht van de organisatie te brengen. Maar de conclusies uit het Rekenkamerrapport zijn onverbiddelijk. Ondanks alle inspanningen is de transitie naar circulaire economie niet versneld. Om koploper te worden, zoals in het coalitieakkoord staat, moeten we sneller handelen. Wij zijn daarom ook voorstander om de Actieagenda Circulaire Economie eerder dan 2025 te evalueren. Dat doet recht aan de boodschap van het Rekenkamerrapport.

3570 En tot slot, beste gedeputeerden, zie deze motie als een helpende hand. We moeten op tafel krijgen wat nodig is om sneller volledig circulair in te kunnen kopen. Wat zijn de kosten? Wat zijn de baten? En hoe zit het met de leveringszekerheid? Alleen dan kunnen wij, alle 55 Statenleden, in onze kaderstellende rol de juiste afwegingen maken voor een leefbare provincie, voor onze
3575 huidige en toekomstige inwoners. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En dan kijk ik even naar GS, gedeputeerde Rommel, voor de beantwoording. Ja? Hoelang heeft u nodig? Twee minuten. Dat is wel heel weinig. Zullen we vijf minuten doen? Dan kunnen mensen even de benen strekken vijf minuten. Ja. Dan schors ik nu
3580 voor vijf minuten de vergadering.

Schorsing 17.18 tot 17.27 uur.

3585 De **VOORZITTER**: Volgens mij kunnen we wel weer verder. De gedeputeerde staat ondertussen al klaar. Ik wil graag de vergadering weer hervatten. Gedeputeerde Rommel voor uw beantwoording in eerste termijn.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

3590 Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, dank u wel. Nou, laat ik even vooropstellen dat voor Gedeputeerde Staten de transitie naar circulaire economie van groot belang is, ook al weten we dat we als provincie op bepaalde punten nog niet zo heel veel kunnen doen. We zijn op lijn met het Rekenkamerrapport, daar kunnen we ook wel mee verder. En ik kan nu ook zeggen dat ik sinds vorige week binnen het huis van de Nederlandse provincies portefeuillehouder circulair ben geworden. Dus daar ben ik best wel heel blij mee.

3595 Ja, en dan mooi hoe u dit ook opgepakt en ontvangen heeft en de tips die u meegeeft. Ik zal er even een paar doorlopen. Het is een heel interessante gedachte om de uitvoeringsagenda en de actieagenda om dat bij elkaar of ze samen op te laten lopen in het gelijke tijdsplan, zoals GroenLinks zegt, of misschien wel iets van te integreren. Maar daar moeten we echt even goed
3600 naar kijken hoe we dat gaan doen, want ook de economie heeft een eigen dynamiek. We hebben ook al aangegeven dat wij – tenminste, dat heb ik aangegeven – dat we de herijking, dat we dat ook voor de actieagenda en de uitvoeringsagenda gelijk op willen laten lopen. Dat betekent dat wij in februari, wil ik graag bij u op de agenda zetten om te bespreken hoe het gaat met de tussentijdse evaluatie van de circulaire economie. Dat is ook gelijk een mooie start om dat dan
3605 op te pakken, om te kijken: hoe gaan we verder met de actieagenda. En ook gelijktijdig in 2024 wil ik al beginnen met de uitvoeringsagenda om die te gaan actualiseren. Dus dan kan het mooi met elkaar oplopen.

3610 En dan, ja, er werd ook nog wel de vraag gesteld – en dat vond ik ook wel een interessante – van, ja, hoe gaat u die circulaire economie ook integreren? En dat doen wij ook al. Als straks de ander gedeputeerden aan het woord komen, zult u ook wel zien dat het ook op andere beleidsthema's

naar voren komt. Dus daar zetten wij al wel op in. Dus ik ben gewoon weer de coördinerende gedeputeerde die zich hard inzet voor de circulaire economie.

3615 Dan, ja, er is ook een vraag gesteld, en dat is ook met betrekking tot of wij ons inzetten op de afbouw van de lineaire economie. Dat is best wel een heel lastige – ik kom straks bij de moties daar ook nog wel even op terug –, omdat wij daar niet zo heel veel in kunnen doen. En de opbouw van de circulaire economie, daar zetten wij zeker op in en dat zal ook zorgen voor een afbouw van een lineaire economie.

3620 Dan de kostenbatenanalyse. Ja, gelet op de rol die de provincie kan spelen, is dat eigenlijk niet echt te doen, om daar echt een brede kostenbatenanalyse op te maken. Volt gaf dat ook al wel aan.

3625 En er waren vragen nog over onderwijs. En onderwijs, daar hebben partijen zich tegen uitgesproken, maar ik zou dat graag bij de herijking meenemen in de actieagenda voor de circulaire economie. En dan met name gericht op niet de filosofie achter de circulaire economie, maar met name op het beroepsonderwijs en de opgaven die beroepskrachten ook nodig hebben, die zich moeten voorbereiden en de vaardigheden moeten hebben om mee te helpen met die circulaire economie.

3630 Dan, wat Volt ook zei: goed dat u ook ziet dat de provinciale arm maar tot zover reikt. Dat is ook waar. Maar we gaan echt wel ons best doen.

3635 Dan wil ik even de moties doorlopen met u. De motie van de afbouw lineaire economie onderdeel maken van het economische beleid. Laat ik eerst zeggen: dit zijn ook wel veel wensenlijstjes die ik natuurlijk ook straks graag zie als we de actieagenda en de uitvoeringsagenda gaan herijken en maken. Maar om daar toch nu maar even op in te gaan, die lineaire economie onderdeel van het economisch beleid, ja, wij kunnen niet zo heel veel daarin, maar ik laat het aan de Staten over, deze motie, om te bepalen in hoeverre u dit al onderdeel uit wilt laten maken direct al van het, zoals hier staat, economisch beleid.

3640 Mevrouw **JORNA** (PvdD): Ik hoor u nu een aantal keer zeggen dat wij niet zoveel kunnen als provincie met het afbouwen van lineaire economie, maar bent u het wel met mij eens dat er een heleboel partijen bij betrokken zijn, maar dat de provincie daarin wel een aanjagende en verbindende rol op zich kan nemen? En is GS ook bereid om die verantwoordelijkheid te nemen?

3650 Gedeputeerde **ROMMEL**: Binnen het MRA hebben wij al met elkaar een soort proces daarvoor beschreven, dat we dat gezamenlijk gaan doen. En daar heb je ook wel wat meer kansen om dat op te pakken dan de provincie alleen. Dus dat doen we al.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

3655 Gedeputeerde **ROMMEL**: Dan motie M130-2023, de Staten betrekken bij keuzes van de actualisatie van het economisch beleid. Dit is een heel belangrijk onderwerp natuurlijk de komende tijd. Dus we willen zeker de Staten meenemen en betrekken bij de actualisering van de uitvoeringsagenda. Wat ik daarin wil doen, is- Want de uitvoeringsagenda bestuurlijk mandaat ligt natuurlijk bij ons, maar zoals u ook schrijft in de motie, om die tachtig procent-versie met u te bespreken en ik hou u dan ook op de hoogte. Dan zeg ik, deze motie kunnen we aanvaarden.

3660 Dan motie M131-2023 over het sociaal fundament. Zoals het hier staat in relatie tot arbeid, dat kunnen wij ook omarmen. Dus die kunnen we ook aanvaarden om dat mee te nemen in de uitvoeringsagenda economisch beleid dan wel de herziening van de actieagenda.

3665 Pas op de plaats voor wat betreft de transitie naar circulaire economie van Forum, motie M134-2023. Ja, ik snap heus wel dat u mij van het werk af wilt houden, maar u begrijpt dat ik deze niet kan overnemen en dat ik zelf juist als nieuwe gedeputeerde op dit dossier hard aan de slag wil. Dus deze ga ik ontraden.

3670 Dat zijn de moties die mij aangaan. En dan komt de heer Olthof nog en de heer Beemsterboer.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, gedeputeerde Rommel. Dan is het woord aan de heer Olthof voor een reactie op een van de moties.

3675 Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. In de eerste plaats motie M132-2023. Dat is het uitwerken van hoe de provincie precies de IPO-bouwstenen CE en VTH gaat verwerken. Dat wil ik graag terugkoppelen. Dus dat lijkt me op zich prima. Dat wil ik ook aan de Staten overlaten. Ik wil alleen vragen aan u, als het gaat over de tweede bullet, om dat in de huidige P&C-cyclus mee te nemen. Dat we daar ook wat extra aandacht aan besteden. Maar dan kunnen we het wel in het reguliere proces meenemen. Anders moeten we weer tussentijdse rapportage doen. Dus ik stel voor dat we hem – en als ik hem zo mag lezen, dan wil ik hem graag aan de Staten overlaten – meenemen in de P&C-cyclus. Maar dan zie ik ook graag de reactie van de indieners daarop.

3685 Dan motie M135-2023. Nou, laat duidelijk zijn dat we met zijn allen streven om uiteindelijk de circulariteit zo snel mogelijk in te voeren. Dat we ook ten aanzien van ons eigen inkoopbeleid voorop willen lopen daarin en dat we dat ook, denk ook in de organisatie, ook bij de inkoop, verder moeten benadrukken nog een keer. Het lastige is hier alleen, daar moet ik gewoon eerlijk in zijn, in 2027 heb ik ook te maken met: zijn alle producten al circulair aanwezig? En dat lukt gewoon nog niet. Dus u vraagt iets waarvan u wil zeggen van, dat is nog niet mogelijk. En om
3690 dan een volledige inventarisatie te maken van ‘welke producten zijn dat dan’, dat gaat heel ver. Want het is niet alleen hier in huis, maar we hebben het ook gewoon met materieel wat we in moeten kopen, het gaat over onze weginspecteurs en alles wat eraan vastzit. Dus ja, we streven ernaar. Dat kan ik u zeker toezeggen. En dat we er vaker over moeten praten, dat lijkt me ook verstandig. Maar om nu een rapportage te doen en ‘waar geldt het dan niet voor’ en ‘hoe kunnen we dat wel realiseren’, terwijl ik weet dat het nog niet alles beschikbaar is.

3700 Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Dank u wel, voorzitter. Het Rekenkamerrapport zegt nadrukkelijk: het is aan Provinciale Staten de kaders te stellen en af te wegen in hoeverre we nog meer willen inzetten op circulaire economie. Ik vraag hier niet om meteen de doelstelling naar 2027 naar voren te halen, maar allen de verkenning te doen wat dan de kosten en baten daarvan zijn, zodat u ons goed in staat kan stellen om de juiste keuze daarin te maken.

3705 Gedeputeerde **OLTHOF**: Over de rol van de Staten zijn we het direct met elkaar eens. Alleen, u vraagt hier letterlijk in te onderzoeken wat nodig is om per 2027 voor honderd procent circulair te zijn. Ik geef aan: dat is feitelijk niet- Dus u kan wel het kader meegeven, maar als op de markt niet alle producten honderd procent circulair zijn, geeft u een kader mee wat niet uit te voeren is. En daarom wil ik hem ontraden. Daarmee onderschrijf ik absoluut het streven en de ambitie om zo snel mogelijk te gaan. Dus daar geen misverstand over. Maar we hebben met de markt te maken waar we ook nog niet volledig over gaan en waar we ook niet alle producten hebben die circulair zijn. Dus die ontraad ik. De ander laat ik aan de Staten over, mits uiteindelijk ook de
3710 indieners akkoord gaan om het mee te nemen in de P&C-cyclus.

3715 De **VOORZITTER**: Volgens mij staat motie M133-2023 dan nog. Dan kijk ik even naar GS. Gedeputeerde Beemsterboer. Die gaat u ongetwijfeld van advies voorzien nu.

3720 Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, dank u wel. Ik heb een beetje het gevoel dat ik het vorige college te kort zou doen als ik zou zeggen dat wij hier nu pilotprojecten voor zouden doen. Nog even los van de vraag of dat onze rol is, omdat het natuurlijk in principe altijd via gemeenten gaat. Want we zijn al lang bezig met circulaire en natuurinclusieve woningbouw. Maar ik heb ook even nagedacht over: wat kan er dan wel? In Amsterdam is een CPO-project in voorbereiding. Daar hebben we toevallig laatst in GS over gesproken. Dat heet de Nieuwe Meent. Daar wordt echt heel veel op dit terrein gedaan. Dus we kunnen ook wel eens kijken of we dat project in dat opzicht wat meer in het licht kunnen zetten. Als ik de motie op die manier mag interpreteren, dan zou ik het uitlichten van de maatregelen in dat project graag doen en delen met uw Staten.

3730 De **VOORZITTER**: Kort, maar krachtig. Dan ga ik even rondkijken of er behoefte is aan een tweede termijn, en gezien de reactie op een tweetal moties denk ik dat zeker. Ik kijk even rond. De heer Klein sowieso. Hem ga ik dan eerst het woord geven. Ja, de heer Klein voor de tweede termijn.

Tweede termijn Provinciale Staten

3735 De heer **KLEIN** (CU): Ja, we willen de gedeputeerde hartelijk danken voor haar toch wel positieve reactie. U zegt dat u geen bezwaar heeft tegen motie M129-2023 over de afbouw van de lineaire economie. U geeft ook aan dat onze rol beperkt is. Dat zien wij ook. En vandaar ook het tweede deel van het dictum om niet alleen te kijken dan naar onze rol, maar dat te doen in het verband met andere partijen waar we mee te maken hebben. Dus we hopen dat uw reactie de rest van de Staten overtuigd om voor deze motie te stemmen.

3740 Over motie M130-2023 zegt u dat u de Staten zeker wil betrekken. Dat is heel erg fijn. Fijn dat u deze motie positief adviseert. En wij vinden het wel belangrijk – misschien kunt u dat nog even toezeggen – dat u dan ook bij dat betrekken ons schetst welke keuzes wij willen en moeten gaan maken, zodat we juist daarover als Staten u richting mee kunnen geven. Dank u wel.

3745 De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Klein. Dan geef ik het woord voor de twee termijn aan Statenlid Gielen van GroenLinks.

3750 Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. En ook grote dank aan het college voor de beantwoording. Volgens mij vinden we hier best een mooie manier om een aantal zaken mee te geven richting de herziening van de circulaire actieagenda en de uitvoeringsagenda. Ik vind het heel fijn om te horen dat in dat kader bijvoorbeeld ook motie M129-2023 aan de Staten wordt gelaten. Wij zullen daar zeker voorstemmen. Ook wat betreft het proces is het volgens mij heel goed dat die vijftig of tachtig procent-versie straks naar ons toe komt. Ik denk dat dat een mooie manier is om dat ook te betrekken. U zei ook van, ja, ik wil in februari aan de slag gaan met die tussentijdse evaluatie voor de actieagenda en daar dan ook de Uitvoeringsagenda Economie weer bij betrekken. Dat kunnen wij heel goed volgen. Dus heel fijn. Ook fijn dat u motie M131-2023 over het sociaal fundament kan omarmen. Daar zijn wij heel blij mee.

3760 En ik had nog even een vraag aan de Partij voor de Dieren vast, want naar aanleiding van de reactie van het college dacht ik, ja, ik had motie M133-2023 over Circulair, laat maar zien, ook zo gelezen als dat u niet bedoelt een heel nieuw project op te tuigen, maar inderdaad een bestaand project uitlichten van, kijk, zo zijn wij bezig. Die tweede lijn, daar werd ik wel enthousiast van. Dus misschien kunt u dat zo meteen nog even toelichten hoe u daarnaar kijkt. En daar wilde ik het dan bij laten.

3765 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan is meteen Statenlid Jorna om uw vraag wellicht te beantwoorden.

3770 Mevrouw **JORNA** (PvdD): Ja, dank, voorzitter. Niet wellicht; ik antwoord natuurlijk graag. Inderdaad, wij bedoelden een bestaand project, maar dan wel een goed circulair, natuurinclusief bestaand project. Maar dat hebt u dan goed gelezen.

3775 Dan had ik nog een vraag, die net in mijn de bijdrage zat, die ik nog niet beantwoord had gezien over de herziening van de actieagenda. Of dat vervroegd zou kunnen worden naar eventueel 2024 of in ieder geval vervroegd zou kunnen worden; in plaats van de oude 2025.

3780 En dan wilde ik toch nog mijn laatste spreektijd benutten, want het is niet meer echt een vraag, maar meer iets wat ik GS op het hart wil drukken. De provincie kan onder meer een verbindende en aanjagende rol aannemen binnen de samenwerkingspartijen omtrent de lineaire economie afbouwen. Die verantwoordelijkheid meent GS dus al te nemen door deel te nemen aan de MRA-groep over circulariteit. Ik wil nog even terug naar de constatering van de RRK dat er op dit moment nog niets gebeurt voor de afbouw van de lineaire economie. Dus heel fijn dat deze mogelijke verantwoordelijkheden erkend worden. Dank daarvoor. Maar het is dus nog niet genoeg. Dus ik herhaal even mijn slotzin van net: denk in mogelijkheden, er valt een wereld te winnen. En daarmee sluit ik dan graag af. Dank u wel.

3790 De **VOORZITTER**: Dank u wel, Statenlid Jorna. Ik ga nog even rondkijken. De heer Stulemeijer, heeft u nog behoefte aan een tweede termijn? Nee? Mevrouw Bezaan? Ook niet. Mevrouw Uiterwijk? De heer Dekker? Mevrouw Berkvens? Ook niet. Statenlid De Weerd? U had nog wel- Dan geef ik u nu het woord.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Dank u wel, voorzitter. Wij zijn allereerst blij dat de herijking van de circulaire economie en de Uitvoeringsagenda Economie met elkaar gecombineerd wordt. Ik denk dat dat wel recht doet aan het integrale karakter van beide.

3795

Ik wil toch nog een keertje wijzen op het Rekenkamerrapport, omdat we echt de urgentie moeten voelen om hierop te versnellen. We hebben al drie jaar circulair beleid achter ons zonder de doelen te behalen. Wij snappen ook hartstikke goed dat het echt niet mogelijk is om alles circulair in te kopen. We kunnen gewoon niet verwachten dat er nu bruggen volledig circulair gemaakt worden en circulair daarop in te kopen. Maar er zijn echt wel heel veel mogelijkheden. Een mooi voorbeeld die vandaag wordt aangehaald zijn de mobiele telefoons. Op dit moment worden iPhones en Samsung telefoons ingekocht, maar we hebben ook een fantastisch product, een Nederlands product, een Fairphone, dat volledig circulair is. Ik kijk naar de heer Klein, die heeft zo'n prachtig apparaat. De bedoeling van onze motie is niet dat de provinciale organisatie alles honderd procent volledig inkoopt, want dat is echt een onmogelijke klus. De bedoeling is dat we zo goed mogelijk kijken naar alle producten die we circulair kunnen inkopen, en dat ook daadwerkelijk gaan doen. Dus daarom mijn vraag aan gedeputeerde Olthof: kunt u dan een toezegging geven dat we voor 2027 waar kan alles circulair inkopen, en waar het niet is gelukt, dat u dat rapporteert bij Provinciale Staten?

3800

3805

3810

En om ook af te sluiten met, geïnspireerd door de Partij voor de Dieren: denk alstublieft in mogelijkheden, er valt een wereld te winnen. Dank je wel.

3815

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Nog geen spijtoptanten, die nog- Meneer Valk ook niet in tweede termijn? Nee? Dan ga ik het woord weer aan Gedeputeerde Staten geven voor de beantwoording in tweede termijn. Gedeputeerde Rommel.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten

3820

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dank u, voorzitter. Ja, meneer Klein, of we mee kunnen geven welke afwegingen de Staten kunnen maken. Ik moet even kijken in welke vorm we dat kunnen doen, maar dat wil ik toezeggen.

3825

En voor de Partij voor de Dieren, ik had al aangegeven dat wij dus de herijking van de Actieagenda Circulaire Economie en de uitvoeringsagenda Economie gelijk op willen laten lopen. Dat betekent ook dat ik in februari bij u in de commissie de tussenevaluatie meeneem van de circulaire economie en dat we dan gelijk met de economische uitvoeringsagenda alles gaan herijken. Dat zal dan eind 2024, begin 2025 worden.

3830

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Gedeputeerde Olthof staat al op. Het woord is aan u.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik had nog geen reactie op de motie gehoord over of dat bij de P&C-cyclus mocht. Van de bouwstenen-motie.

3835

De **VOORZITTER**: M132-2023.

Gedeputeerde **OLTHOF**: M132-2023. Dus daar krijg ik nog graag een reactie op. Als dat akkoord is, dan kan ik hem aan de Staten overlaten. Anders is het lastig, want dan wordt het kort dag en gaan we het waarschijnlijk niet redden. Dus dan wil ik hem ontraden.

3840

En de andere is, naar de heer De Weerdt: kijk, dit is het streven. Wij proberen inderdaad zoveel mogelijk, wat mogelijk is, om in 2027 circulair in te kopen, dat streven hebben we. Dat lijkt me ook prima. En als 2027 misschien wel te laat is, eerder al met elkaar even terug te koppelen: waar staan we op dat moment. Dus dat we over een tijdje eens gaan praten over 'waar staan we', dat lijkt me prima om die tussenevaluatie te doen. Maar het streven om in 2027 circulair in te kopen wat circulair kan, dat kan ik in ieder geval toezeggen.

3845

De **VOORZITTER**: Goed, dan moet ik toch even Statenlid Jorna nog de gelegenheid geven om antwoord te geven op de vraag van de heer Olthof, want daarop baseert hij zijn advies. [...] Ja, anders is er geen advies. Dus ik moet dit wel even doen.

3850

Mevrouw **JORNA** (PvdD): Ja, eerder liever dan later. Maar het is wel, later is ook oké.

De **VOORZITTER**: Het gaat over in de P&C-cyclus meenemen van de motie. Ja? Is dat akkoord? Oké.

3855

Goed. Dan zijn we volgens mij klaar met dit agendapunt. Dan gaan we nu de beraadslagingen over dit agendapunt afronden en kunnen na de afronding van deze beraadslagingen geen aangepaste of nieuwe moties en amendementen worden ingediend. Vandaar nog even de gelegenheid voor de indiener van de motie om te verduidelijken. Ik kijk even rond of er nog behoefte is aan het indienen van een gewijzigde motie nu. Nee? Niks bij dit punt? Zo nee, dan zijn de beraadslagingen over agendapunt 10 hierbij afgerond. De stemming zal straks plaatsvinden aan het einde van de agenda.

3860

De discussie wordt gesloten.

3865

De **VOORZITTER**: Volgens mij heb ik de commissaris alweer gezien. Dus zal ik plaatsmaken en kan hij het volgende agendapunt, het vragenuur, weer op zijn schouders nemen. Dank u wel. Ik schors even voor twee minuten? Ja, twee minuten.

3870

Schorsing 17.50 tot 17.53 uur.

Voorzitter: de commissaris van de Koning, de heer Van Dijk.

11. Vragenuur.

3875

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik heropen de vergadering. We zijn aangekomen bij agendapunt 11, het vragenuur. Eventjes in het kader van de orde van de vergadering. Ik wilde voorstellen om de vergadering eerst af te maken en u dan gelegenheid te geven tot het nuttigen van het diner. Ik denk dat dat het beste is. Als u daarmee kunt instemmen? Ik zie duimpjes allemaal omhooggaan. Dus dat betekent volgens mij 'akkoord'.

3880

Zijn we nu bij het vragenuur aangekomen. Zoals u weet, tijdens het vragenuur zijn geen interrupties toegestaan. Er kunnen ook geen moties worden ingediend. In de eerste termijn heeft PS drie minuten en GS ook drie minuten. Dan is er nog een tweede termijn mogelijk met voor beiden één minuut. En dan is er ook gelegenheid, als dat nodig is, dat aanvullende vragenstellers in de tweede termijn één minuut kunnen krijgen om een aanvullende vraag te stellen.

3885

Er zijn drie sets ingediend, zoals ik al zei. De fracties van het CDA, GroenLinks en de ChristenUnie. Ze zijn allemaal ingediend met als onderwerp: de natuurvergunning van Schiphol. We hebben daar vanmorgen ook in het Presidium over gesproken en het voorstel is dat de drie fracties eerst de vragen zullen stellen en dat die dan ook vanuit de kant van het college in één keer zullen worden beantwoord.

3890

Stikstofruimte voor PAS-melders en stikstofruimte voor Schiphol, ingediend door het CDA.

3895

De **VOORZITTER**: Als eerste zullen de vragen van de fractie CDA, getiteld stikstof voor Schiphol en stikstof voor PAS-melders aan de orde komen. Dan geef ik het woord eerst aan mevrouw Koning van het CDA voor het stellen van de vragen.

3900

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dank u wel, voorzitter. CDA Noord-Holland vindt het van groot belang dat er op korte termijn een oplossing komt voor de PAS-melders, interimmers en vrijgestelde bedrijven. Hierna wordt deze hele groep aangeduid als PAS-melders. De eigenaren van deze bedrijven verkeren al jaren in grote onzekerheid en zijn in veel gevallen de wanhoop nabij. De overheid heeft steeds beloofd dat er een oplossing komt voor hun situatie, maar heeft tot heden nog slechts voor zeer weinig bedrijven de PAS-melding omgezet in een vergunning. Schiphol heeft een vergunning verkregen door extern salderen. Waarom wordt dat bij Schiphol wel toegestaan en waarom mag de provincie tot heden geen stikstofruimte beschikbaar stellen aan PAS-melders via bijvoorbeeld extern salderen? Het lijkt of hiermee met twee maten wordt gemeten. De provincie had het plan om twintig agrarische bedrijven op te kopen en met de stikstofruimte van deze bedrijven zouden zeventig tot tachtig procent van de PAS-melders

3905

3910

gelegaliseerd worden. Gedeputeerde Rommel heeft dat vorig jaar ook aangekondigd in een PS-vergadering. Het CDA wil dat dat plan zo spoedig mogelijk wordt uitgevoerd en heeft daarover de volgende vragen. Wat zijn de exacte redenen dat dit plan van de provincie voor legalisatie van de PAS-melders tot op heden niet is uitgevoerd? 2, wij hebben onlangs vernomen dat een van de oorzaken van het niet uitvoeren zou zijn dat er sprake zou zijn van staatssteun. Als dat zo is, waarom kan de landelijke overheid dan wel stikstofruimte kopen of vrijmaken voor het legaliseren van PAS-melders en de provincie tot heden niet? Geldt de legalisatie door het Rijk dan niet als staatssteun, is de derde vraag. En 4, kunt u ons de documenten van het Rijk of van de Europese Unie doen toekomen waaruit blijkt dat het plan van de provincie niet door kon gaan, omdat er sprake zou zijn van staatssteun? 5, in onze ogen is er sprake van rechtsongelijkheid als de landelijke overheid wel stikstofruimte kan geven aan PAS-melders en de provincie niet. Kunt u nogmaals bij het Rijk en, of bij de Europese Unie een aanvraag indienen om het plan alsnog door te laten gaan? 6, boeren kunnen onderling extern salderen. In de praktijk blijft er dan vaak stikstofruimte over bij de stoppende partij, omdat de opkoper niet alles nodig heeft. Kan er met spoed een stikstofbank opgericht worden waar de resterende stikstof in opgenomen kan worden? 7, wanneer kunt u dit geregeld hebben? En 8, is de provincie van plan om op korte termijn stikstofruimte bij agrarische bedrijven of andere bedrijven die gaan stoppen op te kopen? Zo nee, waarom niet? 9, kunt u dan ook de restpartijen opkopen die overblijven na extern salderen? En zo nee, waarom niet? 10, wanneer is de provincie in staat om stikstofruimte te vergunnen aan PAS-melders? En 11, krijgen de PAS-melders vanaf heden prioriteit bij het beschikbaar stellen van stikstofruimte? En zo nee, waarom niet? En vraag 12 is welke rol de provincie heeft gespeeld bij de vergunning voor Schiphol? Maar die hoeft niet beantwoord te worden, want die komt terug in de vragen van GroenLinks en de ChristenUnie. Dus graag de elf vragen van ons beantwoorden. Alvast dank.

De **VOORZITTER**: En uw spreektijd zit erop. Ik weet niet of de gedeputeerde het allemaal gaat lukken in drie minuten, want die moet wel heel snel praten.

Natuurvergunning Schiphol, ingediend door GroenLinks.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar GroenLinks, de heer Freeman. En de vragen hebben als titel Natuurvergunning Schiphol.

Statenlid **FREEMAN** (GL): Dank voor het woord, voorzitter. Is het college van Gedeputeerde Staten – in de volksmond GS – net als GroenLinks van mening dat het verlenen van een natuurvergunning aan Schiphol een slecht signaal afgeeft richting kleinere ondernemingen, waaronder PAS-melders die nog steeds in onzekerheid verkeren rondom hun natuurvergunning? Vraag 2, is GS het met GroenLinks eens dat het verlenen van deze natuurvergunning daarmee afdoet aan de inzet van de provincie in de gebiedsprocessen, het vertrouwen daarin en, voortvloeiend hieruit, de inzet van stikstof voor urgente opgaven in Noord-Holland? Vraag 3, is GS het met GroenLinks eens dat het verlenen van deze natuurvergunning zorgt voor een negatief precedent en wildwestpraktijken, waarbij vermogende bedrijven makkelijk de stikstofrechten kunnen aankopen, terwijl kleinere ondernemers in onzekerheid blijven verkeren? Vraag 4, was GS, al dan niet vanuit zijn rol als voorzitter van de BRS, bekend met deze intentie van de minister om de natuurvergunning te verlenen? En zo ja, is de BRS of GS als voorzitter daarvan om advies gevraagd door de minister? Vraag 5, heeft GS inmiddels contact gezocht met minister Van der Wal hierover? En wat was de insteek van het gesprek? Dat was het, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

Intrekken natuurvergunningen agrariërs t.b.v. Schiphol, ingediend door ChristenUnie.

De **VOORZITTER**: De volgende vragen in het vragenuur worden gesteld door de heer Klein van de ChristenUnie. Hetzelfde onderwerp: intrekken natuurvergunning agrariërs ten behoeve van Schiphol. Het woord is aan de heer Klein.

De heer **KLEIN** (CU): Dank u wel, meneer de voorzitter. Ik zou even willen nuanceren dat het niet echt hetzelfde onderwerp is. Nu gaat het over het intrekken van de vergunning en net ging het over het verlenen en de eerste ging over de PAS-melders.

De provincie heeft besloten om vergunningen van vijf agrarische bedrijven in te trekken ten behoeve van de natuurvergunning die het ministerie van LNV aan Schiphol heeft verleend. Is het college van GS het met ons eens dat het onwenselijk is dat de stikstofrechten van agrarische bedrijven worden gebruikt voor de legalisatie van de stikstofuitstoot van Schiphol? 2, heeft het college overwogen of geprobeerd om de intrekverzoeken van de vergunningen niet te honoreren? En zo nee, waarom dan niet? En 3, heeft GS geprobeerd de vrijgekomen stikstofrechten volledig in te zetten voor onze eigen provinciale doelen op het gebied van natuurversterking, de toekomst van agrarische sector en de legalisatie van PAS-melders? Zo nee, waarom niet? 4, bent u bereid om een schot te introduceren tussen NOx en NH3? Zo nee, waarom niet? 5, het Rijk is bezig met het reduceren van het aantal vluchten op Schiphol. Wanneer daardoor de stikstofruimte afneemt, zijn er dan afspraken gemaakt over het teruggeven van die overbodige stikstofruimte aan de provincie? En zo nee, bent u dan bereid die afspraken alsnog te maken? 6, hoe verhoudt het beschikbaar stellen van agrarische stikstofruimte aan Schiphol zich tot de breed gedragen mening in de Provinciale Staten – het staat zelfs in het verkiezingsprogramma van een van de partijen – dat vliegvelden ook hun eerlijke bijdrage moeten leveren aan het oplossen van het stikstofprobleem? En idem, hoe verhoudt zich dat tot de mening dat de luchtkwaliteit rondom vliegvelden moet worden verbeterd? Wij horen het graag van de gedeputeerde.

De **VOORZITTER**: Dan is nu het woord aan Gedeputeerde Beemsterboer om namens het college te antwoorden.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, dank u wel. Dat zal ik doen, samen met gedeputeerde Kocken. Zij gaat over de vergunningverlening. Dus op een deel van de vragen zal ik antwoord geven, in elk geval op alle vragen van het CDA en een deel van de vragen van de ChristenUnie. En de rest van de antwoorden komt van mevrouw Kocken.

Eerst misschien even vooraf gesproken. De vraag van het CDA over PAS-melders, de constatering die u daarbij doet, dat PAS-melders eigenlijk, nadat de PAS-wet onderuit is gegaan, in een situatie van een soort van rechteloosheid terecht zijn gekomen, dat raakt u terecht en dat raakt ons ook. Dat voelt ook als onrecht. Hoewel het Rijk in eerste instantie verantwoordelijkheid draagt om dat op te lossen, hebben wij in het coalitieakkoord ook opgenomen dat we specifiek voor deze doelgroep een doelenbank, een stikstofbank voor dit doel, willen oprichten om, voordat het Rijk met de oplossingen komt, ook alvast zelf te onderzoeken wat er kan.

Dan op uw vragen. De exacte redenen dat het plan van de provincie voor legalisatie van de PAS-melders tot op heden niets uitgevoerd. Zoals ik al aangaf, is dat in eerste instantie de verantwoordelijkheid van het Rijk om die legalisatie van PAS-melders op zich te nemen. En op die legalisatie van PAS-melders zijn de regels van staatssteun van toepassing. Aankoop is een overheidsmaatregel die door het ministerie van LNV als staatssteun wordt gezien. Dan is de controle van die maatregelen door de Europese Commissie nodig. We hebben inderdaad dat plan ingezet, zoals u aangeeft, en geprobeerd op die manier mee te werken aan het legaliseren van de PAS-melders en vergelijkbare gevallen. LNV heeft geworsteld, en worstelt eigenlijk nog steeds, met de legalisatie van PAS-melders. En heeft het voorstel van Noord-Holland destijds niet voorgelegd aan de Europese Commissie.

Dan uw tweede vraag. De oorzaak zou liggen in de staatssteunregels. Voor de beëindigingsregelingen van Lbv en Lbv-plus van het Rijk is inmiddels wel toestemming verkregen van de Europese Commissie. De focus van het Rijk ligt vooralsnog op piekbelasters. Zoals u weet hebben wij in Noord-Holland maar twee piekbelasters, waardoor het voor Noord-Holland ingewikkeld wordt om daar nog te verwachten dat daar echt significant ruimte voor PAS-melders gaat ontstaan. Dat maakt dus voor ons die regelingen wat minder relevant, helaas.

Die legalisatie door het Rijk geldt dus wel als staatssteun, als antwoord op uw derde vraag, maar die legalisatie is getoetst door de Europese Commissie en is daarmee toegestaan en staatssteun geworden.

Vraag 4, of we de documenten kunnen overleggen van het Rijk. Er is uiteindelijk dus door het Rijk bij de Europese Commissie geen aanvraag gedaan voor die notificatie. Dus daarom zijn er ook

- 4030 geen documenten van. Het provinciebreed aankopen van stikstofvergunningen op grotere schaal waar een regeling onder ligt, zou wel een notificatie van de Europese Commissie nodig hebben.
- 4035 Dan vroeg u waarom het niet alsnog door kan gaan, dat uitkopen van die agrarische bedrijven ten behoeve van de PAS-melders. Er zijn eigenlijk twee hoofdredenen. 1, we hadden geld van het Rijk nodig om dat te doen. We hebben daar een aanvraag voor gedaan. Die middelen hebben we niet gekregen. Inmiddels zijn die aankopen niet meer mogelijk. De marktwerking heeft ervoor gezorgd dat die bedrijven niet meer beschikbaar zijn. Maar we willen middels die stikstofbank wel kijken wat we wel kunnen doen om die PAS-melders, interimers en vergelijkbare gevallen zo snel mogelijk weer een situatie van rechtszekerheid te kunnen bieden. Waarbij ik wel wil
- 4040 onderstrepen dat het én gaat om heel erg veel geld én dat we daar dus ook weer die staatssteuntoets voor nodig hebben. Dus ik wil niet de verwachting wekken dat wij die taak van het Rijk hier zomaar over kunnen nemen en het dan wel snel op te lossen valt.
- 4045 U vraagt naar het extern salderen van boeren, of zij dan op die manier zelf stikstofruimte kunnen organiseren en of er eventueel een stikstofbank kan worden opgericht. Een stikstofbank hebben we in het coalitieakkoord opgenomen, om die specifiek voor dit doel op te nemen. Dus daar zijn we ook gewoon mee bezig. Ik weet niet precies hoe lang het duurt, maar ik begreep laatst dat het best wel snel kan om zo'n bank op te richten. Wat wel wat complexer is, zijn de mogelijkheden om het dan vervolgens te vullen en die ruimte ook ter beschikking te stellen, want dat is ook niet
- 4050 in alle gevallen heel eenvoudig. En extern salderen tussen agrarische bedrijven mag.
- 4055 Even kijken, hoor. Wanneer kunnen we dat- Dat heb ik eigenlijk al beantwoord, dat we daar mee bezig zijn. En eventueel vraagt het ook wat aanpassingen van beleid, omdat er nu ook een beleidsregel is dat vrijgevallen ruimte, dus die overblijft bij andere projecten, naar een microdepositiebank landelijk zou gaan. Dus die moeten we dan ook herzien. Maar goed, we zijn daar dus nog wel naar aan het kijken.
- 4060 Of de provincie op korte termijn van plan is om de stikstofruimte bij agrarische bedrijven die stoppen op te gaan kopen, en zo nee, waarom niet? Ook hier speelt wel weer dat het geld kost, maar we hebben niet voor niks die doelenbank in het leven geroepen. Dus we zijn ons wel aan het oriënteren op de vraag wat er hier wel mogelijk is.
- 4065 Dan vraagt u ook nog of er eventueel een restpartijen opgekocht zouden kunnen worden. Ook daar geldt dus dat onderscheid tussen vrijgevallen en vrijgemaakte ruimte, hebben we het zelf georganiseerd of is het een rest van een andere partij? Voor die laatste categorie is er dus tussen de provincies en het Rijk eerder afgesproken dat die in principe aan die microdepositiebank toekomen. Dat gaan we weer bespreken of daar nog andere mogelijkheden zouden zijn, omdat we wel willen proberen om die vrijgevallen ruimte toe te rekenen aan die PAS-meldersbank. En waar ik zeg 'PAS-melders', bedoel ik ook de vrijgestelde en de vergelijkbare gevallen. We zijn dus
- 4070 aan het oriënteren of dat kan.
- 4075 Wanneer de provincie in staat is om die stikstofruimte te vergunnen aan de PAS-melders? Ja, eerst moet er stikstofruimte beschikbaar zijn en dan moet het gematcht worden via die hexagonen in AERIUS om uiteindelijk via die stikstofbank dan PAS-melders te kunnen legaliseren. Maar we zijn dus wel aan het oriënteren wat daar kan. Het is natuurlijk wel even wachten of er nog rechtszaken gaan volgen over Schiphol, maar als die ruimte wel naar ons toe komt, dan zou dat wel een heel mooie start zijn om hiernaar te kijken.
- 4080 De **VOORZITTER**: Gedeputeerde Beemsterboer, ik moet u toch vragen om snelheid te maken. Dit is het vragenuur. Er worden heel veel vragen gesteld. Ik denk dat we daar ook nog met elkaar naar moeten kijken. Want er zijn drie vragen bij elkaar gevoegd, negen minuten krijgt het hele college. Voor één vraagsteller zijn nu bijna alle minuten verstreken. Dat is natuurlijk niet eerlijk ten aanzien van de andere twee. En dat is niet de bedoeling van de samenvoeging. Maar ik wil wel in het Presidium nog even heroverwegen hoe we ermee omgaan, want er zijn nu zoveel vragen
- 4085 gesteld. Het had nooit in drie minuten beantwoord kunnen worden. Dat bedoelde ik net, dat wordt best lastig. Ik wil u nu verzoeken om versneld te gaan. U hoeft niet de vragen te herhalen, maar gewoon de antwoorden te geven. En dan geef ik het woord aan gedeputeerde Kocken.

4090 Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Of PAS-melders prioriteit krijgen. Er zijn gewoon ook andere doelen en soms heeft het ook met de hexagonen waar ruimte beschikbaar is, te maken. Dus daar moeten we binnen GS ook nog discussie over voeren hoe we daarmee om willen gaan. Maar dat we het legaliseren van PAS-melders wel heel belangrijk vinden, dat blijkt ook uit het coalitieakkoord, denk ik.

4095 Dan heb ik drie vragen van de ChristenUnie waar ik antwoord op zou willen geven. Dat gaat om die schotten tussen NOx en NH3. Het voelt op zich logisch en wordt ook vaak door de sector aangegeven, maar we moeten echt wel even goed kijken wat het effect daarvan gaat zijn, want het zou niet moeten betekenen dat als er ergens een fabriek zou stoppen, dat je dan tegen PAS-melders in het gebied moet zeggen: nee, sorry, daar kan je geen gebruik van maken, want we
4100 hebben een schot. Dus we zijn nog niet zo ver dat we hier een antwoord op kunnen geven, eerlijk gezegd.

Als het Rijk vluchten gaat reduceren, gaan we die ruimte dan gebruiken? Ik zou in ieder geval
4105 vooraan staan bij het ministerie om te kijken of we die ruimte naar Noord-Holland kunnen halen tegen die tijd. Het zou ook niet heel onlogisch zijn. Dus als dat gaat spelen, dan kunt u er wel vanuit gaan dat we daar op de eerste rij zitten. Of we dan aan de beurt komen, is altijd nog de vraag.

En dan ook nog vraag 6 over het beschikbaar stellen van de agrarische stikstofruimte. De mening
4110 van de politiek over dat vliegvelden ook een eerlijke bijdrage moeten leveren aan het stikstofprobleem. Schiphol heeft op zich best wel wat maatregelen genomen en in de planning om het stikstofprobleem te adresseren, en ook andere ecologische problemen te adresseren. Ze zijn bijvoorbeeld voornemens rondom IV-vluchten die ze willen beperken, over elektrische taxi. Dus het is niet zo dat Schiphol helemaal-

4115 De **VOORZITTER**: Ik wil u nu vragen af te ronden, alstublieft.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Dat was het.

4120 De **VOORZITTER**: Er is weinig tijd, gedeputeerde Kocken, voor u, maar ik geef u toch nog de gelegenheid.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Het is me duidelijk. Goed, de vragen van GroenLinks. Vraag 1, slecht
4125 signaal. Het is in ieder geval, toen wij dit hoorden vorig jaar waren we denk ik daar allemaal wel even van geschrokken, want dit is natuurlijk niet wat we hadden bedacht. Terwijl we als provincie bezig zijn met oplossingen zoeken, is er ook nog daarbuiten een realiteit, want deze regel staat op zich voor iedereen open. Dus een partij die kapitaalkrachtig genoeg is om te gaan kopen, die kan dat doen, en heeft dat in dit geval ook gedaan. Dus ja, is dat een slecht signaal? Ik denk dat we er wel een beetje van baalden, maar dit is wel gewoon de realiteit zoals die is. En in aanvulling
4130 daarop vraagt u: doet dat dan af aan de inzet van de provincie? Op zich niet, wij blijven onze inzet hier gewoon op plegen. Maar ik kan me voorstellen dat mensen die dit zien en denken 'waarom word ik niet geholpen', dat die hier nog wel weer extra hun vraagtekens bij zetten. Dus in die zin helpt dat niet. Dat is ook een reden geweest waarom wij toen ook, of althans mijn voorganger, bij Schiphol ook heeft aangekaart van, probeer nou ook daar oog voor te hebben,
4135 kunnen jullie daar niet iets voor doen? En daaruit is ook voortgekomen dat Schiphol heeft gezegd dat, wat zij dan zelf niet nodig hebben, dat dat in ieder geval naar de provincie mag gaan en dat wij daar een maatschappelijke bestemming voor mogen hebben. En dat zijn de PAS-melders. Dat is allemaal misschien nog steeds niet hetzelfde als dat deze vergunningen ten goede komen aan PAS-melders, maar het is uiteindelijk ook een financiële kwestie. Dit zijn geen vergunningen, daar
4140 zit een prijs achter. En Schiphol heeft dat kunnen kopen. En een PAS-melder heeft natuurlijk niet het geld om het te kopen, want die heeft namelijk gewoon een onderneming en die heeft opeens een juridisch probleem. En zolang wij ook niet dat geld hebben om dat te doen – en dat is eigenlijk waar het hier gewoon wringt – is het best wel onverkwikkelijk dat een heel grote partij met meer financiële slagkracht dingen kan doen die wij ook graag zouden willen doen.

4145 Is het een negatief precedent? Zijn dit wildwestpraktijken? Nee, dit is op zich wel gewoon zoals de regeling bedoeld is. Die staat open voor iedereen. Elke partij die extern wil salderen, die kan

op de markt zoeken naar iemand die iets wil verkopen en dat kan hij opkopen. Dus ja, dat is niet wildwest, dat is zoals de regeling nu werkt.

4150

Waren wij bekend met de intentie van de minister? Ja, want de intrekkingsverzoeken komen bij de provincie, want wij hebben voor die boerderijen en de boerenbedrijven de vergunning verleend. Dus wij moeten die intrekken. En omdat Schiphol onder het gezag van het Rijk valt, komt een eventuele verlening van de vergunning bij het ministerie terecht, maar die zijn wel met elkaar in

4155

contact. Dus de intrekkingsverzoeken zijn hier gedaan. Er is overleg geweest met het ministerie. Het ministerie wist dat wij de intrekkingsverzoeken zouden honoreren.

Daarover is gevraagd of wij nog hebben gekeken of we die konden weigeren. Daar is wel naar gekeken, maar wij hebben geen juridische grondslag gevonden waarop je dit verzoek – dus het verzoek van een eigenaar van, ik wil graag dat u mijn vergunning intrekt – dat je dat kunt

4160

weigeren. Dus dat is bekeken, maar niet mogelijk geacht.

Even kijken. Hebben wij geprobeerd om de rechten volledig naar ons toe te trekken? Ja, nee, want wij zijn dus niet de opkoper. Degene die de vergunning had en zegt ‘wilt u hem intrekken’, die vraagt dat, omdat hij hem heeft verkocht. En op dat moment kun je niet zeggen: u heeft eigenlijk een deal gesloten, maar wij onteigenen u, wij eisen dit op. U heeft dat verkocht, maar dat kan helemaal niet; het is nu van ons. Dat zou ook wel wat aan de wildwestkant zijn misschien.

4165

De **VOORZITTER**: Ik ga nu denk ik toch ingrijpen. Als er nog aanvullende vragen zijn, er zijn volgende week weer commissies. Dan kunnen die daar gesteld worden. We hebben met elkaar afgesproken: het vragenuur is echt voor een paar vragen. We zijn nu al ruim over de tijd. Ik heb extra gelegenheid te geven ook aan het college om alles te beantwoorden. Waarschijnlijk is niet alles beantwoord, maar er komen ook weer commissievergaderingen aan en dan gaan we die gebruiken om aanvullende vragen te stellen. Ik dank gedeputeerde Kocken voor de inbreng van het college. En ja, ik wil u toch adviseren om in het vervolg ook goed te kijken naar het aantal vragen. Mevrouw Gielen.

4170

4175

Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, sorry, ik wil daar toch wel een punt van orde over maken. Ik snap het. We willen afronden, maar het voelt wel wat ongemakkelijk, want de heer Beemsterboer heeft volgens mij heel hard zijn best gedaan om alle vragen van het CDA en ook deels van de ChristenUnie goed te beantwoorden. En laten onze vragen nou net aan het eind van deze spreektijd vallen. Ik zou het een beetje zonde vinden als die beantwoording daar dan verloren gaat. Dus ik zou toch wel willen voorstellen om mevrouw Kocken nog heel even de tijd te geven om die beantwoording af te maken.

4180

4185

De **VOORZITTER**: Er wordt een ordevoorstel gedaan. Dan gaan we daarover stemmen. Het ordevoorstel wat ik in stemming breng, is dat mevrouw Gielen van GroenLinks voorstelt dat in ieder geval mevrouw Kocken nog even haar beantwoording mag afmaken. Dat is eigenlijk het ordevoorstel. Dat ga ik nu tenslotte stemming brengen. Meneer Mulder.

4190

De heer **MÜLDER** (D66): Ik wilde even zeggen dat één iemand van mijn fractie ontbreekt.

De **VOORZITTER**: Dat betekent 52 geldige stemmen. Dank u wel. Dat is wel belangrijk voor deze stemming, anders zit ik te wachten op nummer 53. Dus dat is het ordevoorstel. Helder voor iedereen? Ja. Gaan we het nu in stemming brengen. Er moet nog één stem worden uitgebracht. Dames en heren, dames en heren, wilt u het even centraal houden, want we zitten nog op één stem te wachten. Nu zijn ze binnen. Het is duidelijk: 47 voor, 5 tegen. Mevrouw Kocken, u mag verdergaan.

4195

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou, ik word er helemaal zenuwachtig van.

4200

Volgens mij was ik al bijna bij het einde van de vragen van GroenLinks. Namelijk: waren wij bekend met deze intentie? Nou, daar was ik aan het antwoorden: ja, dat waren we, want het is dus een samenhangend proces. Wij trekken in, aan LNV vergund. En er zijn ook afspraken gemaakt over de rest. Dus, ja. Is daar nog met Van der Wal een gesprek over geweest? Dat heeft destijds al plaatsgevonden in de vorige periode. En ook nu is er nog een keer benadrukt dat wij zeker willen weten dat de restjes bij ons terecht zullen komen. Dus dat is geregeld.

4205

Dan is volgens mij vraag 1 van de ChristenUnie eigenlijk al min of meer behandeld. Vraag 2 ook. 3, kon niet. Ja.

4210

En dan is volgens mij nog vraag 7, denk ik, waar u misschien iets over wilde weten. In principe is luchtkwaliteit eigenlijk een milieuvraagstuk, waar weer op een ander spoor aan wordt gewerkt. Maar wat natuurlijk wel zo is, is dat stikstof een effect heeft ook op de luchtkwaliteit. Maar wat misschien wel goed is om op te merken, is dat de vergunning voor Schiphol, deze intrekkingen gaan niet over het leeuwendeel van de uitstoot van Schiphol, want de meeste ruimte wordt gedekt door wat het 'bestaand gebruik' heette. Deze zes vergunningen, die zijn ingetrokken en die nu nog extra nodig waren, die dekken uiteindelijk een relatief klein deel. Dank u wel.

4215

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dit was het eind van het vragenuur. Statenlid Kostić.

4220

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Een punt van orde. In het Reglement van Orde staat dat er nu eigenlijk ruimte is voor anderen om eventueel nog een vervolgvraag te stellen aan GS. Het staat in het reglement. Dus daar heb ik me ook wel op voorbereid.

4225

De **VOORZITTER**: Zeker. Maar zoals u heeft gezien, hebben wij al heel veel tijd verspilt aan de drie minuten. Nou ja, 'verspeeld' in die zin dat we- Nou ja, eigenlijk als ik heel strak- En dat wilt u van mij, dat ik strak de vergaderingen leid, daar word ik ook op aangesproken. Maar goed, u heeft er net voor gekozen om te verlengen en dat vind ik ook goed. Dan gaan we dat nu ook doen. Als u zegt van, dan breng ik toch even in stemming of iedereen vindt dat er nog gelegenheid moet zijn voor een extra vraag. Als u daarvoor bent, kunt u voorstemmen. Als u tegen bent, bent u tegen. De stemming is geopend. Er kunnen 52 geldige stemmen worden uitgebracht. 52 stemmen uitgebracht. 31 voor, 21 tegen. Statenlid Kostić, stel uw vraag. Centraal, alstublieft. Daar heeft u één minuut voor.

4230

4235

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, dank u wel. Het gaat hier steeds om wie wat verdient in de stikstofhandel. Maar is GS het met ons eens dat het hier eigenlijk gaat om de vraag of we die stikstofemmer moeten halveren, zodat er meer ruimte ontstaat voor de rest? En dus dat we de problemen die we moeten aanpakken – natuur, klimaat, gezondheid – inhoudt dat Schiphol krimpt en dat het aantal dieren in Noord-Holland krimpen. Dat is 1. En het tweede is, GS had het erover dat ze juridische ruimte hebben gevraagd, maar dat die er niet was. Waarom is GS niet bereid om juist die klimaat- en natuurrisis, waarvan we zeggen 'die willen we aanpakken', daar hebben we grote ambities in, gezondheid willen we beschermen, boeren willen we beschermen, om dat te gebruiken als casus in de rechtszaak en gewoon voor boeren, natuur en dieren op te komen en het maar uit te proberen voor de rechter. Is GS daartoe bereid? Dank u wel.

4240

4245

De **VOORZITTER**: Zijn er, naast de vragenstellers, nog andere Statenleden die een aanvullende vraag willen stellen aan het college? Zo niet, dan kijk ik even wie van het college deze twee vragen kan beantwoorden. Allereerst gedeputeerde Beemsterboer namens het college.

4250

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, dank u wel. Of we de stikstofemmer moesten halveren, Schiphol laten krimpen en de dieren halveren. Het antwoord daarop is 'nee'.

De **VOORZITTER**: Gedeputeerde Kocken.

4255

Gedeputeerde **KOCKEN**: Dank u wel. Antwoord op de vragen wij hier niet een soort juridisch gokje moeten wagen, is denk ik 'nee', omdat je dat alleen moet doen als er een reëel verhaal is. Als je aanknopingspunten hebt op basis waarvan je kunt zeggen: het is verdedigbaar dat je hier zo'n verzoek afwijst. Als dat er helemaal niet is, als we dat alleen maar doen omdat we dat graag willen, dan weet je eigenlijk al dat je het niet gaat halen. Volgens mij zou soms best een risico genomen mogen worden, maar niet op een vlak waarvan je eigenlijk geen enkele reden hebt om aan te nemen dat je daadwerkelijk droge voeten aan de overkant krijgt.

4260

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En daarmee is dan een eind gekomen aan agendapunt 11, het vragenuur.

4265

12. Indien aan de orde: advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar 12, dat zijn de moties Vreemd aan de Orde van de Dag. Er zijn er twee ingediend. De eerste door de Partij voor de Dieren, SP, 50PLUS, Geluidswal A1
4270 Naarderbos zonder natuurvernietiging. Hier komt advies van gedeputeerde Kocken namens het college.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Dank u wel, voorzitter. Ik zal proberen zo kort mogelijk te zijn, maar eigenlijk is het antwoord vrij simpel. U heeft het over het vooroverleg, maar u interpreteert dat
4275 volgens mij als een soort brainstormsessie, waarbij je nog eens met elkaar kijkt van, hoe kan het allemaal? Dat is een wettelijke fase en die houdt in dat het ruimtelijke plan met alle onderzoeken die daarbij horen door de gemeenten worden voorgelegd, en dat de provincie dan toetst of dat binnen de regels past die de provincie hanteert. Daar horen ook de Unesco-regels bij, daar horen
4280 ook de natuurregels bij. Maar dat betekent wel dat er dan eigenlijk gewoon een plan ligt en dan laten wij weten, nou, dit voldoet op alle onderdelen of dit voldoet op die en die onderdelen wel en daar en daar niet. Daarmee kan vervolgens de gemeente kijken, nou, oké, dit hebben wij nu gehoord en wij dienen ofwel een ongewijzigd plan in of we passen het nog aan. Als een gemeente er dan voor kiest om, terwijl de provincie zegt 'het voldoet op onderdelen niet aan
4285 onze regelgeving' en ze zetten het toch door, dan is het aan de provincie om daar een zienswijze op in te dienen en eventueel beroep tegen in te stellen. Maar dat zijn gewoon hele formele fasen. Dus dat is zoals we het doen. Dus in zekere zin, als u zegt 'doe dat zoals de wet dat voorschrijft', dan is de motie niet nodig, want natuurlijk doen we dat. Als u zegt 'benut die fase voor iets heel informeels', dan ontraad ik dit, want dat is dan eigenlijk niet waar het proces op dat moment is. Dat is mijn antwoord op motie M112-2023.

4290 De **VOORZITTER**: En motie M113-2023, ingediend door JA21, BBB, VVD, CDA, PVV, Partij voor de Dieren en Forum voor Democratie, Stop met houtige biomassa.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ik begrijp op zich waar die motie vandaan komt, gelet op de discussie
4295 die wij in de commissie hebben gevoerd en de antwoorden die ik daar later nog aan heb moeten toevoegen. Dus die motie laat ik aan uw Staten.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Twee adviezen vanuit het college.

4300 **13. Gebundelde stemming van alle motie(s), amendement(en) en voordrachten.**

De **VOORZITTER**: Dan zijn wij beland, dames en heren, bij de gebundelde stemming van alle moties, amendementen en voordrachten. Wij hebben 53 Statenleden aanwezig in de Statenzaal. Dus dat betekent dat wij 53 geldige stemmen kunnen uitbrengen. Ja, de heer Mülder, D66.
4305

De heer **MÜLDER** (D66): Ik wil nog even schorsen.

De **VOORZITTER**: Hoe lang wilt u schorsen?

4310 De heer **MÜLDER** (D66): Vijf á tien minuutjes. We maken er zeven van, voor de liefhebber.

De **VOORZITTER**: Ja, dan schorsen we zeven minuten.

4315 De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel.

Schorsing 18.28 tot 18.39 uur.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, wij gaan beginnen aan het een na laatste agendapunt van deze vergadering, en dan reken ik het diner niet als agendapunt. Dat is agendapunt 13, de
4320 gebundelde stemming van alle moties, amendementen en voordrachten. Ik wil u verzoeken allen te gaan zitten. Als het goed is hebben wij 53 Statenleden aanwezig. En u weet het, het tempo van het stemmen wordt door u bepaalt. Als u allemaal het knopje indrukt op tijd, ja, dan- U kunt er geen prijs mee winnen trouwens.

4325 **Motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.**

- 4330 De **VOORZITTER**: Als eerste – ik kijk even of iedereen aanwezig is; volgens mij is dat zo – gaan we in stemming brengen de moties Vreemd aan de Orde van de Dag die ingediend zijn bij agendapunt 2. De eerste motie die ik dan in stemming ga brengen is motie 112, ingediend door de Partij voor de Dieren, SP, 50PLUS, met als titel Geluidswal A1 Naarderbos zonder boomkappen. Maar voordat ik dat doe, heb ik eerst nog even een vraag of er wellicht ten aanzien van agendapunt 2 nog mensen zijn die iets met een motie willen intrekken of aanhouden. Bij agendapunt 2? Nee. Maar ik zie daar wel een hand van meneer Van Tiggelen.
- 4335 De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Sorry, voorzitter, mijn hand was een paar tellen te vroeg.
- De **VOORZITTER**: Dan kom ik straks nog even bij u terug op het moment dat het aan de orde is. Dan breng ik nu in stemming motie 112. En de stemming is geopend. En de stemming is gesloten.
- 4340 Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 112 'Geluidswal A1 Naarderbos zonder bomenkap', ingediend door Partij voor de Dieren, SP en 50PLUS.
Motie 112 is met 16 stemmen voor en 37 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, JA21, PVV, Forum voor Democratie, SP, 50PLUS en ChristenUnie.
- 4345 De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar motie 113. Dat is ook een motie Vreemd aan de Orde van de Dag, ingediend door JA21, met als titel 'Stop met Houtige biomassa. Motie 113. Is er een stemverklaring of een aantekening? De heer Klein van de ChristenUnie.
- 4350 De heer **KLEIN** (CU): Dank u wel. Wij zullen voorstemmen ondanks het feit dat we niet per se tegen biomassa zijn, maar we lezen hierin vooral een oproep om een zorgvuldig kader te gaan ontwikkelen. En dat vinden wij belangrijk.
- De **VOORZITTER**: Dank u wel. Statenlid Gielen.
- 4355 Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, dank, voorzitter. Wij zullen ook voor deze motie stemmen, ondanks dat ik de bejegeningen die meneer Van den Berg tijdens zijn spreektekst over de inzet van de vorige coalitie op dit punt echt wel verre van mij wil werpen.
- 4360 De **VOORZITTER**: De heer Wagelaar, PvdA.
- De heer **WAGELAAR** (PvdA): We sluiten ons aan bij de twee voorgaande sprekers, om het kort te houden.
- 4365 De **VOORZITTER**: De heer Kanik, D66.
- De heer **KANIK** (D66): Voorzitter, ondanks dat wij ook niet voor zijn om houtige biomassa uit te breiden, zullen we toch tegen deze motie stemmen om twee redenen. Een reden is dat de huidige biomassacentrales, die nu op snoeihout en andere afval draaien geen nieuwe vergunning kunnen krijgen als we op deze manier zouden doorgaan. En de andere is, Vattenfall is nog in overleg met de provincie en met de Rijksoverheid en de gemeente om naar een andere oplossing te kijken. Dus vandaar dat wij toch tegenstemmen.
- 4370 De **VOORZITTER**: Zijn er nog anderen met een stemverklaring? Zo niet, dan open ik nu de stemming voor motie 113. Er blijft één knopje hangen. Ja, 53 stemmen. De stemming is gesloten.
- Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 113 'Provinciale Staten trekt een grens: stop met houtige biomassa', ingediend door JA21, BBB, VVD, CDA, PVV, Partij voor de Dieren en Forum voor Democratie.
- 4380 Motie 113 is met 49 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. Tegen heeft gestemd: D66.

Actualiteiten naar aanleiding van RIVM-rapport Tata Steel.

- 4385 De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar de ingediende moties bij agendapunt 2.c, de actualiteit bij het RIVM-rapport Tata Steel. En als eerste is ingediend een motie- Tenzij er mensen nog moties willen intrekken of dat soort, bij dit punt? Nee, dan gaan we naar de eerste ingediende motie, motie 114, ingediend door de Partij voor de Dieren, SP, volt, 50PLUS, ChristenUnie, Forum voor Democratie en JA21, met als titel Onafhankelijk toezicht Tata Steel. Is er iemand die hoofdelijke stemmen wenst, stemverklaring of een aantekening? De heer Kanik van D66.
- 4390 De heer **KANIK** (D66): Voorzitter, ik wil mij onthouden van stemming bij deze.
- 4395 De **VOORZITTER**: Dat betekent dat u bij motie- Gaat u verder. Meneer Kanik, gaat u verder. U wilde nog een 'en'.
- Bij motie 114 onthoudt de heer Kanik zich van stemming. Dat betekent dat we voor de stemming bij motie 114 52 geldige stemmen kunnen uitbrengen. Nog anderen die een stemverklaring willen uitbrengen? Geen anderen? Aantekening? Jam de heer Klein van de ChristenUnie.
- 4400 De heer **KLEIN** (CU): Een klein puntje van orde. Ik ben benieuwd waarom de heer Kanik zich onthoudt.
- 4405 De **VOORZITTER**: Dat is aan de heer Kanik. Als de heer Kanik zich onthoudt van stemming, dan kan dat. U wilt het uitleggen? Dan geef ik u de ruimte om het uit te leggen.
- De heer **KLEIN** (CU): We zijn toch verplicht om te stemmen, tenzij er sprake is van mogelijke belangenverstrengeling?
- 4410 De heer **KANIK** (D66): Voorzitter, ik heb ik ben met zaken op mijn werk bezig waarmee ik te maken heb met bepaalde zaken waar Tata Steel ook mee te maken heeft. Plus dat ik een vrouw heb die bij een bedrijf werkt die steeds inniger samenwerkt met Tata Steel. Daarom wil ik me onthouden van stemmen.
- 4415 De **VOORZITTER**: Even voor alle duidelijkheid: het is niet zo dat iedereen straks dat hele verhaal elke keer hoeft te vertellen, want precies de reden van de heer Klein, als er een mogelijke belangenverstrengeling is of als je voelt dat je op enigerlei wijze belangen hebt of daarmee- En je onthoudt je van stemmen. Dat hebben we al eerder gedaan en voor een aantal is het ook bekend. Desalniettemin, fijn dat u het heeft toegelicht.
- 4420 We gaan nu in stemming brengen motie 114 bij agendapunt 2.c. De stemming is geopend, 52 stemmen kunnen worden uitgebracht. De stemming is gesloten.
- 4425 Motie 114 'Onafhankelijk toezicht Tata Steel', ingediend door Partij voor de Dieren, SP, Volt, 50PLUS, ChristenUnie, Forum voor Democratie en JA21.
Motie 114 is met 19 stemmen voor, 33 stemmen tegen en één onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: BBB (1 zetel), Partij voor de Dieren, JA21, PVV, Volt, Forum voor Democratie, SP, 50PLUS en ChristenUnie.
- 4430 De **VOORZITTER**: De tweede motie die is ingediend bij agendapunt 2.c is de motie door de Partij voor de Dieren, 50PLUS, motie 115, Excuses aan omwonenden van Tata Steel. Is iemand die hoofdelijke stemverklaring? Aantekening? Ja, dat is mevrouw Schneemann.
- 4435 Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Wij zullen tegenstemmen, zoals eerder gezegd, en met name omdat de problemen nog niet zijn opgelost. Je kan je excuses pas maken als je er echt spijt van hebt.
- De **VOORZITTER**: De heer Klein, stemverklaring.
- 4440 De heer **KLEIN** (CU): Wij sluiten ons grotendeels aan. Wij vinden het nu nog te vroeg, nu de problemen nog niet zijn opgelost om excuses aan te bieden.
- De **VOORZITTER**: Mevrouw Jansen, D66.

4445 Mevrouw **JANSEN** (D66): Wij zullen ook tegenstemmen, want we kunnen ons ook goed vinden in de uitleg van de gedeputeerde.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Kanik, D66. Sorry, D66. Wacht even, dat is twee keer D66.

4450 De heer **KANIK** (D66): Maar ik wil mij onthouden van de stemming. Maar ik denk dat ik dat in één keer voor al deze motie doe. Dan zijn we ervan af.

De **VOORZITTER**: Dat betekent dat de heer Kanik zich onthoudt van stemming bij alle moties die zijn ingediend bij agendapunt 2.c.

4455 Mevrouw Alberts, SP.

4460 Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ook een stemverklaring. Wij zullen tegen deze motie stemmen om de eerdergenoemde reden van anderen. Het eerste wat in ons opkwam toen de motie langskwam: ja, en dan?

4465 De **VOORZITTER**: En ik besef dat ik net een verspreking maakte met een 'hoofdelijke stemverklaring'. Dus dat was ook wel een aardige. Iemand aantekening? En anders open ik nu de stemming voor motie 115. Er kunnen dus 52 geldige stemmen worden uitgebracht. 52 stemmen binnen. De stemming is nu gesloten.

Motie 115 'Excuses aan omwonenden van Tata Steel', ingediend door Partij voor de Dieren en 50PLUS.

4470 Motie 115 is met 7 stemmen voor, 45 stemmen tegen en één onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: BBB (1 zetel), Partij voor de Dieren en 50PLUS.

4475 De **VOORZITTER**: Vervolgens breng ik in stemming motie 116, ingediend door de Partij voor de Dieren, SP, 50PLUS, D66, JA21. De titel is Onderzoek of Tata Steel aan de emissie- en immissiegrenswaarden voor ZZS uit de Omgevingswet voldoet. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst? Stemverklaring? Aantekening? Dan open ik nu de stemming voor motie 116. Er kunnen 52 stemmen worden uitgebracht. Eén iemand kan het knopje nog niet vinden. De stemming is gesloten.

4480 Motie 116 'Onderzoek of Tata Steel aan de emissie- en immissiegrenswaarden voor ZZS uit de Omgevingswet voldoet', ingediend door Partij voor de Dieren, SP, 50PLUS, D66 en JA21. Motie 116 is met 16 stemmen voor, 36 stemmen tegen en één onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: D66, Partij voor de Dieren, JA21, Volt, SP en 50PLUS.

4485 De **VOORZITTER**: Vervolgens breng ik in stemming motie 117 ingediend door de Partij voor de Dieren, SP, Volt en 50PLUS met als titel Parallellen met uitspraak Chemours. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst, stemverklaring, aantekening? Dan open ik de stemming voor motie 117. Nog steeds 52 geldige stemmen. De stemming is gesloten.

4490 Motie 117 'Onderzoek parallellen met uitspraak Chemours', ingediend door Partij voor de Dieren, SP, Volt en 50PLUS.

Motie 117 is met 14 stemmen voor, 38 stemmen tegen en één onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, JA21, Volt, 50PLUS en ChristenUnie.

4495 De **VOORZITTER**: We gaan naar motie 118, ingediend door de Partij voor de Dieren, SP, 50PLUS, ChristenUnie. De titel is Maximale juridische ruimte pakken om gezondheid te beschermen. Iemand hoofdelijke stemming? Iemand stemverklaring? Aantekening? Dan open ik de stemming nu voor motie 118. De stemming is gesloten.

4500 Motie 118 'Maximale juridische ruimte pakken om gezondheid te beschermen', ingediend door Partij voor de Dieren, SP, 50PLUS en ChristenUnie.

Motie 118 is met 15 stemmen voor, 37 stemmen tegen en één onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: D66 (1 zetel), Partij voor de Dieren, JA21, Volt, SP, 50PLUS en ChristenUnie.

4505 De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie 119, ingediend door de PvdA, GroenLinks, ChristenUnie, VVD, Volt, de SP, de BBB, Partij voor de Vrijheid. De titel is Landelijke politiek, maak ter bescherming van onze inwoners betere wet- en regelgeving voor de industrie. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst? Stemverklaring? Ja, dat is mevrouw Uiterwijk.

4510 Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, wij zullen voor deze motie stemmen, maar vinden wel dat we eigenlijk meer moeten kijken wat we zelf in eigen huis kunnen doen in plaats van steeds maar oproepen te delen naar het Rijk.

De **VOORZITTER**: Anderen nog met een stemverklaring? Mevrouw Alberts, SP.

4515

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ja, het staat er niet in, maar wij vonden eigenlijk dat de werknemers ook hadden moeten worden meegenomen. Dat neemt niet weg dat het toch een goede motie is en zullen we voorstemmen.

4520 De **VOORZITTER**: Statenlid Kostić.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, we sluiten ons aan bij wat JA21 zei en noteren dat het echt super jammer is dat de Staten zelf hier niet het initiatief in nemen om zelf iets te doen. Dank u wel.

4525 De **VOORZITTER**: Anderen nog? Zo niet, dan open ik de stemming voor motie 119. De stemming is gesloten.

Motie 119 'Landelijke politiek, maak ter bescherming van onze inwoners betere wet- en regelgeving voor de industrie', ingediend door PvdA, GroenLinks, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt, VVD, SP, BBB en PVV.

4530

Motie 119 is met 49 stemmen voor, 3 stemmen tegen en één onthouding van stemming aangenomen. Tegen hebben gestemd: Forum voor Democratie en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie 120, ingediend door JA21, Partij voor de Dieren, ChristenUnie. De titel is Ruimte in Europese regelgeving benutten om de gezondheid te borgen. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst? Iemand stemverklaring? Aantekening? Dan open ik de stemming voor motie 120. De stemming is gesloten.

4535

Motie 120 'Ruimte in Europese regelgeving benutten om de gezondheid te borgen', ingediend door JA21, Partij voor de Dieren en ChristenUnie.

4540

Motie 120 is met 12 stemmen voor, 40 stemmen tegen en één onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, JA21, Volt, SP en ChristenUnie.

De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie 121, ingediend door JA21, Partij voor de Dieren en ChristenUnie. De titel is Overzicht gezondheidsonderzoeken Tata Steel. Iemand hoofdelijke stemming? Stemverklaring? Mevrouw Alberts, SP.

4545

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Wij zullen deze motie niet steunen, doodeenvoudig omdat we het werk zoeken vinden, want we weten al heel veel. En ik zou zeggen: liever vooruit- dan alleen maar achteruitkijken.

4550

De **VOORZITTER**: Anderen nog een stemverklaring? Ik wil er even op wijzen dat dit de gewijzigde motie is, waarbij '1970' is ingevuld. Anderen nog een stemverklaring of aantekening? Dan open ik nu de stemming voor motie 121. De stemming is gesloten.

4555

Motie 121 'Overzicht gezondheidsonderzoeken Tata Steel', ingediend door JA21, Partij voor de Dieren, ChristenUnie.

Motie 121 is met 13 stemmen voor, 39 stemmen tegen en één onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, JA21, PVV, Volt en ChristenUnie.

4560

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar motie 122, ingediend door JA21 en Partij voor de Dieren, met als titel Maximaal aanscherpen vergunningen Tata Steel. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst? Een stemverklaring? Aantekening? Dan open ik de stemming voor motie 122. De stemming is gesloten.

4565

Motie 122 'Maximaal aanscherpen vergunningen Tata Steel', ingediend door JA21 en Partij voor de Dieren.

Motie 122 is met 15 stemmen voor, 37 stemmen tegen en één onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: D66, Partij voor de Dieren, JA21, PVV en Volt.

4570

De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie 123, ingediend door JA21, Partij voor de Dieren en de ChristenUnie, met als titel Toepassing voorzorgsbeginsel. Is er iemand die hoofdelijke stemming wil? Een stemverklaring? Aantekening? Zo niet, dan open ik de stemming voor motie 123. 52 stemmen binnen.

4575

Motie 123 'Toepassing voorzorgsbeginsel', ingediend door JA21, Partij voor de Dieren en ChristenUnie.

Motie 123 is met 12 stemmen voor, 40 stemmen tegen en één onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, JA21, Volt, SP en ChristenUnie.

4580

De **VOORZITTER**: Gaan we naar motie 124, ingediend door de SP. De titel is Provincie onwrikbaar pleitbezorger schoon werk en schone omgeving. Iemand hoofdelijke stemming? Stemverklaring? Aantekening? Dan open ik de stemming voor motie 124. En 52 stemmen binnen.

4585

Motie 124 'Provincie onwrikbaar pleit bezorger schoon werk en schone omgeving', ingediend door SP.

Motie 124 is met 8 stemmen voor, 44 stemmen tegen en één onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, Volt en SP.

4590

De **VOORZITTER**: Motie 125, ingediend door Volt en de Partij voor de Dieren. De titel is Plan voor werknemers Tata Steel. Iemand hoofdelijke stemming? Stemverklaring? Aantekening? Zo niet, dan open ik de stemming voor motie 125. Ja, sorry, ik zit naar mijn beeldscherm te kijken, maar ik zie niks verschijnen. Maar er zijn 52 stemmen binnen. Excuses. De stemming is gesloten.

4595

Motie 125 'plan voor werknemers Tata Steel', ingediend door Volt en Partij voor de Dieren.

Motie 125 is met 6 stemmen voor, 46 stemmen tegen en één onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren en Volt.

4600

De **VOORZITTER**: In stemming brengen we motie 126. Het gaat over de planning sluiting kooksfabriek, ingediend door de BBB en de VVD. Motie 126. Iemand hoofdelijke stemming? Stemverklaring? Ja, dat is mevrouw Uiterwijk.

4605

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Wij zullen deze motie steunen, maar we vinden het wel een bühnemotie, want een sluitingsdatum in een motie zetten zonder verder iets te doen om het ook daadwerkelijk waar te kunnen maken, slaat eigenlijk nergens op.

De **VOORZITTER**: Statenlid Kostić.

4610

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ja, voorzitter, wij vinden het onverantwoord dat je een giffabriek, die al twintig jaar over datum is, nog langer dan 2025 openhoudt. Maar er staat in het dictum dat het vóór 2029 dicht moet. Dus daarom stemmen we voor.

De **VOORZITTER**: Anderen nog? Ja, ChristenUnie.

4615

De heer **KLEIN** (CU): Ik sluit me aan bij beide voorgaande stemverklaringen.

De **VOORZITTER**: Dat is mooi. Dat waren de stemverklaringen. Aantekening? Dan open ik nu de stemming voor motie 126. 52 stemmen binnen.

- 4620 Motie 126 'Planning sluiting Kookgasfabriek 2 per 2029', ingediend door BBB en VVD. Motie 126 is met 45 stemmen voor, 7 stemmen tegen en één onthouding van stemming aangenomen. Tegen hebben gestemd: GroenLinks (1 zetel), PVV, Forum voor Democratie en 50PLUS.
- 4625 De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar motie 127, ingediend door de Partij voor de Dieren, met als titel Vernieuwende juridische denkwijze voor gezondheid van omwonenden Tata Steel. Iemand hoofdelijk stemming? Stemverklaring? Aantekening? Ja, mevrouw Alberts, SP.
- 4630 Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, wij hebben erg veel moeite om meteen een naam te noemen. Volgens mij gaat dit volgens aanbestedingsregels en ik neem namelijk niet aan dat het voor minder dan tienduizend euro gaat gebeuren. En om die reden zullen wij dus tegenstemmen.
- De **VOORZITTER**: Anderen nog? Aantekening? Niemand? Dan open ik de stemming voor motie 127. 52 stemmen zijn binnen. De stemming is gesloten.
- 4635 Motie 127 'Vernieuwende juridische denkwijze voor gezondheid van omwonenden Tata Steel', ingediend door Partij voor de Dieren. Motie 127 is met 5 stemmen voor, 47 stemmen tegen en één onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren en ChristenUnie.
- 4640 De **VOORZITTER**: Dat waren de moties die zijn ingediend naar aanleiding van de actualiteit bij agendapunt 2.c.
- Tweede begrotingswijziging 2023 (VD-47).***
- 4645 De **VOORZITTER**: Dan gaan we nu naar de moties die zijn ingediend bij agendapunt 9. Dat was voordracht 47, de Tweede begrotingswijziging 2023. De motie die daar is ingediend, is motie 128, ingediend door de Partij voor de Dieren met als titel Financiering preventieve maatregelen flora en fauna. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst of een stemverklaring? Of
- 4650 aantekening? Overigens, we zijn nu weer met 53 geldige stemmen. Dus hier Kanik van D66 stemt weer mee. U mag het knopje weer indrukken. Dan opening ik nu de stemming voor motie 128. De stemming is gesloten.
- 4655 Motie 128 'Financiering preventieve maatregelen flora en fauna', ingediend door Partij voor de Dieren. Motie 128 is met 10 stemmen voor en 43 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren, JA21, SP en ChristenUnie.
- 4660 De **VOORZITTER**: Dan zijn we nu aan de stemming over voordracht 47, de Tweede begrotingswijziging 2023. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst? Stemverklaring? Ja, dat is mevrouw Bezaan van de PVV.
- Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Dank u wel. De PVV zal tegen voordracht 47 stemmen, voornamelijk vanwege de reserve mutatie van elf miljoen die wordt toegevoegd aan de reserve warmtetransitie.
- 4665 Dank u wel.
- De **VOORZITTER**: Anderen nog met een stemverklaring? Zo niet, dan open ik nu de stemming voor voordracht 47, Tweede begrotingswijziging 2023. Er kunnen 53 stemmen worden uitgebracht.
- 4670 Voordracht Tweede begrotingswijziging 2023 (VD-47). Voordracht 47 is met 50 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen. Tegen heeft gestemd: PVV.
- 4675 ***Eindrapport Circulaire Economie Noord-Holland Randstedelijke Rekenkamer (VD-49).***

- 4680 De **VOORZITTER**: Dan komen we bij de moties die zijn ingediend bij agendapunt 10. Dat is voordracht 49, het Eindrapport Circulaire Economie Noord-Holland Randstedelijke Rekenkamer. De eerste motie die daarbij is ingediend, is motie 129, ingediend door de ChristenUnie, Partij voor de Dieren en D66. De titel is Afbouw lineaire economie onderdeel economisch beleid. Is er iemand die hoofdelijke stemming wil? Een stemverklaring? Aantekening? Dan open ik de stemming voor motie 129. Er kunnen 53 stemmen worden uitgebracht. 53 stemmen zijn uitgebracht. De stemming is gesloten.
- 4685 Motie 129 'Afbouw lineaire economie onderdeel economisch beleid', ingediend door ChristenUnie, Partij voor de Dieren en D66.
Motie 129 is met 29 stemmen voor en 24 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: BBB, VVD, JA21, PVV, Forum voor Democratie en 50PLUS.
- 4690 De **VOORZITTER**: Dan komen we aan bij motie 130, ingediend door de ChristenUnie, met als titel Staten betrekken bij keuzes actualisatie economisch beleid. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst? Stemverklaring? Aantekening? Dan open ik de stemming voor motie 130. 53 stemmen zijn binnen. De stemming is gesloten.
- 4695 Motie 130 'Staten betrekken bij keuzes actualisatie economisch beleid', ingediend door ChristenUnie.
Motie 130 is met 47 stemmen voor en 6 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: PVV, Forum voor Democratie en 50PLUS.
- 4700 De **VOORZITTER**: De volgende motie die we bij dit agendapunt in stemming brengen is motie 131, ingediend door GroenLinks, PvdA Volt, SP, CDA, Partij voor de Dieren en de ChristenUnie. De titel is motie Sociaal fundament. Is er iemand die een hoofdelijke stemming wenst? Stemverklaring? Aantekening. Dan open ik de stemming voor motie 131. 53 stemmen zijn binnen.
- 4705 Motie 131 'Sociaal fundament', ingediend door GroenLinks, PvdA, Volt, SP, CDA, Partij voor de Dieren en ChristenUnie.
Motie 131 is met 46 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21, PVV en Forum voor Democratie.
- 4710 De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar motie 131, ingediend door de Partij voor de Dieren en de ChristenUnie. De titel is Vooruitkijken. Iemand hoofdelijk stemming? Stemverklaring? Aantekening? Dan open ik de stemming voor motie 132. 53 stemmen zijn binnen. De stemming is gesloten.
- 4715 Motie 132 'Vooruitkijken', ingediend door Partij voor de Dieren en ChristenUnie.
Motie 132 is met 29 stemmen voor en 24 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: BBB, VVD, JA21, PVV, CDA en Forum voor Democratie.
- 4720 De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar motie 133, ingediend door de Partij voor de Dieren met als titel motie Circulair, laat maar zien. Iemand hoofdelijke stemming? Stemverklaring? Aantekening? Dan open ik de stemming voor motie 133. Dat is close. De stemming is gesloten.
- 4725 Motie 133 'Circulair, laat maar zien', ingediend door Partij voor de Dieren.
Motie 133 is met 27 stemmen voor en 26 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: BBB, VVD, JA21, PVV, CDA, Forum voor Democratie en 50PLUS.
- 4730 De **VOORZITTER**: En dan gaan we naar motie 134, ingediend op Forum voor Democratie met als titel Pas op de plaats voor wat betreft transitie naar een circulaire economie. Iemand hoofdelijke stemming? Stemverklaring? Aantekening? Dan open ik de stemming voor motie 134. 53 stemmen zijn uitgebracht. De stemming is gesloten.
- 4735 Motie 134 'Pas op de plaats voor wat betreft transitie naar een circulaire economie!', ingediend door Forum voor Democratie.
Motie 134 is met 8 stemmen voor en 45 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: Partij voor de Dieren (1 zetel), JA21, PVV en Forum voor Democratie.

4740 De **VOORZITTER**: Partij voor de Dieren heeft met één stem voorgestemd. Het kan verkeren binnen een partij. Daarmee is- O jee, ik moet denk ik vluchten bij het diner. Maar motie 134 is daarmee verworpen.

4745 De laatste motie die bij dit agendapunt in stemming wordt gebracht, is motie 135, ingediend door Volt, 50PLUS, ChristenUnie, Partij voor de Dieren, D66. De titel is Koploper in circulair inkopen. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst? Aantekening?

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Een punt van orde graag.

De **VOORZITTER**: Ja.

4750 Statenlid **DE WEERDT** (Volt): We willen graag de motie aanhouden. We zijn tevreden met de toezegging van de heer Olthof en we kijken uit naar de evaluatie, in hoeverre inkoopbeleid meer circulair wordt.

4755 De **VOORZITTER**: Dank u wel. Motie 135 is aangehouden.

Motie 135 'Koploper in circulair inkopen' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

4760 De **VOORZITTER**: Dan breng ik in stemming voordracht 49. Dat is de Eindrapportage Circulaire Economie Noord-Holland Randstedelijke Rekenkamer. Iemand hoofdelijke stemming? Stemverklaring? Aantekening? Dan open ik nu de stemming voor voordracht 49. 53 stemmen uitgebracht.

4765 Voordracht Eindrapport Circulaire Economie Noord-Holland Randstedelijke Rekenkamer (VD-49). Voordracht 49 is met 46 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21, PVV en Forum voor Democratie.

De **VOORZITTER**: Dat was het einde van agendapunt 13.

4770 **14. Sluiting.**

4775 De **VOORZITTER**: Ik ben nu beland bij agendapunt 14. Ik neem even de tijd ervoor. Nee, dames en heren, ik ga de vergadering sluiten. De eerstvolgende Statenvergadering is op 6 november. We starten dan om 10.00 uur. De begroting zal daar besproken worden. Dat is ook de Algemene Beschouwingen. Een belangrijke vergadering altijd weer. En er is een uitloop op 13 november.

4780 In de Johan Remkeszaal, dames en heren – een aantal mensen lopen al weg, maar de vergadering is nog niet formeel gesloten– staat voor u een diner klaar. Het is Spaans vanavond. Ik sluit de vergadering.

Sluiting om 19.09 uur.